פרשת **וישב** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"ז שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

להעלות נר תמיד

ימי החנוכה נקראים בפי כל ימי האורה, הנסים של ימי החנוכה היא באור, ומצוותיה באור, "מוסיף והולך" תוכו רצוף אהבה בחיבה מיוחדת מאת קודשא בריך הוא לעמו ישראל בנסו המיוחד, אשר ראשיתו נעוץ באור הגנוז בשחר הבריאה, וסופו בהפציע אור הגאולה באחרית הימים, אורות אלו סובבים ומקיפים את ישראל עם קדושים, בעת אשר כל כוחות הרע והטומאה חברו יחדיו לכבות נר ישראל להחשיך עיניהם ולהעפיל נשמותיהם, אכן יוצר אור ובורא חושך הגיה עליהם זהרו והוציאם מאפילה לאורה.

ברם, כאשר עינינו לנוכח יביטו בדברי חכז"ל וספרי הקודש נראה שע"י הנס חנוכה ירדו לישראל תרי גווני ישועות והשפעות, האחד על אתרא הדין ע"י כהניך הקדושים, אבל העיקר אשר זכו אז, היא לעתיד לבא, דעי"כ זכו אז כלל ישראל כולו למצות נר חנוכה אשר כוחה יפה להביא אורו של מלך המשיח, ע"ד שאמרו חז"ל (ויק"ר פ"פ ל"א) שבזכות מצות הדלקת המנורה שכתוב בה להעלות נר תמיד יזכו להקביל פני נרו של מלך המשיח.

ובזה מוסיף והולך מרן רביה"ק זי"ע בספה"ק דברי יואל, כי גם באלו הימים ימי אופל וחושך כשעדיין ישראל כבושים בגולה מ"מ בזכות ימי החנוכה "עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה" דגם במצבינו הקשה והמר דאכתי עבדי אנן ג"כ נשפע לנו באלו הימים תשועה גדולה ופורקן מהארת הנס חנוכה, ולזה ממשיך ואומר ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, שירד להם ישועה לישראל גם על זמן הזה כשעם ישראל עוד בעת צרתם, וג"כ נשפע לנו השפעה גדולה מהארת ימי החנוכה.

אבל אם נחשוב חשבונו של עולם, ראה נראה כי אותה שלהבת אור אשר בקעה ועלה מתוכבי החשיכה בימים ההם, כך עולים ומבהיקים הם ימי החנוכה מבינות לימי החולין של השנה כולה, **וכדמתאמרי משמי' דהגה"ק מסאכטשוב זי"ע דלהכי אחרי אשר עם ישראל יוצא מימי החנוכה לשאר ימות השנה, אין מבדילין אחריה בהבדלה כבשאר מועדים לשמחה, כי ימי הזוהר האלו נמשכים ועולים באורותיה האלוקיות, ושפע אלוקי המורעף עלינו ממרומים בימי האור האלו, צועד עמנו על הימים הרחוקים כשצועדים אנו בימים ימימה בצעדי ערפל וחושך, אז נוצץ ומאיר אור החנוכה עלינו. וכשאנו יוצאים ממנה, השלהבת עולה מאליה ואישה ריח ניחוח לה' בקיום נצחי,** ובכח סגולת נרות החנוכה נילך וניסע לקראת ימי החולין ימים הבאים לקראתינו בימות השנה, וכאמור לאורו נסע ונלך לקראת משיח צדקינו ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו בב"א.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדו"ש יא"ק לו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
חוקים להורותם ..... ו
פינת קדרת ..... ז
לוח החילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שיחת ..... י
למען ציון לא אחשה ..... יא
פשולחן מלכים ..... יב
דברי תורה קודש ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

בשמינו ובשם
כל תלמידי מוסדותינו
נשגר בזה ברכת מזלא טבא
קדם מעלת כבוד האי עניתר דדהבא,
אחד הוא אברה"ם במידת החסד לפרט ולכלל
על כל מכיריו נערץ ומהולל, אין גומרין עליו החלל
מסור בלו"נ למען מוסדותינו בהתמסרות רבה ונאמנה
עומד לימין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בכל עת ועונה

מוה"ר

אברהם יהושע גלאנץ הי"ו

מגדולי עסקני קהילתינו בקרית יואל יע"א

לרגל הולדת בנו למזל טוב

ובהאי עידנא דחדוותא, נשגר לו כסא דברכתא, באותות יקר ורבותא,
על פעליו הכבירים חשיכה כאורה, למען מוסדותינו וקהילתינו המעטירה
יום ולילה לא ישבות תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה ברוח מסורה

זאת חברכה, בשיר והלל ערוכה, יעו ה' ככה, שבכל אשר יפנה
ישכיל ברוב העלחה, מתוך תעות ונחת הרחבה והרווחה,
וישלם לך ה' על רוב פעלתיך, ותהי שלימה משכורתך,
וחשב ישוב לך בראשך גמולך, להתברך באושר ועושר
והרחבת הדעת דקדושה, במידה מרובה וגדושה,
וזכות רבותינו הקדושים מייסדי מוסדותינו הק'
יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב, עדי נזכה
בקרוב לקיבוץ נדחי ישראל, בביאת הגואל
ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו
במהרה בימינו, אמן.

המברכים ברגשי הודאה והערכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת המוסדות

פה בני ברק יצ"ו

כל אחד מהשבטים החזיק עצמו קטן מיוסף, רק שלא יכלו להשלים עמו כיון שהיה בזה פגיעה בשאר האחים

ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום. יש לדייק בלשון **"מכל אחיו"**, דלכאורה היה לו לומר 'מכל בניו' כמו שאמר בפסוק שלפניו: **"וישראל אהב את יוסף מכל בניו"**, ובכלל היה די באומרו: 'ויראו אחיו כן וישנאו אותו'. ויש לומר, דהנה **ידוע "מפי ספרים ויופרים שכל אחד צריך להחזיק את עצמו שפל ונבזה מחבירו, ומסתמא בני יעקב קיימו זאת.** ולפי זה צריך לומר שקנאת כל אחד מהאחים ליוסף **לא היה עבור עצמו כי אם עבור שאר אחיו.** וזהו: **'מכל אחיו'**, שעל זה היה השנאה, משום **שיעקב מחזיק את יוסף בגדר מדריגה גדולה ומעלה, יותר מכל אחיו.** אבל כל אחד מהאחים בודאי היה שפל ונבזה בעיני עצמו, והיה מחזיק את יוסף במעלה ובמדרגה יותר ממנו. וזהו שאמר: **'ולא יכלו דברו לשלום'** מלשון: 'דבר עמים תחתינו' שהוא לשון הכנעה. והיינו שלא יכלו להכניע את עצמם לשלום, כי שנאתם לא היה מרוב גאותם בעצמם, כי אם עבור שאר אחיהם כנ"ל".

משמרת איתמר

וישבו לאכול לחם, כדי לשכך כעסם, וישפטו בצדק

וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים באה וגו'. מעשה השבטים, שבטי י"ה, עם אחיהם יוסף, לזר יחשב בשכל האנושי, והגם שכל זה מאת הש"י היתה נסיבה, אעפ"כ צריך למצוא בסברתם איזה טעם על פי פשוטו. "וי"ל הטעם, להיות שראו שהוציא את דבתם רעה, סברו שגם הוא דמיון עשו וישמעאל, ועדיין לא פסקה זוהמא מאביהם מחטאו של אדם, כמו באברהם ויצחק, כנודע (ליקו"ת להאר"י דף מ"ד, והיינו שלא ידעו כי יעקב 'מיטתו שלימה') **אבל הדבר היא לזר מאוד,** לו יהיה כדבריהם, איך יערב להם לאכול בעת אשר הבן יקיר מתמרמר וצועק ובוכה מתוך הבור, ואפי' הרוגי בי"ד שהבי"ד המיתוהו בד"ת, **נצטוו שלא לאכול על הדם** (פוע"ק יד:)

וע"ל דהכתוב מספר בזה רוב צדקתם, להיות דהם בעצמם תמהו על הדבר, איך יש להם אבירות לב עליו כל כך, ולא נתפעלו מצעקתו ותחנוניו ואינם חוששים לצרת אביהם, והכל כמישור לפניהם, **וחשבו דלמא הם בכעס מחמת הרעבון, כנודע הדבר כשהאדם רעב הוא בכעס,** ובשמסעד לבו, לבו שמח ומרחם ביותר ואינו מתאכזר כ"כ, כמד"א (ירמיה מד, יז) 'ונשבע לחם ונהיה טובים' כו'. **ובן קבלנו ממרן הקדוש מוה"ר רבי מנחם מנדל ז"ל מ"כ ברימנאב, שכבוא האדם מהדרך, יראה שלא לבא לביתו ברעבונו, בכדי שלא יתכעס על אנשי ביתו.** כל זה גם הם חשבו למשפט, דלמא אכזריותם ובעסם הוא מחמת שאינם בטוב לב מחמת הרעבון, על כן: **'וישבו לאכל לחם'** לנסיון, דילמא אחר שייטיבו לבם תשכך בעסם מעליו. והנה מאת ה' היתה נסיבה ותהי להיפך: **'והנה ארחת ישמעאלים'** וכו', שכבר כתבנו שסברתם היה שהוא זוהמת אביהם דמיון עשו וישמעאל, ובאשר ראו שהנה ארחת ישמעאלים באה המה ראו כן תמהו, מה זאת עשה אלקים לנו, אך הוא להורות להזכירנו שסברותינו אמת, על כן חשבו ימצא מין את מינו, ובאמת מאת ה' היתה זאת כידוע.

אגרא דכלה

מיאון בלא טעם, העצה להתגבר על היצר הרע

וימאן ויאמר אל אשת אדוניו וגו'. איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך ממני מאומה כי אם אותך וגו' ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים. תיבת **"וימאן"** מוטעם בנגינת שלשלת הנקראת בשלש תנועות, **"לרמז כי אם בא ח"ו לנסיון כזה, יתחזק נגד חיצה"ר באמונה לבד, שמאמין בחשי"ת שאסור לעבור נגד מצות הבורא, ולא יבקש לעצמו טעמים על האיסור, כדי שלא יתגבר היצה"ר עליו לבטל טעמים שלו ח"ו.** ורומז על זה השלשלת שנקרא בג' תנועות, שיגמור בדעתו ובמחשבתו בהסכמה גמורה וחלוטה: **איני רוצה ואיני רוצה, ואיני רוצה, לעבור העבירה ח"ו בשום אופן.** ולזאת תיבת **'וימאן'** אותיות **'ויאמן'**, שבאמונה לבד צריך להתחזק נגד היצה"ר בלא שום טעם". אולם אחר שמנוי וגמור אצלו לבל יעבור על רצונו ית"ש, או אז יכול לבקש טעם על האיסור. ובזה יובן למה הקדים לומר **"ויאמן"** ואח"כ כתיב **"ויאמר"**, ולכאורה הול"ל תיכף: ויאמר וגו'. כי רק אחר שנגמר הדבר בלבו שלא יעבור עבירה בשום אופן שבעולם "וימאן" אז אמר טעם על האיסור: **"ויאמר אל אשת אדוניו וגו' ולא חשך ממני מאומה וגו' ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים".**

דברי יחזקאל
(וראה עד"ז **אור יצחק** – ראדוויל, **ואגרא דכלה** בפרשתן)

"שם שמים שגור בפיו" שתולה בו ההצלחה

וירא אדניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו. פירש"י: **"כי ה' אתו שם שמים שגור בפיו".** והוא תמוה, הרי מפורש בכתוב: "וירא אדוניו כי ה' אתו" משום "וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו", **ולמה אם כן צריך לחוספ טעם משום ש"שם שמים שגור בפיו".** אלא, דלכאורה לא מובן הטעם המפורש בפסוק, כי מה ראיה יש מההצלחה שה' אתו, הלא גם דרך רשעים צלחה בעושר מצד הסט"א, כמו שנאמר "בפרוח רשעים כמו עשב" וגו'. אלא על כרחך צריך לפרש: וכל אשר הוא עושה "ה' מצליח בידו", **רוצה לומר, כל אשר עשה והצליח לא אמר 'כוחי ועוצם ידי עשה לי', רק ה' הוא שהצליח בידי.** וזוהי כוונת רש"י: **"וירא כי ה' אתו שם שמים שגור בפיו", היינו, שבכל דבר ודבר אשר עשה היה שגור בפיו: ה' מצליח בידי,** כאמור.

דברי ישראל

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים רכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

תורה עם הכנת הלב ולא "מצות אנשים מלומדה"

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. יש לרמז כאן כו' אם אין עושה עצמו כלי מוכן בדעה שלימה ובהכנה מתוקנת קודם כל דבר מצוה, הן בתורה והן בתפלה, לא נחשב זאת רק כמעשה בהמה", וכמו שפירש אאמו"ר (הרה"ק רבי אליעזר מדז'קוב) **זצ"ל** עה"פ (שה"ש א, ח): "**אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן**", פירוש, "אם לא תדעי לך" אם כל עשייתך אינה בדעת, אזי אינה חשובה היא כי אם בבחינת "צאי לך בעקבי הצאן" כמי שאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם. וידוע ש'יעקב' רומז למדרגה פחותה, מלשון עקב, ו'ישראל' למדרגה נעלה (זוה"ג עג.). וזהו: "**וישב יעקב**" מדריגה פחותה "**בארץ מגורי אביו**", שמקיים המצוות בדרך "אוחז מעשה אבותיו בידו", ולכן אין רצונו נחשב לטוב, אלא "**בארץ כנען**" רצון גרוע, ד'ארץ' הוא לשון רצון [כמאמרם ז"ל (בר"ר ה, ח): "למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה (ועי' זוה"א יב.)], ו'כנען' היא מדריגה הפחותה (עי' זוה"א עג.), "**רק עיקר שצריך האדם לעשות כל ענייניו בהכנה רבה ובדעה מיושבת, ואז היא עבודה המתוקנת הראויה לעבודתו ית"ש**".

אמרי נועם (עער"ש)

[וכדאי' בצעטיל קטן מהרבי ר' אלימלך זי"ע שיאמר תמיד קודם הלימוד 'הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני התלמוד לידי מעשה ולידי מדות ישרות ולידי ידיעת התורה, לשם יחוד קוב"ה ושכינתי' בדחו"ר וגו' ויהי רצון שתזכך רוחינו ונפשינו ויהי נועם וגו']

המקטין עצמו תורתו משתמרת

כי בן זקונים הוא לו. במסורה יש שנים: "**כי בן זקונים הוא לו**", ואידך: "**וילד זקונים קטן**" (לקמן מד, כ). אפשר לפרש על דרך דאיתא (פסחים סו:) **שכל המתיהר אם חכם הוא, חכמתו מסתלקת ממנו.** וזהו שאמר: "**כי בן זקונים הוא לו**" שכל מה שלמד יעקב משם ועבר מסר לו (כמ"ש רש"י כאן מבר"ר פד, ח) ובכך נעשה "**בר חכים**" כמו שתרגם אונקלוס. ברם, מה שנשארה התורה עמו ולא נשתכחה ממנו, זה היה מחמת שהקטין עצמו ולא התייהר בתורתו. וזהו: "**וילד זקונים – קטן**", פירוש **מה שנשאר 'בן זקונים' ובר חכים ותלמודו התקיים בידו, משום שהיה "קטן" מקטין עצמו.**

ברית אברם

השכינה מחזרת על פתחי תורה, להשיב נפשה כב"י

ותתעלף ותשב בפתח עינים. למשל החולה שהוא חלש מאד ומריחים לו ריח בשמים למען לא יתעלף. **כן השכינה בגלות המר הזה כביכול מתעלפת ואנו נותנים לה ריח ניחוח בתפלתינו ובתורתינו הקדושה,** וזהו 'ותתעלף, **ותשב בפתח עינים**' דהיינו שהיא מחזרת תמיד על לומדי תורה לשמה, וזהו רמז עינים שהם לומדי תורה הנקראים עיני העדה, **והיא יושבת בפתחיהם לקבל ריח ניחוח להשיב את נפשה כביכול ע"י תורתם לשמה ליחד קוב"ה ושכינתיה.**

נועם אלימלך

תפילה

כשיש לו קושי ובושה ומתגבר על המניעות ומתפלל בכח והרמת הקול משבר הדינים ובוקע כל האווירים

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען וגו'. ע"ד ששמעתי ממורי כי אדם חשלם אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה יש לו להבין שגם זה הוא ידו ית' שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ודפח"ח, ובזה יובן '**וישב יעקב בארץ מגורי אביו**', שנתיישב יעקב ליתן דעת גם בארץ מגורי אביו [דהיינו בחי'] שמאלו תחת לראשי כשהי' לו ביטול תורה ותפלה שזה הוא ידו ית' כדי שיתקרב וימינו תחבקני, ואז נקרא "**ארץ כנען**" שנכנע הגבורה ונמתק והבן וכו'. והעולה כי ע"י הכח בכל רמ"ח איבריו כו' ניצול מגיהנם והכי נמי בדיבור שהוא בהכרזה ובכח, משא"כ אמירה בחשאי שהדיבור בגלות להתפלל בכח ובהרמת קול, כאשר כל אחד בוש מחבירו, בסוד ויהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו קודם החטא משא"כ אח"כ [שמחמת עירוב טו"ר מתביישי אחד מחבירו לעבוד עבודתו כראוי], וז"ש '**כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה**' כי נודע מעלת הצעקה יותר מכל מיני לשונות של תפלה וגם כשהוא בכח בוקע כל האווירים כמו"ש הקדמונים והבן.

תולדות יעקב יוסף

תפילה רק מתוך התכללות בתוך כלל ישראל

ויאמר את אחי אנכי מבקש. יכול היה לומר "ויאמר, אחי אנכי מבקש". תיבת 'את' נראה כמיותר לכאורה. בא לרמז **עצה טובה לאדם שתפלתו תתקבל לרצון לפני הבורא ב"ה, והוא שלא יתפלל רק לצורך עצמו, כי אם כך מדקדקים עליו בשמים אם תפלתו ראויה להתקבל. אלא יכלול עצמו בתוך כלל ישראל ויבקש על הכלל,** וממילא יוושע גם הוא בתוכם. וזהו שאמר יוסף: "**את אחי**" עם אחי, בתוך כלל בני ישראל "**אנכי מבקש**" את כל צרכי.

באר משה

קהל יטב לב ד'סאטמאר ומוסדותיה

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ברוך הבא בשם ה'

באותות כבוד ואהבה, הננו מקדמים בברכת ברוך הבא, את פני רב האי גאון וגדול, מבצר מעוז ומגדל, נאה דורש ונאה מקיים, בהרבצת תורה וידיעת שמים, המאור הגדול לממשלת התורה, מרביץ תורה בעוז ובתפארה, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות, יום ולילה יביע אומר, דמתה לתמ"ר, ענף עץ אבות"ת, נזר יופי כליל תפארת, לבית אבותיו עטרת, עומד לנס קהילתו, על ישראל הדרתו, בפי ישרים תהילתו

חדב"ג כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הגאון הצדיק

רבי שמעון זאב מיזליש

שליט"א

בן כ"ק מרן הגה"ק ישמח משה בקדית יואל זצ"ל

לדגל הופעתו כבוד בתוכינו

בשליחת הקודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לפאר ולדומם את המעמד הגדול

סעודת הודאה רבתי וכינוס אנ"ש תלמידים וחסידים

בראי יומא דקא גרים כ"א כסלו יום שחרור והצלת מרן רביה"ק זי"ע

ולעשות את השב"ק פר' וישב הבעל"ט בקרב אנשי שלומינו פה בני ברק יצ"ו

יהא בראו לברכה, ויזכה לדומם קרן התודה והידאה אלף פעמים כבה, מתוך הרחבת הדעת ודוב שמחה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בהרבצת התורה בם־ביה והמשכה, ועד רבות בשנים יפאר וידומם קרן עדתו מתוך נחת והדווחה, עד ביאת מלכא משיחא, אכי"ר.

המקדמים פניו בהדרת כבוד ויקר

הנהלת המוסדות

הנהלת הקהילה

דבש תמרים

פנינים יקרים, מלאך חפרוה שרים, רעותנו הקדושים עצי התמרים

וישב יעקב. פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, יי"ל דהנה ידוע מ"ש בפרי"ד שמחלוקת יוסף ואחיו היה שהשבטים אכלו מפרכסת דלישראל מותר ולב"נ אסור שסברו דיצאו מכלל בני נח אפי' להקל, ויוסף סבר שלא יצאו ומזה נמשך הדבה. וזש"ה ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם, שהדבה שהביא היה רעה אל אביהם, כי אם לא יצאו מכלל בני נח להקל א"כ אין לו תירוץ על שנשא שתי אחיות, כמבואר בפרשת דרכים דמה שתי' דמאחר שגיירן הוי כקטן שנולד, זה יתכן דוקא אם יצאו מכלל בני נח אף להקל דא"כ הוי ליה גירות אף להקל, אבל אם לא יצאו מכלל בני נח להקל א"כ אין הגירות מועיל להקל, ויש איסור שתי אחיות דאסור לב"נ, וז"ש בקש יעקב לישב בשלוה שסבר שנשא שתי אחיות בדין שיצא מכלל ב"נ והרי גיירן, קפץ עליו רוגזו של יוסף בהוצאת דבה, דלסברת יוסף שלא יצאו מכלל ב"נ אין גירות מועיל בהן להקל.

(ישמח משה)

☆

ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר וגו'. יבואר דהנה יעקב ביקש מעשו לקחת המנחה אשר שלח לו למען היות פועל דמיוני על העתיד בעת ממשלתו, להיות מתרפם ברצי כסף, וזהו אומרו ולקחת מנחתי ותרצני לעתיד, אמנם אלה תולדות יעקב יוסף הוא עשה חדשות בקרב הארץ לפעול ע"י נשיאת חן וחסד לא בכסף, וזה שאמר ויהי ה' את יוסף ויתן חנו וגו' ואת כל אשר עושים שם הוא היה עושה, כלומר מה שדרך לעשות שם להוציא אסירים לחופשי הוא היה עושה, ושמא תאמר ע"י שוחד ומתן דמים שבידו, לזה גמר אומר אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה ביו של יוסף, שלא ראה בידו מתן דמים, ואשר הוא לבד עושה הי מצליח בידו מבלעדי הכסף.

(ייטב לב)

☆

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו. יתבאר עפ"ד הייט"ל לפרש ואברהם זקן בא בימים, כי איש בחור בימי נעוריו כחו רב לעבוד את בוראו בבחיי המעשה אולם השכל עודנו חלש, ונהפוך הוא בימי הזקנה השכל נתוסף וזקני ת"ח כ"ז שמזקינים דעתן נתוספת עליהן אבל כחן חלש בענין המעשה כפי בימי עלומיו, ואברהם הי' לו שני המדריגות הינו זקן זה שקנה חכמה וגם בא בימים בבחיי ימי הבחרות כאילו עוד לא בא בימים ולא בשנים ע"י"ש, וכמו כן י"ל כאן וישראל אהב את יוסף כי בן זקונים הוא לו היינו לעצמו, שזכה לבי המדריגות כמו אאע"ה להיות בחיי בן רך בשנים, וגם זקונים זה שקנה חכמה ושכל, ומחמת זה אהב את יוסף.

(קדושת יו"ט)

☆

ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו. ובתרגום מה ממון נתהני לנא רי נקטול ית אחונא, נראה הביאור לפי מ"ש בצפנת פענח האיך הותר לישראל לקחת לעצמם רכוש מצרים שנטלוהו מתחילה בתורת שאלה וא"כ גזול הוא בידם, ותי' כי מקור הכסף שהיה במצרים היה ממה שהביאו כל הארצות בשנות הרעב ליוסף לשבור אוכל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותינו עצי התמרים

קריאת שם הנולד ראשון שייך למשפחת האם או משפחת האב

ותלד בן ויקרא את שמו ער. בדברו מענין קריאת שם לילדים, אמר רבינו זי"ע, דדרך העולם דקריאת שם הנולד ראשון שייך למשפחת האם, והנולד שני שייך למשפחת האב, וכן חוזר חלילה. והי' בין השומעים אברך אחד שהעיר לרבינו, דמדברי דעת זקנים מבעל התוספת (פרשת וישב) לא נראה כן, דכתב שם דלכן כתיב בהנולד ראשון "ויקרא" את שמו ער, לשון זכר, והיינו דיהודה קרא את השם, ובהבן השני "ותקרא" את שמו אונן, לשון נקבה, והיינו דתמר קראה את השם, ובהבן השלישי כתיב עוד הפעם "ותקרא" את שמו שלה, דלכאורה לפי הסדר הי' קריאת השם להבן השלישי שייך ליהודה, והי' צריך לכתוב ויקרא, לכך הוצרך לומר שהי' יהודה בכזיב בלידתה אותו, דכיון דיהודה לא הי' בביתו אז באותו מעמד ע"כ לא קרא את השם, רק אשתו קרא את ד', עי"ש, הרי דשם הנולד ראשון שייך לאביו. **ואמר לו רבינו לדקדק לשון הבעלי תוס' שם** דקאמר בזה"ל כך הי' **"מנהגם"** הוא הי' קורא שם לבנו ראשון וכו', הרי דדייק לומר אשר רק מנהגם היה כן, והוי מנהג מקום דירתו של יהודה כן, **אבל מנהג העולם בדרך כלל לא כן הוא.**

זכר צדיק לברכה (ח"א אות פ"ח)

וילקט יוסף את כל הכסף והטמין אותו לצורך ישראל, ומה שנטלו משלהם נטלו מאשר הכין להם יוסף הצדיק, ומבואר כי הבטחת ואחי"כ יצאו ברכוש גדול היתה ע"י שירד יוסף למצרים, וזה שטען יהודה מה בצע וגו' כלומר אם נהרוג את יוסף לא יהא באפשרותנו להוציא אותו רכוש מצרים, ע"כ לכו ונמכרהו לישמעלים ומשם למצרים ויצאו ברכוש גדול.

(דברי יואל)

☆

וישב יעקב. ובמדרש משל לאחד שפגע כת כלבים הלך וישב לו ביניהם כך כיוון שראה אבינו יעקב עשו ואליפיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם, ואפי"ל לפימש"כ בבני"י עה"פ האף תספה צדיק עם רשע, דמצינו שהצרפתית אמרה לאליהו באת אלי להזכיר את עוני ופיי חזי"ל שאמרה עד שלא באת אלי הייתי נחשבת לצדיקת בערך הרשעים, ועתה כשבאת אצלי אחשב בערכך לרשעה, הרי שזה מחסד הבורא שיחשוב את האדם לצדיק בערך הרשעים הגם שאינו צדיק באמת, וז"ש אברהם האף תספה צדיק עם רשע, פיי צדיק כזה שאינו צדיק בעצם רק ע"י ערך הרשע, חלילה לך מעשות כדבר הזה ע"כ, וזהו כוונת המדרש שיעקב אבינו בודל ענוותנותו לא החזיק טיבותיה לנפשיה שהוא צדיק וכאשר ראה את עשו ואליפיו והוצרך לזכות כדי להנצל מידם, הלך וישב לו ביניהם כדי שבהעריך מעשיו נגד מעשיהם יחשב כצדיק.

(ברך משה)

☆

וישמע ראובן ויצילהו מידם ויאמר לא נכנו נפש. ונודע קושיי המפוי כי איזה הצלה היה כאן אחר שצוה להכניסו לבור מלא נחשים ועקרבים, ונראה כי ראובן סבר כי מאחר שאין לו דרך אחר להצילו שהשבטים לא יהרגוהו בפועל טוב להפילו לבוא מלא נישים ועקרבים ומשם יוכל להנצל ע"י שיתפלל עליו, והגם דאין מתפללין על הנס כבר כתב בעצ"ח לחלק דלו ולעצמו אין להתפלל על מעשה נסים, שזהו נגד רצון הבורא שיהא היפך הטבע, אבל למען הציל נפשות רבות מישראל ואינו מבקש למענו מותר להתפלל שיעשה נס בשביל רבים ע"ש, ובכן י"ל שאף שיוסף יחיד היה מ"מ מבואר דמי שרבים צריכים לו כרבים דמי, ויוסף הצדיק היו רבים צריכים לו כמ"ש אנכי אכלכל אתכם, וגם כילכל אותם ברוחניות כמשחז"ל יוסף ירד למצרים ונגדר עצמו מן הערוה ונגדרו כל ישראל בזכותו, וע"כ כיון שרבים צריכים לו מותר להתפלל בעבורו, ושפיר היה איזה הצלה בזה שראובן צוה להשליכו אל הבור, ולזה קאמר קרא וישמע ראובן ויצילהו מידם.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

נתיירא ממנו אלא על אשר נתעכב שם בשביל תשלום שכרו

אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן כו', ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. ופירש"י 'את דבתם רעה' כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר מן החי כו'. טעם המחלוקת של יוסף עם אחיו מבואר במפורשים (פרשת דרכים ועוד) **שהיו מחולקין יוסף ואחיו, אם יש להן דין ישראל או דין בן נח,** והיו אוכלין מפרכסת, או בן פקועה, ויוסף הי' סובר שיש להם עדיין דין בן נח ואסור.

ואמר רבינו (שליט"א) [הרה"ק מסאטמאר זצוקללה"ה] דבר חדש, דהנה בפ' ויצא בפסוק **"ויצג את המקלות"** פירוש רש"י (ד"ה ויחמנה וגו') דהיה נעשה נס ונתעברו הצאן מהמים ששתו, **והנה** דגים דברייתן ממים, אין טעונים שחיטה (חולין דף כז) ולכך אחי יוסף הי' סוברים **דצאן אביהם גם כן אין טעון שחיטה,** אבל יוסף הי' סובר **דטעון שחיטה מטעם מראית עין,** כל זה שמעתי מפיו הקדוש.

כתבי קודש

(להגה"ק מהר"י מפשעווארסק זללה"ה, ח"א מכתב מ"ג)

נראית לו דמות אביו, נתודע לו שהדרך הנכון הוא להיות לבוש כמנהג חסידים

ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. סיפר כ"ק דודי רבינו הק' ז"ל בשם חותנו הרה"ק מפלאנטש ז"ל, לפרש מה שנאמר אצל יוסף הצדיק **"ויבא הביתה לעשות מלאכתו",** ופרש"י נראה לו דמות דיוקנו של אביו, דהנה יוסף הצדיק הי' מסלסל בשערו יפה תואר ויפה מראה, משא"כ יעקב אבינו ע"ה הי' בדמות **"האניאק",** שלא התהדר במלבושיו כפי רוח הזמן. וכעת כאשר ראה יוסף הצדיק, שאשת פוטיפר רצתה להכשילו, הבין מזה שמה שסלסל בשערו להתיפות, זה גרם לו שנתגרה בו הדוב, ומעכשיו התבונן, **שיותר טוב ויפה לילך בדרכי אביו וללבוש המלבושים הישנים המקובלים מדור דור,** ומאז הי' מעריץ יותר את דמותו של אביו, שלא הי' מסלסל בשערו ולא התפאר בדמותו, **וזהו הכוונה שנראה לו** (כעין נראין דברי אדמו"ן) **שהנכון הוא דמות דיוקנו של אביו, דהיינו דרכו ושיטתו בענין הלבוש.**

רביה"ק בעל ברך משה זללה"ה

קבעום ועשאום ימים טובים בהלל ובהודאה. וי"ל הלשון וקבעום לפי מה דאי' בירושלמי בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו את הי, התנדבו ראשי עם כשהקבי"ה עושה הם נסים תהי דייקא, ר"ל אמרין שירה, ופירש בכבוד חכמים כי ראשי עם היינו הצדיקים שהנם נעשה להם בדין אינם מחוייבין לומר שירה, רק שאומרים דרך נדבה, אבל שאר ישראל שעושה להם בחסדו מחויבין לומר שירה, והיינו בפרוע פרעות בישראל שהם הצדיקים ראשי עם הם בהתנדב, אבל שאר עם שהם הפחותים ברכו את הי דהיינו בציוי ע"כ, והנה מבואר ביערת דבש שנם חנוכה היה בלי תשובה ואם כן הוא כולו חסד, לכך נקבע בהלל והודאה ר"ל בחיוב כין שלא היה מטובם רק מחסד הי.

(ישמח משה)

☆

במס' שבת פרק במה מדליקין, אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה. אמרתי לפרש על דרך צחות על פי מה שכתב מוזללהי"ה בספר ישמח משה הא דכתיב ויזרע יצחק וגו' וימצא וגו' מאה שערים וגו', כי אמרו חז"ל אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, היינו ברכה הבאה משם שד"י, שממנו נסים נסתרים מלובש בטבע, מה שאין כן ברכה הבאה משם הוי"ה. שממנו נסים נגלים מהטבע, ברכה זו שורה אפילו על דבר המדוד ומנוי ומשוער בדעתו, וז"ש וימצא מאה שערים ותרגומו מאה בדשערוהי, כי ויברכהו הוי, שממנו שורה על המשוער, והנה בחנוכה שלא היה בו אלא להדליק אלא יום אחד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, הרי חל הברכה על דבר המשוער, ועל כרחך שהיה הברכה משם הוי"ה, ע"י"ש. והנה אם המצא תמצא איש המצפה שתחל ברכה במעותיו, ועם כל זה יספר מעותיו, כי יאמר שהברכה חל אפילו על דבר המנוי, כמו שהיה בנר דמנורה דחנוכה, על זה אמרו אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה, כלומר שירצנו כדי לומר שאפילו הכי תחול עליו ברכה, כמו שהיה בנר חנוכה, ועל זה אמר הטעם שלא יהא מצות בזויות עליו, להדמותו לדבר חול, כלומר דהתם שאני, שהיה לדבר מצוה, ומה דמות יערוך לו, על כן לא ירצנו ויהא סמוי מהעין, ותחל בו ברכה, עכדה"ק.

(ייטב פנים)

☆

ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. יובן בהקדם דברי הישי"מ לסתור טענת האומות דישראל בטלין ברוב לגבייהו, אמנם לפימ"ש בפדר"א כשבאו ישראל לגבול מצרים היו שבעים חסר אחת מה עשה הקבי"ה נכנם עמהם במנין ועלו למספר שבעים ואם כן ראה כמה ספון אחד מישראל אם כביכול מחשיב עצמו לאחד מהם ומשוי"ה שפיר לא בטלי ע"כ, וז"ש ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם היינו שאתה עמדת להם להיות נחשב ביניהם לאי מהם ע"י מסרת רבים ביד מעטים דלא בטלי המעוטים ביד הרבים כי גם הקבי"ה עמד לאי מישראל, וגמר אומר ואחרי כין היינו שאחר שעשית זאת להיות לאי מהם כדי להשלים למספר שבעים בגי' כין, באו בניך לדביר ביתך כי לא בטלי בין העכו"ם והן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב.

(קדושת יום טוב)

☆

אלא לראותן בלבד כדי להודות ולהלל וכו' ויתבאר דהנה מפי עליון לא תצא הרעות והכל לטובה ואפי' הפורעניות אינו לרע רק לטוב אלא שהאדם אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאלו הוא לרע חי"ו, ויתבאר בזה דמשו"ה נר חנוכה מצוה בראיי' כיון דעד שגברה יד ישראל על היונים והי' יד העכו"ם תקופה עלינו בודאי גם זה הי' לטובה אלא שאנו בעוה"ז אין אנחנו מבינים הדבר ולא ראינו הטובה בעינינו כי אם מה שמרגישין והי' נראה כאלו אינו טוב ועכשיו הי' נס אשר אנחנו בעצמינו רואים עין בעין כי הי' יעשה עמנו לטוב ולכן המצוה נר חנוכה זכר לנס לראות בנר מצוה כיון שהנס הי' בזה שראינו הטובה מה שלא ראינו עד כה הטובה וז"ש אלא לראותן בלבד ר"ל דהמצוה לראות בנר חנוכה לזכר שהי' נסים וטובות גלוים אשר הם נראים עין בעין וכבר ביארתי בזה מה שאומרים ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה ר"ל דהתשועה הי' לפי היום הזה היינו בעוה"ז שראינו בעינינו הטוב אף בהאי עלמא.

(עצי חיים)

☆

ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים. וי"ל דהנה לכאורה הלא לא נותר לפליטה אלא פך אחד של שמן טהור, ולמה קאמר ומנותר קנקנים לשון רבים, אמנם יל"פ הכוונה דהכי קאמר ומנותר קנקנים, ר"ל דעי"י שחלקו את השמן שבפך הנותר להרבה קנקנים, ע"כ נעשה נס לשושנים שנתרבה כל קנקן דבר יום ביומו, ושמא תאמר מה ראו על ככה לעשות כן ומנא ידעו לחלקו לקנקנים תחלה, לז"א בני בינה, דנבון נקרא המבין דבר מתוך דבר, ולפי שהיו נבונים והבינו בחכמת התורה וברוה"ק שעליהם שעתיד להיות להם נס בנרות לכן חלקו את הפך לקנקנים רבים ועי"ז הי' נס שמונה ימים, ועל כן ימי שמונה קבעו שיר ורננים, דשפיר קבעו ימי חנוכה שמונה ימים דאף יום הראשון הוי נס.

(דברי יואל)

וטבוח טבח והכן, בשלטי הגיבורים אי' כי תיבת והכן עם החי של טבח הם אותיות חנוכה, ויש להבין ענין חנוכה לפסוק זה, עוד אי' במדרש אין והכן אלא שבת שנאמר והי' ביום השישי והכינו את אשר יביאו, וי"ל עפי"ד הישי"מ (תצוה) בשם הקדמונים דענין חורבן בי' בתי המקדשות היו הכנה לבנין בית המקדש השלישי דלולא הם לא הי' הארץ בכח לסבול אור קדושת ביהמי"ק השלישי, ועל ידם התרגל הארץ להקדושה העליונה, וביהמי"ק השלישי יהא קאים לעלמא, עיי"ש, ובבחינה הלזו כתב בייטב לב לבאר ענין השבת אשר היא אחד מסי בעולם הבא, והוא הכנה על שבת העתיד יום שכולו שבת, ולולא שאנחנו שומרים שבת בעולם הזה, לא הי בכחנו לסבול אור קדושת שבת דלעתיד, ואפשר לומר דכן הוא הדבר לגבי חנוכה, וכדבר האמור בבני יששכר דלכן קראו לימים האלה חנוכה משום שהוא הרגל וחינוך לגאולה העתידה, כי בחנוכה מתגלה האור הגנוז, וזה נרמז בכתוב ערכתי נר למשיחי, ולולי ימי החנוכה לא נוכל לסבול הקדושה לעתי"ל, ולכן מרומז במילת והכי"ן שבת וחנוכה, דתרויהו הם חינוך והרגל לעתיד לבוא.

(ברך משה)

☆

בגמ' איתא (שבת כא:) **תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין בי"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, ובי"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך.** ויבואר ע"פ הידוע דשם אלהים מורה על דין, ותחילתו דהיינו אל הוא שם מדת החסד כמאמהי"כ חסד אל כל היום, והשם הוי' הוא רחמים, ותחילתו דהיינו י-ה מורה על דין, וכמאמהי"כ אשרי הגבר אשר תיסרנו יה, והנה בימי חשמונאי ובניו היה כמויכ עת צרה ליעקב, והיה שורה על ישראל שמות של דין, והקבי"ה ברחמיו הרבים עמד להם בעת צרתם, שהקבי"ה הפכן לשמות של רחמים וזהו אי"ל הוי"ה ויאר לנו שהקבי"ה האיר לנו שני השמות הללו אי"ל והוי"ה של רחמים, ובזה יבואר פלוגתתם כי מבואר בזוהי"ק דשמאי היה מסטרא דיראה וגבורה, והלל מסטרא דחסד ואהבה, ועל כן בית שמאי סבירא ליה דעיקר הנס נעשה במה שנצחו החשמונאים הקדושים את היוונים ונמתקו הגבורות ומשם אלוקים נעשה אל ולכן סי"ל פוחת והולך כדוגמת הנס שהפחיתו משם אלוקים לשם אל, אבל בית הלל מדה אחרת היי להם שהם ממידת החסד ואהבה אי"כ סי"ל שעיקר הנס שעי"י תפילות ישראל נתרחב בחינת שם יי"ה לשם הוי' בשלימותו, עדהי"כ מן המצר קראתי יי"ה ענני במרחי"ב יי"ה שיתרחב השם הלזה ויהא מדת הרחמים שולט ועי"כ סי"ל מוסיף והולך דהכי הוי הנס בבחינת מוסיף והולך משם יי"ה לשם הוי"ה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

ב' פירושים מרביה"ק זי"ע עפ"י חידושו שהיו יודעים ברוה"ק שיהי' נס:

א. ע"י כהניך הקדושים וכל מצות שמונת ימי חנוכה

אתמול שמעתי התורה מהה"ק רב ד'סאקמור (שליט"א) [זצוקללה"ה], ואמר שעל תירוץ הב"י ז"ל (סי' תר"ע ד"ה והטעם) שהיו מחלקין תיכף השמן על ח' ימים, הכל מקשים **האיך הי' מותר, הלא אין סומכין על הנס** (ומן הדין תן לה כדי מידתה). **ותובן תירוצו שהיו יודעים ברוח הקודש שיהי' נס**, והגם שתורה לא בשמים הוא (ב"מ דף נ"ט, ועי' רמב"ם הל' יסוה"ת פ"י) מ"מ על פי נביא נאמן, וכן למיגדר מילתא בהוראת שעה שומעין לו (יבמות דף צ:) וכמו כן כן להחזיק תורה שבעל פה, דכל השמן שהי' טמא הי' רק טומאה מדרבנן שגזרו על העכו"ם (נדה דף ל"ד.) נביא נאמן. ולכך אומרים (בנוסח הנרות הללו) **"על ידי כהניך הקדושים"**, שהי' בעלי רוח הקודש ולפיכך המנין, **"כל מצות שמנת ימי חנוכה".**

כתבי קודש
(להגה"ק מהר"י מפשעווארסק זצ"ל, ח"א מכתב נ"ה)

ב. בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים

וכעין זה כתב בירחון לקט ששנ"ה: ובזה שמעתי מכ"ק רבינו הגה"צ מסאטמאר (שליט"א) [זצוקללה"ה] בחרוז לחנוכה **"בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים"**, דידוע תי' הב"י (על קושיתו אמאי עושין ח' ימים חנוכה) בתי' הראשון שהי' הנס כל ח', כי חלקו השמן שנותר על ח' ימים בכל יום מעט, ולכאורה קשה האיך עשו זאת שלא יקיימו המצוה אפי' ביום הא', טוב הי' יותר שיתן השמן בפעם ולקיים עכ"פ יום כתיקונו, ולהנ"ל מובן, **כי גם חכמי הדור שהיו בנס חנוכה נתלבש בהם רוח גבורה ודעת, שהבינו שיעשה להם נס, והי' להם על מה לסמוך לחלק השמן**, וזה פי' **"בני בינה"** כי הבני בינה שעבר עליהם הרוח גבורה ודעת, אשר מזה הבינו שיוכלו לחלק השמן על ח' חלקים, ע"כ **ימי שמונ"ה, קבעו שיר ורננים.**

ירחון לקט ששנ"ה
(שי"ל בעיר סאטמאר לפני המלחמה, גליון ג' סימן כ"א)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ז"ע מספר "קדושת יוצא" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לז, ג). פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף, נדיקים מבקשים לישב בשלוה, אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה. והקשו המפרשים, הא בודאי עיקר כוונת יעקב במה שחפץ לישב בשלוה, היה רק כדי שיוכל לעבוד את ה', אם כן מדוע לא ימלא ה' את בקשתו. גם יש לדקדק על הלשון קפץ עליו 'רוגזו' של יוסף, שהיה לו לומר 'לערו' של יוסף.

ונראה על פי מה שכתב בזוה"ק (ר"פ ויחי) בפסוק (בראשית מז, כח) 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה', כי לכל שכל ימי יעקב לא נח ולא שקט, כי משגולל, גולל עמו שטנו וכו', לזה אמר הכתוב 'ויחי' יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, כי הן הנה היו ימיו שהיה לו בהם חיות ולא קודש, עכ"ל. הרי שמכל שנותיו של יעקב לא היה לו ימי שלוה, רק אותן השנים שהיה במצרים.

ובזה יש לפרש כוונת רש"י ז"ל 'ביקש יעקב לישב בשלוה', היינו לחיות עלי אדמות חיי שלוה ונחת, והרי הקב"ה (תהלים קמה יט) 'רצון יראיו יעשה', על כן מילא הקב"ה את בקשתו, 'וקפץ עליו 'רוגזו' של יוסף', היינו הרוגז שהיה לו ליוסף עם אחיו, ומפני זה מכרוהו והורד למצרים, וזה גרם שגם יעקב ירד למצרים, אשר שם זכה לשלוה התמידית, שהתחיל שבע עשרה שנה שהיה במצרים.

(ליל שב"ק וישב תשי"ח, ס"ג ויגש תשכ"ב, ליל שב"ק וישב תשכ"ה, ודרשה כ"א בכללי תשל"ב בטוסאן אריזאנא יצ"ו)

ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם, השליכו אותו אל הבור הזה וגו', למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו (לז, כב). לכאורה יש לעיין, כי מה היה בכחו של ראובן להכריע דעתן של שאר השבטים, מדוע יעץ להם להשליכו הבורה, הלא יותר היה לו להציע דעתו שישיבו אותו מיכף אל אביהם.

ויש לומר כי היות שהיתה מחלוקת גדולה בין יוסף לשאר השבטים, ורואה ראובן כי עכשיו ים לו הזדמנות יפה להשקיט גם המחלוקת, על ידי שישליכו אותו הבורה, וכיון שיוסף הוא בחזקת מיתת קדוש, הרי בודאי יגלו מן הסכנה, וממילא יתודע לכולם כי אינם חלוים קדום הוא, ומשקט גם המחלוקת. מה שאין כן אי יוליכנו מיכף אל אביו, הרי לא תתפרסם לדקתו, וממילא לא תשקט גם המחלוקת, על כן נחר לו יותר ליעץ להם להשליכו הבורה, כדי שתשקט הפת, ותתרבה השלום והאחוה ביניהם.

(ליל ו' דחנוכה תשל"ב בטוסאן אריזאנא יצ"ו)

וישב ראובן אל הבור (לז, כט). במדרש רבה (בר"ר פרשה פד, יט) ויכין היה וכו', רבי אלעזר אומר בשקו ובתעניתו וכו', אמר לו הקב"ה, מעולם לא מטע אדם לפני ועשה תשובה, ואתה פתחת בתשובה תחלה, אינך כאן כאן עומד ופותח בתשובה תחלה, ואיזה זה, זה יוסף, שנאמר (יוסף יד, ג) 'שובה ישראל עד ה' אלהיך'.

ונראה לפרש על דרך משל, למלך שהיו לו מיחושים גדולים ברחמנו, והלך לדרוש ברופאים גדולים כדי למנוע תרופה למכתו, ואמרו לו הרופאים כי הגם שהמיחושים הם ברחמנו, מכל מקום שורש מחלתו נובע מבני מעיו, כי היות שהבני מעיים שלו מעופשים, לכן נגרם לו אלו המיחושים שברחמנו, על כן העלה היעוצה הוא לו לנקות הבני מעיים, ועל ידי זה ממילא יתעלמו המיחושים שברחמנו. והנמשל הוא, דכשמלך רוצה לחזור בתשובה על עבירה שבידו, אזי עליו לחזור תחלה ולעיין בשורש הדברים שבשבילו נגרם לו לעבור העבירה, וכשיזוב על שורש הדברים יזכה ממילא לתשובה מעולה.

וזה שאמר הקב"ה לראובן 'אתה פתחת בתשובה 'תחלה'', פירוש אתה פתחת ברחמנות לעשות תשובה בבחינת תחלה, דהיינו לעיין בשורש הדברים שבשבילם נגרם לך לעשות את העבירה, 'אינך כאן כאן עומד'

גם כן 'יפותם במשובה 'תמלה', ומיזה, זה הושע, שנתמר שובה ישראל 'עד' ה' אלהיך', היינו כי בעשותם תשובה יעיינו בשורש הדבר שבשביל כך נגרם להיות נתקל בחטא, אשר דבר זה מכיר ויודע רק הקב"ה לבדו, כי רק הקב"ה יודע מה שיש בפנימיות האדם, וכשישובו בדרך זה יזכו לתשובה לאמיתית.

(ס"ג שבת שובה באחד משנים הראשונים על אדמת אמעריקא יצ"ו, והובא בזכר צדיק לברכה ח"ב אות תשעה)

וירא שם יהודה בת איש כנעני (לח, ב). פירש"י מגרגי. והיינו סוחר. ומובן כוונת רש"י ז"ל בזה, לפי שלי אפשר לפרש מיבת כנעני כפשוטו על איש כנעני, כי בודאי לא נקח יהודה אשה מבנות הכנעני, כמו שלא רצה אברהם ליקח אשה מהם לבנו ליצחק (לעיל כד, ג). אמנם אלמי יש להבין, מדוע כינה הכתוב איש סוחר בשם כנעני, כי מה ענין סוחר לכנעני.

ויש לומר בדרך נמוח, על פי מה שאמרו ז"ל (פסחים קיג ע"ב) חמשה דברים זוה כנען לבניו, ואחד מהם שלא ידברו אמת. ובכן יובן מה שכינה הכתוב איש סוחר בשם כנעני, דלכאו שהכנענים אינם נאמנים שהרי אינם מדברים אמת, כן הוא אלל הסוחרים שאין יכולים לסמוך עליהם, ואינם נאמנים בעיניי כשרות וכדומה, לפי שיש להם נגיעות גדולות שלא לדבר אמת, ואינם נאמנים להעיד על עצמם, ועל כן זה שאם הנשא להם לקרותם בשם כנעניים.

(זכרון איש חי"ל עמוד רא ששמע מפי רבינו ז"ל, ומפי הרה"ח ר' אלימלך שלמה שווארץ שליט"א שו"ב ששמע מפי רבינו ז"ל)

אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו וגו' (לט, כג). פירש במרגוס מונקלוס לית רב בית מסירי מזי ית כל מרמן בידיה. והיינו סוחר. ומובן כוונת רש"י ז"ל בזה, לפי שלי אפשר לפרש מיבת כנעני כפשוטו על איש כנעני, כי בודאי לא נקח יהודה אשה מבנות הכנעני, כמו שלא רצה אברהם ליקח אשה מהם לבנו ליצחק (לעיל כד, ג). אמנם אלמי יש להבין, מדוע כינה הכתוב איש סוחר בשם כנעני, כי מה ענין סוחר לכנעני.

ויש לומר בדרך נמוח, על פי מה שאמרו ז"ל (פסחים קיג ע"ב) חמשה דברים זוה כנען לבניו, ואחד מהם שלא ידברו אמת. ובכן יובן מה שכינה הכתוב איש סוחר בשם כנעני, דלכאו שהכנענים אינם נאמנים שהרי אינם מדברים אמת, כן הוא אלל הסוחרים שאין יכולים לסמוך עליהם, ואינם נאמנים בעיניי כשרות וכדומה, לפי שיש להם נגיעות גדולות שלא לדבר אמת, ואינם נאמנים להעיד על עצמם, ועל כן זה שאם הנשא להם לקרותם בשם כנעניים.

(זכרון איש חי"ל עמוד רא ששמע מפי רבינו ז"ל, ומפי הרה"ח ר' אלימלך שלמה שווארץ שליט"א שו"ב ששמע מפי רבינו ז"ל)

אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו וגו' (לט, כג). פירש במרגוס מונקלוס לית רב בית מסירי מזי ית כל מרמן בידיה. ומה שאין שר בית הסוהר רואה כלום, משום 'דלית רב בית מסירי מזי ית כל 'מרמן בידיה', וכיון שלא רואה אלו משום מרמון, שוב לא רואה אלו כלום.

(דרשה א' מקץ תשכ"א) [1]

אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו וגו' (לט, כג). פירש במרגוס מונקלוס לית רב בית מסירי מזי ית כל מרמן בידיה. ומה שאין שר בית הסוהר רואה כלום, משום מרמון, דמהיכי מיתי שיהא בו מיזה מרמון.

אמנם המידוש הוא, דהלא אר בית הסוהר היה רשע, ומדרך הרשעים שאינם מפנים לרואת שום דבר טוב אלא אלו מנשים כשרים, רק אדרבה הם מחפשים בהם מומים ומקרונות מגודל שנאתם אליהם. ולכן אר בית הסוהר כיון שהיה רשע, מסתמא מיפש אלא יותר בחיפוש אחר מיפוש לרואת אלו שום מרמון, ועם כל זה לא עלתה בידו ולא מצא מחומה בידו, וכל זה היה גם משמים שלא יוכלו זדים לטפול עליו דבר שקר. והיינו רבותיה, כי אף לגודל רשעתו לא הלילה לרואת שום מרמון בידו.

(דרשה מוצש"ק בא תש"י)

אך הכוונה הוא כי הרשע אינו מפן לרואת דבר טוב אלא אלו אחר המרך לדבר ה', רק אם הוא יכול לרואת אלו שום עון אז הוא רואה, אבל אם אינו רואה אלו שום דבר חטא, אז נעשה עוור בעיניו ואינו רואה אלו מאומה. וזה שאמר הכתוב 'אין אר בית הסוהר רואה את כל 'מאומה' בידו', ופירש במרגוס מונקלוס דמשום הכי לא רואה אלו כלום, משום 'דלית רב בית מסירי מזי ית כל 'מרמן בידיה', וכיון שלא רואה אלו שום מרמון, שוב לא רואה אלו כלום.

(דרשה א' מקץ תשכ"א) [1]

---

1. וכדאי לציין מה שכתב הגה"צ ר' אברהם מאיר איזראעל ז"ל אבדק"ק הוניאד יצ"ו, תלמידו של רבינו בעיר קראלי וסאטמאר (הובא באוצרות ירושלים חלק רסט סימן תנב) וזה לשונו: בשנת תשכ"א גרמה שערוריא גדולה התקפותייהם של העיתונות הציונות נגד היהדות החרדית, ובפרט נגד ה'סאטמאר־ער' שהציגום לשמצה בפני כל. וחדשים לבקרים, שבכל יום ויום יצאו ברכילות שונות נגד אחינו בני ישראל החרדים לדבר ה', להבאיש ריחם ולהבזותם בעיני התושבים היהודים באמריקה. ומציאה מצאו, שאברך אחד ירו"ש נמצא אשם לפני בית המשפט במסחר סתרים והברחת סחורות מחוץ לארץ (שאחר כך נתברר בפני בית משפט יותר גבוה כי אכן חף הוא מכל פשע), והם בזדון לבם עשו להם מטעמים ממשפט זה, והגזימו במאמריהם המלאים נכלים את הענין עד מאד. וכאשר הגישו את הענין אל הקודש פנימה לבית רבינו זי"ע לשות עצות כדת מה לעשות להשתיקם, ויסכר פי דוברי שקר הדוברים על צדיק עתק, באשר שגורמים רעה לעדתינו, יען רבינו בחכמה שלא לעשות מאומה. כי באמת אין חדש תחת השמש, וכן דרכם כסל למו לראות אך ורק ברעה אשר ימצא לאחד מאתנו, ומן הצד הטוב שבנו הכו בסנורים אינם רואים ואינם שומעים, וכל מגמתם לראות איזה רעה חס ושלום (בעיניהם...), אז כבר הם רואים ורואים, מפרזים ומגזימים את הדבר עד אין שיעור, וכמו שמצינו אצל יוסף הצדיק אין שר בית הסוהר ראה את כל מאומה בידו וכו'. ואז אמר רבינו כפירוש הנ"ל.

וה' ברך את אברה"ם

מעומק הלב, נשגר ברכת מזל טוב, קדם מע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מעלה, בפי כל יודעיו ומכיריו נערץ ונכבד, אחד הוא אברה"ם במדת החסד, שמו הטוב מהולל בהילולים, לא ישבות למענינו יומם ולילה להרבות פעלים, אהוב לשמים ולאנשים, ידיד נאמן ותומך נלהב למען מוסדותינו הקדושים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו למען כל קדשינו,

הרבני הנגיד הנכבד ריד"צ"ח

מוה"ר אברהם סופר הי"ו

מראשי וועד "קרן מלמדים" של מוסדותינו הק'

לרגל שמחת אירוסי בתו החשובה שתחי' למז"ט בשעטו"מ

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יצחק אלטשטער

בשם הנהלת המוסדות

בני ברק יצ"ו

סיפורי צדיקים, גליון הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

וישב יעקב

פע"א בליל שב"ק פר' וישב הלך הרה"ק ר' זאב מזבאריז זי"ע (בנו של המגיד הק' מזלאטשוב זי"ע) לאחר התפילה מבית הכנסת לביתו, ובדרך היה מונח ערל אחד שיכור, וכאשר עבר אצלו עם עוד איזה אנשים, צעק הערל להם: יהודים תדעו שאתם יהי' לכם הגיהנום ולנו יהי' הגן עדן, וכאשר שמע הרה"ק זאת היטב חרה לו הדבר מאין יש לו להערל השגה ועזות לומר כדברים האלה, עד שהיה לו עגמת נפש גדול שלא היה יכול לעשות קידוש, ואחר כך שמח מאוד ואמר שנתגלה לו מן השמים זאת, שכאשר יצחק אבינו ע"ה עשה החלוקה בין יעקב אבינו ע"ה ועשו, ליעקב נתן העולם הבא ולעשו נתן העולם הזה, שאלו בשמים, איך יהי' לעשו עוה"ז הלא כאשר ידע שלא יהי' לו עוה"ב יהי' לו עגמת נפש מזה ולא יהי' נחשב העוה"ז בעיניו לכלום, גם, אם ידע יעקב שיהי' לו העוה"ב אם כן לא יהי' נחשב לו יסורי עוה"ז לכלום ויקבל אותם באהבה, ויהי' לו לתענוג, א"כ יהי' לו העוה"ז ג"כ, והשיבו בשמים כך, שיעקב אבינו יהיה הולך תמיד במחשבתו שאף עוה"ב לא יהי' לו, ועשו יהי' הולך תמיד במחשבתו שיהי' לו ג"כ עוה"ב, וסיים הרה"ק שבזה יובן דברי רשיז"ל בפרשתן "ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף", היינו שיעקב רצה לקבל עליו באהבה כל יסורי העוה"ז מחמת תענוג העוה"ב, קפץ עליו רוגזו של יוסף, היינו שהרי יעקב עשה סימן אם ימות אחד בניו בחייו לא יהי' לו עוה"ב, לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף כדי שיהי' בדעתו שח"ו גם עוה"ב לא יהי' לו. **(צרור החיים)**

איה הקדשה היא בעינים על הדרך

זכור אזכרנו לטובה מה שסיפר לי החסיד הקדוש הרב המפורסם בקדושה כבוד מהר"ם זצלה"ה סופר סת"ם מפשעווארסק במעשה שאירע לו בהיותו בדרך נחהו ה' ובבואו למלון התאספו אליו רבים מאותן אשר קרבת אלהים יחפצון, ואירע שנסע דרך העיר הזאת אחד מנגידי ק"ק בראד, ובא אליו בתוך המקהלות ואמר לו, שאלה אחת אני שואל מאתכם, אם תשיבנו על נכון מה טוב, ובאם לאו הרי אתם כולכם מכת הרמאים, והוסיף לדבר עתק אין מן הצורך להאריך, ותוכן השאלה הוא, אמר לו בזה הלשון, היות ששבת בקהילתינו הרב המפורסם מהר"מ (ר' אברהם משה) הראשון שהי' בפשעווארסק זצוק"ל, והתאספו אליו אנשים המתחסדים והרעישו עולם ומלואו כדרכם, ובזמן סעודה שלישית אזי אמרתי אלכה נא אל כת המשתגעים עם רבם המובהק להם ואראה בפחזותם מה מנהגם, והנה בבואי אל המקום הנועד אשר שם היה הקיבוץ אזי אמר הרב המובהק הנ"ל הנה נואף בא אל הבית, ואני ידעתי בעצמי שלא היתי נואף מעולם, והאריך לדבר דברי חוצפה. והנה אמר לי הרב הקדוש הנ"ל המספר לי המאורע שהתפלל אז אל השי"ת שיראהו נפלאות לתרץ לו תירוץ גמור לפי דרכו, והיתה מונחת גמרא על השולחן, וביקש מהשי"ת שיראהו התירוץ הנכון בתוך דברי חז"ל, ופתח הגמרא, והנה המאמר חז"ל הנ"ל (יומא ע"ד:) מאי דכתיב טוב מראה עינים מהלך נפש כתובה לפניו, טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה וכו', אז שמח לב הצדיק בקרבו והראה לנגיד הנ"ל ואמר לו, הנך רואה, דברי חז"ל נזדמנו לי בעת הצורך לתרץ לך, כי בהיותך הולך מבלי דעת וחוצפך יסגא להיותך בוזה במלאכי ה', והיית הולך בתוך השוק בעיר הגדולה הנ"ל והיית משוטט בעיניך במקהלות הנשים היושבים אנה ואנה ביום המנוחה, והיית נהנה במראה עיניך, ובאת מתוך הראיה הלזו לבית מקום הצדיק, וראה ברוח קדשו קליפת הניאוף אצלך כי טוב מראה עינים וכו', ואמר לי שסיפר לו סמוכות לדברינו בתוה"ק בפרשתן דכתיב (ל"ח כ"א) "וישאל את אנשי מקומה", היינו אנשי המקום ית"ש, הם הצדיקים, "איה הקדשה", ר"ל היכן היא הזנות שאתה אומר והלא אני ידעתי בעצמי שלא זניתי מעולם, אך התירוץ הוא, "היא בעינים על הדרך", ר"ל איכות הזנות הוא ע"י עיניך כשהיית הולך בדר, ונהנית במראה עיניך, והאריך הצדיק הרבה בזה. **(דרך פיקודיך)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו. ובבעל הטורים 'זקנים' ר"ת ז'רעים מ'ועד נ'שים י'שועות ק'דשים, שהם חמשה סדרים מהמשניות שהיה לומד עם יעקב. ולכאורה מדוע לא למד עמו גם סדר טהרות. **ונראה בדרך צחות,** לפי המבואר במפרשים במשנה (אבות ה, כא) **בן חמש שנים למקרא, בן עשר שנים למשנה, בן חמש עשרה לגמרא.** בן חמש שנים למקרא, היינו מן חמש שנים עד עשר, ילמוד בכל שנה חומש אחד מן תורה שבכתב, ויהא רגיל בו מאוד. ומן עשר עד ט"ו ילמוד בכל שנה סדר משניות אחד, אבל סדר טהרות ילמוד ביחד בזמן לימוד הגמרא עיי"ש. ולזה כשיצאו יוסף ויעקב מבית לבן, היה אז יוסף באותן שנים מן חמש עד עשר, ובדרך מסתמא לא היה עומד עמו, כי טרדות הדרך ממעט הלימוד. אם כן היה נמשך זמן לימוד המקרא עוד ב' שנים, כי נתעכב בדרך שתי שנים כדאיתא ברש"י פרשה זו (ל; לד). ולפי זה התחיל ללמוד משנה בן י"ב שנים, עד שבע עשרה שנים שנמכר יוסף. אם כן לא היה לומד רק חמשה סדרים. וזה שמתרגם אונקלוס **ארי בר חכים הוא ליה,** כי בפסוק (ישעיה לג) **והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמה ודעת,** שהם ששה סדרי משנה, רומז 'חכמת' **על קדשים** כנודע (שבת לא.), היינו שלא למד רק חמשה סדרים, עד חכמה. וזה שדרשו חז"ל (תנחומא יא) להורות לפניו גשנה, לתקן מקום תלמוד, היינו בבואו אל יוסף אז התחיל ללמוד עמו תלמוד, שלא למד עדיין עמו. **אמרי נועם**

קהל ומוסדות יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פעיה"ק ירושלם תובב"א

ברוך הבא בשם ה'
ברכנוכם מבית ה'

באותות יקר וכבוד, בהדר והוד, מקדמים אנו את פני אורחינו הדגול יזרח אור לישרים, עומד לנס הרים, עדת חבלו שמו מפארים, פה מפיק מרגליות ופנינים יקרים, אוצר כל כלי חמדתא, מלא מדע וחכמתא, חן הוצק בשפתותיו, פה מפיק מרגליות בנועם אמרותיו, נאה דורש ונאה מקיים, פרי צדיק עץ חיים, גן הדסים ערוגת הבושם, מגזע רבותה"ק אראלים וקדושים, ה"ה

הגה"צ רבי שמעון זאב מייזליש שליט"א

חדב"נ כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

רב ביהמ"ד ישמח משה בקרית יואל יע"א

לרגל בואו לברכה בשערי ארה"ק

בשליחות הקודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לפאר את מסיבת כ"א כסלו יום הצלת מרן רביה"ק זי"ע
ולערוך את השב"ק פרשת וישב הבעל"ט
בראש קהילתינו הק' בבני ברק יצ"ו

ובכן נרים ונישא קולינו בברכה אל מול מעב"ת שליט"א, שיזכה לראות בטוב ירושלים כל ימי חייו, ועוד רבות בשנים יזכה לעמוד ולשרת בשם ה' אלוקיו את כל אחיו בית ישראל, ולהגדיל תורה ולהאדירה, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו, אמן.

החותמים מתוך כבוד והערצה

הנהלת הקהילה • הנהלת המוסדות

יווני"ם נקבצו עלי אזי בימי חשמני"ם

נודע בין החיים כי כאשר בא הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע לשכון כבוד בארץ אונגארין ולשבת על כסא הרבנות דק"ק מונקאטש שאל מאיש אחד אשר היה ממקבלי אור פני רבינו זי"ע שיספר לו ממקצת דרכיו בקודש מה שראה אצלו בעת אשר זכה להסתופף בצל קדשו, ויספר לו: פע"א הי' נוכח אלו בעת הדלקת הנרות של חנוכה, וקודם ההדלקה סיפר מעשה אחת, אשר אף ששמע כל מלה ומלה מדברי קדשו, עכ"ז לא זכה להבין כוונת הסיפור, ומה שייכתו להדלקת נר חנוכה, והמעשה שסיפר אז כדלהלן: בכפר אחד היה דר איש אחד ושמו הי' לוי, והיה זה עם הארץ גדול, אבל גם איש מלי, כי הצליח ה' את מסחריו ויעש חיל הרבה עד שנעשה גביר גדול, וכאשר הגיעה בתו הראשונה לפרק בתולה נישאת, בחר לו לחתן בחור בן תורה, אח"כ נתמזל מזלו עוד יותר ונעשה לאמיד גדול וגביר עצום מאוד, וכאשר הגיע מועד נישואי בתו השני' היה לו כבר השגה לבחור עבורה בחור גדול בתורה ועילוי מופלג ומפורסם, לכן לקח את חתנו הראשון ונסע עמו אל איזה עיר גדול שהיתה שם ישיבה גדולה, למען ישיג שם את מבוקשו, וניגש אל הראש ישיבה וביקש ממנו ליתן לו את הבחור יותר מובחר ומצויין בין תלמידי הישיבה, הראש ישיבה מילא את מבוקשו, ובירר לו בחור מצויין אשר באמת מצא חן בעיניו ונתקשר בקשר האירוסין בשעטו"מ, ויהי כאשר רצו לכתוב את התנאים, נזכר בצער שהלא אינו יודע לכתוב כלל, ואף גם אינו יכול אפילו לחתום את שמו בשטר התנאים, וכמנהג ישראל שעל שטר התנאים חותמים החתן והכלה והמחותנים, ובכן מה יעשה לעת כזאת, אמנם חתנו הראשון הרגיעו באמרו, אל תדאג כלל כי אני אלמד אותך האיך לחתום את שמך, עד שלא יכיר אף אחד שכבודו אינו יכול לכתוב, והתחיל ללמדו ואמר לו הלא שמך לוי, וזה שם קל ללמוד לכתבו, שכותבים אותה ג' קוין, אות הראשונה הוא ל' היא קו ארוך, אח"כ אות ו' הוא קו בינוני לא כ"כ ארוך, ולבסוף אות י' שהיא רק כנקודה קטנה, כן למד את חותנו למען יוכל עמוד ולא יצטרך להתבייש, אמנם כאשר הגיע עת כתיבת התנאים, החליף חותנו העם הארץ את הענין, וכתב תחילה נקודה, ואח"כ קו בינוני ולבסוף קו ארוך, עד כאן תורף הסיפור אשר שמע איש זה מפי רבינו זי"ע טרם הדליק נר של חנוכה, ולא זכה להבין מה ענין סיפור זה אצל הדלקת הנרות הללו, ויהי כאשר שמע הגה"ק הבני יששכר זי"ע את דבריו ענה ואמר כי בסיפור זה טמון כל סוד החנוכה, כי כשכותבים כסדר הנ"ל קו ארוך, בינוני, וקטן, הוא עולה לשם לוי, אבל כשמחליפים הסדר וכותבים הקוים בהיפוך, קטן, בינוני, ארוך, אז עולה לצירוף יון, וזה לעומת זה כאשר היה אז לחמת הכהנים משבט לוי בעם ובטומאת יון. [אביר הרועים]

אלא לראותם בלבד

הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע בא פעם לביקור בבראד, ובעיר היה גביר אחד בנו של ר' נחום פרנס שגם הוא היה גביר גדול, ובדיוק בעת ביקורו של הרה"ק חלתה בתו מאוד, בא הגביר להצדיק וביקש ברכה לרפואת בתו, וכמובן שם על השולחן פדיון גדול של כסף, אבל הרה"ק אמר לו שאינו רוצה את הכסף שלו כי אם את המנורה שיש לו בירושה מאביו ר' נחום פרנס, מיד הלך הגביר לביתו והביא את המנורה, הצדיק נתן לו ברכתו והבת הבריאה, הדבר היה באמצע ימי חנוכה, ובאותו לילה בירך הרה"ק על המנורה הזאת, בהרבה יחודים וכוונות יותר משאר הלילות, למרות שהי' לו מנורה אחרת שקיבל מרבו הרה"ק ר' שמעלקע מניקלשבורג זי"ע, אחרי הדלקת הנרות אמר ר' משה לייב שברצונו לספר עתה סיפור, ואז הפנה אצבעו לאחד העומדים מסביבו, חסיד אחד שקראו לו ר' יחיאל צורף, ע"ש המלאכה שעסק בה מלאכת הצורפות, הסיפור - אמר הצדיק - הוא על סבך שגם לו קראו ר' יחיאל שהיה מחסידי הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהיה נוהג לתת מטבעות כסף כסגולה, וגם לר' יחיאל צורף היה נותן לפעמים מטבעות כסף, אך בעוד שחסידים אחרים היו נוהגים למכור את מטבעות הכסף שקיבלו, ר' יחיאל לא מכר אותן אלא אסף פרוטה לפרוטה ועשה מזה מנורה יפה לעצמו, שהיתה כמובן חשובה ויקרה בעיניו, והנה יום אחד צריך היה לחתן את בתו ולא היה לו כסף לצורכי החתונה כי היה עני, מה עשה, הלך לר' נחום פרנס וביקש ממנו שיתן לו הלוואה שאותה הבטיח להחזיר לשיעורין, אמר לו ר' נחום: מנין יהי' לך כסף לשלם, הרי באמת אין לך, ברם יש לי עצה בשבילך, הלא יש לך מנורה יפה שאותה יצרת ממטבעות הכסף שקיבלת מהרה"ק הרבי ר' זושא, אם כן, תן לי את המנורה ואני אתן לך בתמורתה את כל ההוצאות הדרושות לך לחתונת בתך, נצבט לבו של ר' יחיאל והיה נבוך, הוא מאוד לא רצה למסור את המנורה, זמן רב עבר עליו עד שהצליח לאסוף לו מטבעות שיספיק ליצור מהן מנורה, ואף פעם לא היה מוכן למכור את המטבעות שקיבל מן הצדיק, ועכשיו אחרי שכבר השקיע עמל רב כל כך והמנורה כ"כ אהובה עליו ימכור אותה, לכן הוא דחה את ההצעה של ר' נחום וחזר לביתו, עבר עוד זמן מה, והנה הוא רואה שבכל זאת אין לו ממה לחתן את בתו, הוא חכך בדעתו והגיע למסקנה שאין לו כל ברירה אחרת, קם והלך לר' נחום פרנס, מכר לו את המנורה, וקיבל לידו את הכסף ור' יחיאל חיתן את בתו והכל נשכח

אמנם - המשיך הרה"ק ר' משה לייב בסיפורו - כשמת ר' נחום פרנס, הוא בא לעולם העליון ופסקו לו שם גן עדן, ובמיוחד על המצוה הזו של הכנסת כלה, שנתן נדוניא שיוכלו לחתן בת ישראל, ונתנו לו את המלאך שנברא ממצוה זו שיוביל אותו לגן עדן, אבל מלאך זה הוא עיוור, והמלאך בהיותו עיוור, מתחיל להוביל אותו אבל לא רואה איפה הוא הגן עדן, ועד היום הוא ממשיך להוביל אותו ולא הגיע למקום המיועד, אבל אני ידעתי את המעשה, וידעתי למה הוא עיוור, כי ר' נחום פרנס עבר על "לא תחמוד" וחמד את המנורה של ר' יחיאל צורף, וכאשר חטא בעינים בחמדת המנורה, היתה מצוות הכנסת כלה שקיים פגומה, וממילא גרם שהמלאך יהי' פגום, כי רק כאשר המצוה הוא שלימה המלאך הוא שלם, מה עשיתי, דאגתי שבנו של ר' נחום פרנס יתן לי את המנורה במתנה גמורה, ועכשיו אני מוסר אותה לך ר' יחיאל צורף נכדו במתנה גמורה, והיוצא מזה שתוקן החטא של "לא תחמוד" שעבר ר' יחיאל צורף כשקיים את מצות הכנסת כלה, כי החזרתי את המנורה לנכד של ר' יחיאל, ועכשיו המלאך כבר מצא את הגן עדן, ור' נחום פרנס כבר יושב בתוכו.

רני ושמחו ליעק"ב

מריחוק מקום וקירוב לב, נישא ונשגר ברכת מזל טוב, קדם מעלת כבוד ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, **ויעק"ב** איש תם יושב אוהלים, שמו הטוב מהולל בהילולים, לא ישבות למענינו יומם ולילה להרבות פעלים, אהוב לשמים ולאנשים, ידיד נאמן ועסקן נמרץ למען מוסדותינו הקדושים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו,

הרבני היקר והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר יעקב לאנדא הי"ו

מגדולי העסקנים של מוסדותינו הק' בבארא פארק יע"א

לרגל שמחת נישואי בנו למז"ט

הבה"ח המו"מ בתוי"ש

כמר אפרים פישל לאנדא נ"י

עב"ג החשובה תחי' בת הרבני הנכבד והנעלה, נודע לתהילה

מוה"ר בנציון וואלדמאן הי"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכהת אסירי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת המוסדות בני ברק יצ"ו

הלא אחיך רועים בשכם. במדרש הה"ד לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש ושבחך אלוקינו מפינו לא ימוש לעולם ועד. ונל"פ דהנה אי' בגמ' (חגיגה י"ג:) כתוב שש כנפים לאחד וכתוב וארבע כנפים לאחת ומשני כאן בזמן שביהמ"ק קיים כאן בזמן שאין ביהמ"ק קיים נתמעט כביכול כנפי החיות, והנה אי' בכתבי האר"י דהפסוק ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד יש בו ו' תיבות כנגד שש הכנפים, נמצא בזמן הזה שחסר ב' כנפים כנ"ל חסר ג"כ ב' תיבות מאלו ששה תיבות, ואמר מורי הרה"ק ר' אלימלך זללה"ה ששני התיבות החסרים הם "כבוד מלכותו", ולזה אנחנו מבקשים ומתפללים להשי"ת בתפילת המוספין של יו"ט גלה "כבוד מלכותך" עלינו עכדה"ק, ואני אומר שהשני תיבות אשר הם חסרים הם "לעולם ועד" דהנה אי' בגמ' עתידין צדיקים שיקראו קדוש, כי עתה נקרא הקב"ה קדוש, ופריך הש"ס האיך יהי' נקרא אז הקב"ה, ומשני שאז יהי' נקרא הקב"ה קדוש לעולם ועד, ומוכח מזה דעכשיו חסר תיבות "לעולם ועד" וזה הב' כנפים שנחסר, וזה שרמז המדרש עה"פ הלא אחיך רועים בשכם, רמז על עת שיהיו ישראל בגלות וחסר תיבות "לעולם ועד" ונשאר רק בשכ"ם ר"ת ב'רוך ש'ם כ'בוד מ'לכותו, ועל זה קאמר המדרש הה"ד לדור ודור נגיד גדלך, אולם לנצח נצחים קדושת"ך נקדי"ש דההינו שעתידין שיקראו הצדיקים קדוש כשמו של הקב"ה, ולכאורה איך יהא נקרא הקב"ה אז, ע"ז קאמר ושבחך אלוקינו מפינו לא ימוש לעול"ם וע"ד ר"ל שאז יהי' נקרא הקב"ה קדוש לעולם ועד.

(אוהב ישראל)

☆

ויתנכלו אותו להמיתו. ופרשי"ז"ל אתו עמו כלומר אליו, וצ"ב, ונראה דהנה אי' במדרש שהשבטים ביקשו להרוג את יוסף מפני שראו ירבעם יוצא ממנו ומחטיא את הרבים וזהו הפי' "אתו עמו" שאמרו דכשיהרג הוא אז את"ו עמ"ו יהרג גם ירבעם, וזה הי' התירוץ שלהם, אבל כלומר אלי"ו הי' עיקר כוונתם, והנה גבי ישמעאל כתיב באשר הוא שם דהמלאכים קטרגו ואמרו זה שעתיד להמית את בניך בצמא וכו' אמר הקב"ה עכשיו הוא צדיק ואין דנין על העתיד רק באשר הוא שם, וז"ש נסעו מזה ואי' במדרש נסעו ממידותיו של מקום פי' שהם רצו להרגו על שם סופו שירבעם יצא ממנו משא"כ מדותיו של הקב"ה באשר הוא שם.

(דברי מהרי"א)

☆

והבור ריק אין בו מים. ודרשו חז"ל מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, והקשו המפו' מנלן לרבות נחשים ועקרבים דילמא מרבה אני עצים ואבנים, ונל"פ עפי"מ שאחז"ל (ירושלמי פ"ה ה"א) אם נשך ערוד לאדם אז אם האדם בא תחלה למים ינצל האדם והערוד ימות, ואם הערוד יבא מתחילה למים ימות האדם, ולפי"ז יובן דכיון שבא הכתוב להודיע שהבור הי' ריק ממים על כרחו בא הכתוב להודיענו גם כן שהדבר סכנה אשר נצרך לו מים להנצל ממנו היה בו והיינו נחשים ועקרבים, כי האחים חששו אם יהי' מים בבור אז יקדים יוסף למים וינצל מהנחשים לכן התחכמו להשליכו בבור ריק ממים ויש בו נחשים ועקרבים.

(דברי חנוך)

דורש טוב

וימאן להתנחם. ובמדרש פי' שאמר יעקב אע"ה עד עכשיו סבור הייתי שאני צדיק עכשיו אני רואה שאני רשע, וצריך ביאור. והנה המהרש"א הקשה מה ראה יעקב לשלוח את יוסף אל אחיו שידע כי שנאוהו. **עוד יש לדקדק** בלשון הכתוב שאמר יעקב ליוסף לך נא ראה כו' **והשיבני דבר** שלכאורה שפת יתר הוא.

ויש ליישב דהנה דאיתא בגמרא פסחים (דף ח') **שלוחי מצוה אינן ניזוקים לא בהליכתן ולא בחזירתן**', אמנם **'היכא דשכיחא היזקא שאני'**, וכתב הרי"ף דהא דאמרינן דבשכיחא היזקא שאני, היינו דוקא לענין שעת חזרתו, כיון שכבר נעשה המצוה, אבל בהליכתן אין לחוש אף דשכיחא היזקא.

ולפי"ז אתי שפיר דמהאי טעמא דייק יעקב אבינו ע"ה וציוה ליוסף **'והשיבני דבר'** כדי שיהי' מחוייב בדבר מצות כבוד אביו ויהיה משלוחי מצוה אף בחזירתו, **אך לפי"ז קשה** דאם כן איך עלה על דעת יעקב אע"ה שנהרג הא הי' שליח מצוה ושלוחי מצוה אין ניזוקין,

אך י"ל דבענותנותו חשב יעקב דהקולר תלוי בצאוריו, דהנה הרמב"ם פסק **'דאם האב רשע אין הבן חייב בכיבוד אב'**, וז"ש המדרש 'עד עכשיו סבור הייתי שאני צדיק – ועל דעת כן שלחתי את יוסף אל אחיו – כיון שמחוייב לכבדני – וממילא לא ינזק דשלוחי מצוה אינן ניזוקין - אבל עכשיו שנהרג יוסף מוכח דאני רשע ואין כאן שליח מצוה כלל ולכן היה יכולין להזיקו ח"ו. **אבל באמת אכן לא טעה יעקב אבינו מהאמת, כי באמת היה צדיק, והיה יוסף שליח מצוה, והגין עליו מצות כיבוד אב, ולא הרגוהו אחיו, אלא למחיה נשלח לפניהם למצרים.**

'חסדי יהונתן', **להרבי רבי יהונתן זללה"ה**

שמחת חתן וכלה, ריקודין של מצוה, והמסתעף (ו)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע מפי חכז"ל אשר הפליגו מאוד בגודל המצוה לשמח חתן וכלה בעת מצוא, לשבחם ולשמחם בדברים ובפרט ע"י ריקודין לפניהם, ובפרשיות הללו שאנו קורין בה נישואי האבות והאמהות מן הראוי לבאר קצת מקור ענין זה ולמה דוקא ברקידה, ובהמשך המאמרים גם לבאר גודל הענין של 'ריקודין של מצוה' הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה, הנקרא בפי כל 'מצוה טאנץ' כמובא מפי ספרים וסופרים מתורת רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט, ועומק עבודתם בזה.

מנהג אבותינו ורבותינו הק' בשעת הריקודין של מצוה גם לשמח את החתן והכלה בדברים בבדחנות ובחרוזים, וגם דברי צחוק ורמזים, וראוי לבאר ולברר מקור מנהג קדוש זה.

יסוד הדברים יוצא ממה שאמרו בגמרא (ברכות ו:) 'אגרא דבי הילולי מילי', ובדברי רש"י (שם) 'לשמח החתן בדברים', ועי' בשו"ת 'באר שבע' (סימן נ) שמבאר דזהו עיקר השמחה, וז"ל: "והא דאמרינן כל הנהנה מ'סעודת חתן' ואינו משמחו כו' איכא למידק שמחה זו מה היא, אם ר"ל ביין דומיא לשמחה האמורה בתורה אצל חג, כדכתיב (דברים טז יד) ושמחת בחגך שפירושו ביין, כדאיתא בפרק ערבי פסחים (פסחים קט.) אין שמחה אלא ביין, שנאמר (תהילים קד) ויין ישמח לבב אנוש, אם כן קשה כיון דקאמר מסעודת חתן משמע שהחתן הוא בעל הסעודה וכדאיתא בהדיא בפרק קמא דכתובות (ב.), ואם כן החתן משמח לאחרים ביין ולא אחרים לו, **לכן נ"ל דשמחה זו היא לשמח החתן בדברים**", עי"ש.

ובפשטות הענין הוא כמו שממשיך לבאר שם בשו"ת באר שבע (שם) וז"ל: "ונ"ל שדברים אלו הם על דרך כיצד מרקדין לפני הכלה אומרים כלה נאה וחסודה", עי"ש, דהיינו לשבח הכלה לפני החתן לחבבה על בעלה, וכן מבואר ב'עיון יעקב' שם.

וזהו עיקר שמחת החתן כמבואר בספר 'מטה משה' [מתלמידי המהרש"ל] (עמוד הגמ"ח חלק ג' הכנסת כלה פ"ב) וז"ל: "אך עדיין אנו צריכין למודעי למה אמר הכתוב ומשוש חתן על כלה אמאי לא הזכיר רק שמחת חתן, גם רבי חלבו לא אמר רק כל הנהנה מ'סעודת חתן' ואינו משמחו, ולא הזכירו שיש לשמח את הכלה, ועל דרך הפשט נראה **כי עיקר המצוה הוא לשמח את החתן ולשבח ולהלל הכלה לפניו כדי שתהא חביבה עליו** ולא תהא קלה בעיניו לגרשה, אבל אשה בכל דהו ניחא לה", עי"ש.

אולם ב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק ט"ז) מצינו שיש לקלס גם את החתן מטעם שהחתן דומה למלך, "מה המלך הכל מקלסין אותו שבעת ימי המשתה, כך חתן הכל מקלסין אותו שבעת ימי המשתה", וב'ביאור הרד"ל' שם [ס"ק ס"א] מבאר: "כמ"ש קול חתן וקול כלה שנראה פירושו שבתוך קולות של ששון ושמחה שאמר תחלה נשמע שמזכירים בקולם שם חתן וכלה שמשבחין ומקלסין אותן, ואע"פ שבפ"ב דכתובות [יז.] מזכיר רק שבח הכלה, **מ"מ אין סברא שלא היו משבחין גם החתן**, ואפשר תני פלוגתייהו דבית שמאי ובית הלל שם בכלה דוקא, משום שבחתן גם בית הלל מודו שלא יאמר כי אם כמו שהוא, ומשום דאתתא בכל דהו ניחא לה דטב למיתב כו', ולא פליגי אלא בכלה שהיא המקח שקונה החתן דבה ס"ל לבית הלל שישבחנו בעיניו", עי"ש. ומבואר דאף הוא מדייק כמ"ש ה'מטה משה' דלא הזכיר רק כלה ולא חתן, אולם לא משום שלא משבחין החתן רק משום שלחתן לכו"ע לא יאמר רק כמו שהוא.

ובספר הק' 'קדושה וברכה' לבעל סמיכת חכמים כתב דמשום זה עיקר השכר של שמחת חתן הוא במילי וזל"ק:

"ואמר אגרא דבי הילולי מילי, דלכאורה ראוי לעצור מילין בנדון כזה שמא יבוא לידי ניבול פה או לידי הרהור, כי מה ידברו אז כי אם לחבב הכלה על החתן והחתן על הכלה ויש לחוש לתקלה חס ושלום, ועל כזה ודאי אמרו ז"ל (אבות ג' י"ז) סייג לחכמה שתיקה, כי הכל יודעין למה כלה נכנסת לחופה כו' (שבת לג:), והנה גוף המצוה לשמח חתן וכלה יש לקיים בקריצה ורמיזה ורקוד, אבל לא בדברים, וזה המשמח בדברים מילין יבחון להבחין ולהתבונן בין טוב לרע, ואם עושה כן לשמח גם בדברים ולהבחין בין טוב לרע שלא יכשל בלשונו, ראוי לקבל שכר נוסף על גוף המצוה", עי"ש.

אולם בספר הק' 'מגיד תעלומה' לבעל בני יששכר ז"ל כתב בזה, וזל"ק: "כי אין כל אדם יכול לשמוח בריקוד עם הכלה ובאמירת כלה נאה, כי אין כל בטוח בעצמו להיות דמיא בעיניו ככשורא (עי' כתובות יז), ע"כ **משמח רק את החתן** בדברים בלבד ומקבל שכר" עי"ש. ומבואר דאדרבה לא ישמח הכלה בכלל, רק לשמח החתן בדברים. ונראה דמזה יצא מנהגינו מקדמת דנא שעיקר מילי הוא, לשמח החתן בדברים נעימים ומשמחים.

גם במהרש"א (שם) ביאר כזה דעיקר מילי הוא לשמח החתן במילי דבדיחותא, וז"ל: "כפירש"י לשמח החתן בדברים" עכ"ל, **וכההיא דבר קפרא בהלולי דר"ש בר רבי במס' כתובות** (נ"א) עי"ש, דהיינו במילי דבדיחותא כמבואר שם בגמ'.

על המימרא דר' חלבו במס' ברכות (ו:) 'אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות' כו', כתב הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל בחידושיו, וזל"ק: 'טוב לאיש שיחזיק בזה, והמג"א בסי' קנ"ד בחשבו שם הרבה ענינים שצריך האדם לדקדק, גם בענין זה לשמח חתן וכלה קחשיב עיי"ש, **וצריכין לדקדק בזה לכל אחד כפי דרגו לבן תורה לשמחו בד"ת כי הוא עיקר שמחה, ולאיש פשוט בשיחה בדברי אגדה, וליותר פשוט בשיחה נאה מילתא דבדיחותא במילי דעלמא, וצריך דקדוק גדול בזה שלא יהא שום נגיעה ח"ו בהוללות, ולהיות ערום בענינים אלה ושיהא עפ"י דרכי המוסר ללמוד מה משיחות חולין שמדבר להחתן בנוגע להנהגה בדרך התורה והמסורה**", עי"ש.

ודבר חידוש מצאנו בספר 'פלא יועץ' [ערך חתן] דעיקר שמחה דמילי הוא מה שאנו עושין בקבלת פנים בדברי התעוררת לחתן, וז"ל: "ועיקר שמחת חתן תהיה, כאשר יודיעני מה שגילו לנו רז"ל כי הנושא אשה מוחלין לו כל עוונותיו, שעל כן עת לחננה על נפשו שיזהר וישמור שלא ישוב עוד לכסלה, ואומר לו ראה חיבתך לפני המקום שמוחל לך על כל עוונותיך והוא אמר שאתה דומה למלך שהכל חייבים בכבודך ורוצה בשמחתך וצוה עלינו מאוד לשמחך, שמח בחור כי זה היום עשה ה' שתשמח בו וזה היום הולך ולא ישוב, דמיא להילולא אי אפשר שלא לשמוח שמחה של מצוה על רוב הטובה שעשה לך ה' שהגיעך לזמן הזה וברא בשבילך ששון ושמחה, והוא בעצמו משמח החתן עם הכלה והדברים עתיקים, ומי יתן וידענו מהו רצונך ובמה נשמחך כזאת וכזאת כל אשר בכוחו לעשות יעשה לשמח חתן, והנשים ישמחו את הכלה", עי"ש.

ומלשון הרמב"ם (הל' אבל יד, א) נראה שמצוה 'לשמח הכלה והחתן ולסעדם בכל צרכיהם'. ועי' ב'עזר מקודש' על השו"ע שכתוב דמקיימים שמחת חתן ע"י ברכה מהז' ברכות, או ע"י שום שיחה קלה עם החתן לעוררו אל בחינת שמחה של מצוה ובפרט במצוה ההיא, וכן כשאומר בדיחותא או משבח את זיווגו, וכן המושיט לחתן איזה דבר מאכל או משקה, וכתוב שם עוד שאדם חשוב מקיים השמחה בעצם השתתפותו, שמכבד בזה את החתן.

ואגב ראוי להעתיק מה שכתוב ב'דברי תורה' [להרה"ק ממונקאטש ז"ל מהדורא קמא] (אות ח) שמביא, וז"ל: "שמעתי בשם זקיני הגאון מהרצ"א רבינו הקדוש מדינוב זי"ע בעל בני ישששכר בעת שהיה מסיב בסעודת חתונה או שבע ברכות היה מדקדק ליקח כוס רביעית יין ולכבד להחתן לשתותו כדי ליזהר בדברי חז"ל (ברכות ו:) כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמח'ו עובר וכו', ומי יוכל להצטדק בצדק לומר שקיים זה לשמחו באמת, אך על כל פנים יקיים בפשטות הדברים מה שכ' ויין ישמח לבב אנוש, ורביעית יין הרי זה שיעור שמחה ליו"ט וכיוצא, וא"כ קיים בזה שהוא בכלל משמחו להחתן ע"כ דבריו הק', ומוסיף הרה"ק ממונקאטש ז"ל ע"ז: ונראה לומר הגם שיכולין לקיים באמירת ד"ת להחתן שהרי פקודי ה' ישרים משמח'י לב, ומהאי טעמא אסרו בת"ב ד"ת, מפני שהם משמחי לב, אך באמת זהו לפי מה שהוא אדם, שאם החתן אינו ת"ח, וגם צריכין להוכיחו על התנהגותו, כאשר בנה עתה ביתו שיהי' צדיק וביראת ה' הגם שהוא תוכחת מגולה באהבה מסותרת, רצוף אהבה בד"ת, מ"מ אולי אינו בכלל משמחו בזה, משא"כ ביין כיון שאין דבריהם של חז"ל יוצאים מפשוטן", עי"ש.

המשך המאמר בענין זה, בשבוע הבא בס"ד

ברוך מתיך לשלם

באותות כבוד והערכה, מקדמים אנו כהלכה, את פני הרב המאור הגדול, מעוז ומגדול, על ישראל הדרתו, מבחוץ מכרזת עליו תורתו, מורה דרכה של תורה בהלכה ברורה, דרשותיו הנלהבים מפיקים עוז ואורה, פה מפיק מרגליות ופנינים יקרים, מחדש חדשים לבקרים, דולה ומשקה מתורת רבותינו עצי התמרים, גפן אדרת, לבית אבותיו עטרת, לו נאה הכבוד והתפארת.

הגה"צ כש"ת

רבי
שמעון זאב מיזלוש
שליט"א

רב ביהמ"ד ישמח משה - חדב"נ כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל בואו ברינה לארה"ק

בשליחות הוחנו אדונינו מורינו ורבינו הגה"ק שליט"א
לפאר ולרומם את המעמד רבתי מסיבת כ"א כסלו
יום שהדוד והצלת מרן רבינו הקוה"ט זיעוועכי"א
ולערוך שבת נועם הנשמות שב"ק פר' וישב הבעל"ט
בקרב אנשי שלומינו בבני ברק יע"א

יהא בואו לחיזוק היהדות החרדית ולחיזוק טהרת הקודש בארץ הקודש
ולחיזוק מוסדות "יטב לב" בעיר בית שמש

ויזכה מעכ"ת לרומם קרן התורה והיראה, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו,
ומלכינו גאון עוזינו עט"ר שליט"א בראשינו, בעגלא ובזמן קריב, אמן.

המקדמים פניו בברכה

הנהלת הקהילה - הנהלת המוסדות
בית שמש יצ"ו

חוקים לתורתם
הלכות ודינים, פסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נ"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דינים הנוהגים לפני ההדלקה

אכילה לפני ההדלקה

משהגיע חצי שעה קודם זמן הדלקת הנרות אסור לאכול[1], פת או מזונות יותר משיעור כביצה, אבל טעימה בעלמא דהיינו פת או מזונות פחות מכביצה או פירות אפילו יותר מכביצה מותר, ויש שאסרו אפילו טעימה בעלמא[2], ולצורך גדול אפשר להקל[3], ואכילה מרובה אפילו פירות אין להקל משהגיע זמן הדלקת הנרות[4].

---

1 במ"א (סי' תרע"ב סק"ה) הביא בשם המנהגים דטוב להדליק לפני האכילה, ומשמע דזהו רק בגדר "טוב" שלא לאכול לפני ההדלקה, אולם בשם הרש"ל (סי' פ"ה) הביא דאסור לאכול לפני ההדלקה, וכן הביא במשנ"ב (סק"י) ובשאר אחרונים.

2 לגבי שיעור איסור האכילה אינו מבואר להדיא בפוסקים מהו השיעור, ולכאורה האיסור הוא דווקא באכילה יותר מכביצה פת או מזונות, וכמו בבדיקת חמץ דמובא בסי' תל"א במ"א (סק"ד) ובמשנ"ב (שם, סק"ו) דטעימה בעלמא מותרת, והנה בקריאת המגילה מצינו (בסי' תרצ"ב מ"א סק"ז, ובמשנ"ב סק"י"ד) דאסרו לכתחילה אפי' טעימה, כפי שמדייק המ"א (שם) מדברי תה"ד שכתב דאסור לטעום, ובתה"ד כתב ב' טעמים הא דחמיר מגילה, או משום דכיון דיש בה שהות כל הלילה חיישי' שמא ימשך, או משום דמגילה חמירה דכל המצוות נדחים מפניה כפי שהביא המ"א (שם), וגם בא"ר (שם סק"א) כתב טעם דהתם חמיר כיון דהתענה כל היום יש לחשוש יותר שמא יאכל וימשך, ומעתה יש לדון בחנוכה אי דומה למגילה ויהא אסור אפילו טעימה, ובפשטות לפי הטעם דמגילה חמירה דכל המצוות נידחים בפניה, א"כ זהו רק במגילה, ולפי הטעם דזמנה כל הלילה, לכאו' בחנוכה זמנה מעיקר הדין בתחילת הלילה, וכן טעם הא"ר לא שייך בחנוכה, וממילא יהא מותר טעימה בעלמא, וכן משמע מהמ"א והמשנ"ב כאן שסתמו וכתבו דאסור באכילה, ולא כתבו לאסור גם טעימה כפי שכתבו במגילה, ויותר מזה דהרי המ"א במגילה דעתו להתיר טעימה ורק משום סתימת התה"ד אינו מתיר, ובס' מקדש ישראל (סי' כ"א) הביא מס' יוסף אומץ (אות תתרס"ו) שכ' להדיא דטעימה מותר, אולם הביא מס' שבילי דוד (סי' תרצ"ב אות ב') דאפי' טעימה בעלמא אסור כמו בתקיעת שופר לולב ומגילה, דכל מצוה שבא לפרקים יש להחמיר בו אף טעימה, משום זריזין מקדימין, ובא"א (בוטשאטש מהדו"ת סי' תרפ"א) כתב סברא להבדיל במוצ"ש חנוכה לאחר ההדלקה, כיון דיש צד מעליותא בזה, שלא לטעום כוס ההבדלה לפני ההדלקה, אף שמעיקר הדין מותר טעימה ע"כ, ומבואר מדבריו דמעיקר הדין מותר טעימה, אולם יש צד מעליותא שלא לטעום.

ומה שכתבנו דהאיסור הוא מחצי שעה קודם זמן הדלקת הנרות, כן כתב במחצה"ש להחמיר אף חצי שעה קודם הזמן, וכן הביא בשעה"צ (סק"י"ד).

3 דאפילו אי נחמיר כמו במגילה, הרי לצורך גדול הותר אף במגילה, ולצורך גדול הכוונה מי שצריך להמתין בהדלקתו, וקשה עליו להתענות עד ההדלקה.

4 כדמצינו לגבי בדיקת חמץ דאף דטעימה מותר, עכ"ז מסיק בביאוה"ל (שם, ד"ה ולא יאכל) דאין להקל בפרות הרבה משהגיע זמן הבדיקה, כיון דהתקנה היתה לבדוק מיד בתחילת הלילה, וכתב דכן משמע בדה"ח, ולפ"ז ה"ה בחנוכה דצריך להדליק בתחילת הלילה, ואף המדליקים בפנים יש להם להדליק בתחילת הלילה, עי' מה שכתבנו (פ"ד הע' 12), ולכן אין לאכול אפי' פירות הרבה, וכן שמעתי מהגאון ר' משה שאול קליין שליט"א.

ולפ"ז מי שממילא שוהה זמן מה עד ההדלקה, כגון שממתין לאשתו וכדו' יכול להקל בפירות הרבה.

ודין זה מצוי באנשים הנמצאים במקום העבודה או ההולכים לאדמו"ר להדלקת הנרות וכדו', שצריכים להקפיד באיסור אכילה כנ"ל.

המדליקין נרות המהדרין גם שייך בהם איסור אכילה לפני ההדלקה[5], ולכן בחורים ההולכים לאסוף מעות מבעוד יום ומדליקים מאוחר - צריכים להקפיד בזה.

אשה הממתנת לבעלה

אשה הממתנת לבעלה יכולה להקל באכילה[6].

העושה שליח להדליק

הממנה שליח שידליק בביתו מחמת איזה סיבה, מותר להמשלח לאכול לפני ההדלקה[7].

נוסע לעיר אחרת

הנוסע קודם ההדלקה לעיר אחרת, ויש לו זמן מוגבל מתי שצריך לחזור, והמנורה עומדת מוכן בביתו להדליק מיד כשחוזר, אין לאסור אכילה לפני ההדלקה[8].

לימוד לפני ההדלקה

אסור להתחיל ללמוד משהגיע חצי שעה קודם זמן ההדלקה, וכל שכן שאסור להתחיל ללמוד אחר שהגיע זמן ההדלקה[9], והמתחילים ללמוד תוך החצי

---

5 לכאורה כן משמע מסתימת האחרונים שהביאו האיסור אכילה ולא כתבו שלא שייך בחיוב המהדרין, ולפי האחרונים [רעק"א ועוד, שהבאנו בתחילת פ"א] שדעתם שהמהדרין דעתם דאין יוצאים בהדלקת הבעה"ב, פשוט הוא דחל עליהם איסור אכילה.

6 קובץ מבית לוי בשם השבה"ל, וכן בפסקי שבה"ל (פ"ו ב') והטעם כיון דעל הבעל מוטל להדליק ולא עליה, ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' נ"ח) כתב ג"כ דמעיקר הדין מותרת באכילה, וכתב דזה דומה להא דכתב בהגהות נחלת צבי (יו"ד סי' רס"ב סע' א'), דאף שלכאורה האב אסור לאכול קודם המילה כמו בנטילת לולב, מיהו כ"ז כשהאב מוהל בעצמו, אבל אם אינו מוהל בעצמו וכבר כיבד למוהלים ועשאם שלוחים, נראה דמותר לאכול, מעתה אם במצות מילה כן, ואעפ"י שאין שום חובה על המוהל למול במקום שיש אב, מכש"כ בהדלקת נ"ח שחובה על הבעל להדליק, שמותרת היא לאכול קודם ההדלקה כשהבעל קיבל עליו להדליק, אולם כתב שם דמנהג העולם שגם הנשים מחמירים בזה.

7 כדברי הנחלת צבי שהבאנו בהערה הקודמת.

8 שו"ת שבה"ל (ח"א סי' קס"ג) ושם נשאל במי שנוסע לעיר אחרת לפני ההדלקה, וחוזר לביתו מאוחר בלילה, אי מותר לו לאכול בסעודת מצוה, והשיב להקל בצירוף כמה דברים, כיון שיש לו זמן מוגבל לחזור ברכבת ויש לו כרטיס חזרה, ואין אדם שוכח לחזור לביתו, וכשיבוא לביתו יראה שעדיין לא הדליק, ומכל שכן כשכבר הכין את המנורה והיא עומדת מוכנת להדלקה, וזה ענין הזכרה יותר משמש או אדם המזכיר שא"א לסמוך כמה פעמים, משא"כ הכא דהמצוה בעצמה תזכירהו בבואו לביתו, בזה לא ראיתי מבואר שיש איסור אכילה עכ"ל.

ויש לדון לדבריו האם די בהכנת המנורה לחוד אף בלא שאר הטעמים.

9 בב"ח (סי' תרעב ד"ה פסק) כתב בשם מהרש"ל (סי' פה) דנראה דאפילו ללמוד אסור משעה שהגיע זמן הדלקת הנרות, שמא יטרד בלימודו וישכח מלהדליק, וכדין בדיקת חמץ, והעתיקו במ"א ובמשנ"ב (שם) ובש"א.

והנה המדליקים בפנים, מצינו במאירי (שבת כא.) שכתב דמותר ללמוד דכתב וז"ל בזמן הזה הואיל ואין אנו צריכים אלא להיכר בני הבית, ידליק מתי שירצה, וגדולי הצרפתים התירוהו אפי' עד שיעלה עמוד השחר, וכן נוהגים שם בני ישיבה להדליק אחר שעומדים מבית המדרש עכ"ל, אולם לעיל (בפ"ד הע' 12) הבאנו מבעל שבה"ל דאף המדליקים בפנים צריכים להחמיר להדליק מיד, וכן משמע מסתימת האחרונים שסתמו להדליק מיד בזמן, ומשמע דאפי' בזמנינו.

ולגבי הא דכתבנו דאסור כבר חצי שעה לפני זמן ההדלקה, בסתימת הב"ח ומ"א משמע דאסור רק מתחילת הזמן, אולם במחצה"ש כתב דיש להחמיר מחצי שעה לפני הזמן וכפי שמצינו בשאר מקומות, ומובא במשנ"ב (סק"י), ולכאו' צ"ע דלגבי בדיקת חמץ הביא המשנ"ב (בסי' תל"א סק"ו) חולקים (חק יעקב ומגן האלף) המתירים לימוד כיון דא"א ליבטל מתורה דהרי יש חיוב של והגית בו יומם ולילה, ומשמע דיש לסמוך עליהם, ואמאי לגבי חנוכה לא הביא דיעה זו.

ואלו המדליקים מיד אחר השקיעה כתב בשעה"צ (סק"ד), דלגבי איסור לימוד אינם צריכים להחמיר

שעה, יש להם על מה לסמוך[10], וטוב להעמיד שומר שיזכיר לו ההדלקה[11], ואם התחיל ללמוד צריך להפסיק כשהגיע זמן ההדלקה[12].

מלאכה לפני ההדלקה

אין לעשות מלאכה קבועה משהגיע זמן הדלקת הנרות[13], ולכן אלו שיש להם חנויות יש לסוגרם בזמן ההדלקה.

מחצי שעה קודם, דלגבי לימוד יש להם לסמוך על הפוסקים הסוברים דזמנה של הדלקה הוא עם סוף שקיעה.

והנה האנשים המדליקים בלילה והם נמצאים בביהכ"נ בין מנחה למעריב, וממתינים לתפילת מעריב, לכאו' אפשר לומר דמותר להם להתחיל בלימוד תוך החצי שעה לפני הזמן, דמכיון דהזמן קבוע להתפלל הוא כשמגיע זמן צאה"כ שהעולם מתפללים מעריב, ומיד אח"כ הולכים לביתם להדליק, ממילא אין לחוש שמא ימשך, וכמו דהביא המ"א לגבי בדיקת חמץ (שם סק"ד) ומובא במשנ"ב (שם) דהלומדים שיעור הלכה בבית המדרש מותרים ללמוד בלא פלפול, כיון דיהיו מוכרחים לבוא לביתם ויזכרו לבדוק.

ואולי אפשר להוסיף דגם לימוד האסור, הכוונה הוא ללימוד שהדרך הוא ללמוד בדרך קביעות דהיינו עיון או בקיאות בדרך קביעות כפי שאדם רגיל ללמוד שעות ברציפות, משא"כ לעיין רק בדרך עראי באיזה עמוד גמרא או הלכה או ספר חסידות או מוסר כפי שרגילים לעי' בין מנחה למעריב, אפשר דזה לא נכלל בגדר איסור לימוד לפני ההדלקה, ואפשר דיהא דומה לאיסור אכילה שמותר טעימה בעלמא, ובפרט בחצי שעה קודם שעדיין לא הגיע הזמן, ואלו המדליקים בפנים יש יותר מקום להקל בזה כדעת המאירי שהבאנו לעיל.

ועדיף שילמדו הל' חנוכה, עפ"י מה שהביא בס' מקדש ישראל (סי' כ"ג) בשם הגה"ק בעל ויחי יוסף, וכתב שכן מובא באורחות רבינו שהלכות חנוכה מותר ללמוד, דיזכור להדליק הנרות, וכמו דמצינו דמותר ללמוד בשבת פר' במה מדליקין לאור הנר, אלא דיל"ע האם בעינן שילמד דוקא הלכות שצריך הדלקה בזמן ואיסור לימוד קודם ההדלקה כמו בהל' שבת דמותר דוקא פר' במה מדליקין, או מהני גם לימוד בכל הל' חנוכה.

10 דהרי האיסור אכילה ושאר דברים אף תוך החצי שעה אינו מובא בכל הפוסקים, ורק במחצה"ש חידש כן, ולכן אפשר דיש לסמוך על סתימת הב"ח והמ"א דמשמע דהאיסור הוא רק מזמן ההדלקה, ובצירוף שיטות האחרונים לגבי בדיקת חמץ דאף דשאר דברים אסורים תוך החצי שעה, אולם ללמוד מותר.

11 בפשטות מהני להניח שומר שיזכיר לו להדליק, וכדמבואר לגבי בדיקת חמץ דמהני שומר בכדי להתיר ללמוד תוך החצי שעה, וכן מובא בס' אורחות רבינו (ח"ג אות נ) בשם בעל הקה"י שמותר ללמוד עד זמן ההדלקה ע"י שומר, ועי' בשועה"ר (שם) בקו"א (סק"ב) דשומר מהני רק לדבר מצוה.

12 במהרש"ל ובב"ח (שם) כתבו דאפילו התחיל ללמוד פוסק ומדליק הנרות, והב"ח הוסיף דאפשר דאף לה"ר יונה דמיקל בחמץ דא"צ להפסיק מודה בנר חנוכה דצריך להפסיק, דהא לחד לישנא אם יעבור הזמן דרגל מן השוק שוב אינו מדליק, אם כן ה"ל מצוה עוברת ופשיטא דצריך להפסיק ע"כ, ומובא במשנ"ב (שם) וש"א.

ובהגה' יד אפרים (בשו"ע) וכן בשו"ת בית אפרים (סי' ס"ג) הקשה דאמאי צריך להפסיק הרי איכא שהות להדליק, ובסי' תרנ"ב (סע' ב') מבואר דבדרבנן כל היכא דאיכא שהות א"צ להפסיק, והוא הקשה כן אפילו להמדליקים בחוץ, וצ"ע קושייתו דהרי לחד תי' בגמ' "דאי לא אדליק מדליק", נמצא דזמנה הוא רק עד חצי שעה, וא"כ הרי צריך לחוש לשיטה זו, ונחשב כמי שאין שהות ולכן צריך להפסיק, והב"ח שהבאנו שהחמיר כבר כתב חילוק זה אליבא דרבינו יונה.

אלו המדליקים בפנים לכאו' היה בדין דאין צריך להפסיק, כיון דמעיקר הדין אפשר להדליק כל הלילה, וכל היכא דאיכא שהות לקיים המצוה א"צ להפסיק אפי' בהתחיל באיסור, אולם לפי מה שכתבנו לעיל (בפרק ד' הע' 12) בשם בעל שבה"ל דאפי' המדליקים בפנים צריכים להדליק בתחילת הלילה, א"כ ניחא דצריך להפסיק, ומי שממילא אינו מדליק בזמן מחמת איזה סיבה שהוא, אינו צריך להפסיק, ואפשר דאפי' יכול להתחיל ללמוד, דכי ישב בטל וצ"ע, ואפשר דעדיף שילמד הל' חנוכה, שע"י כן יזכור שצריך להדליק ע' מה שכתבנו לעיל.

13 בפשטות כמו שבכל מקום שאסרו אכילה לפני קיום מצוה, אסרו נמי מלאכה לפני המצוה, גם כאן כמו שאסור אכילה אסור נמי מלאכה, וכן משמע במשנ"ב (שם) שכתב דאסור אכילה "ושאר דברים", ואיסור מלאכה כנראה דהכוונה למלאכה קבועה שאפשר להימשך, ויש להסתפק האם גם בזה צריך להחמיר חצי שעה קודם הזמן.

דיני הכריעות ופסיעות בסיום השמונה עשרה (ג)

א] גם הש"ץ צריך לפסוע ג' פסיעות כשגומר תפלתו בלחש ואם אינו יכול לפסוע לאחוריו מחמת אדם המתפלל מאחוריו יפסע לצדדים ואם אינו יכול לפסוע גם מהצדדים י"א שימתין עד שיוכל לפסוע ולא יתחיל חזרת הש"ץ לפני שפסע [א] אך יש שכתב דבכה"ג שמוכרח להתחיל חזרת הש"ץ ואינו יכול להתעכב משום טירחא דציבורא מותר לו לפסוע אפילו אם יש מתפלל מאחוריו [ב].

ב] ויש שכתבו דאם אין הש"ץ יכול לפסוע מחמת אדם המתפלל מאחוריו יתחיל חזרת הש"ץ בלי לפסוע כדי למנוע טירחא דציבורא [ג] ומן הראוי שיעקור קצת את רגליו במקומו ויתחיל חזרת הש"ץ [ד].

ג] אף שהתרנו להתחיל חזרת הש"ץ בלי לפסוע משום טירחא דציבורא מ"מ אם רואה הש"ץ שהמתפלל מאחוריו מתקרב לסוף תפילתו ויהיה רק טירחא מועטת לציבור באופן זה מותר לו להמתין עד שיגמור העומד מאחוריו ויפסע [ה] וכן מה שהתרנו משום טירחא דציבורא זהו רק באופן שהציבור מתפלל כדין מלה במלה והמתפלל מאריך בתפלתו יותר אבל אם הציבור ממהרים והעומד מאחוריו מתפלל באופן הראוי מלה במלה אין זה טירחא דציבורא וצריך להמתין [ו].

ד] באופן הנ"ל שהש"ץ מתחיל חזרת הש"ץ בלי לפסוע מ"מ יאמר "עושה שלום" קודם חזרת הש"ץ [ז] ויש מי שכתב שאם הש"ץ עומד במקומו לא יאמר "עושה שלום" עתה רק בעת שיפסע פסיעותיו [ח].

ה] ולגבי הפסיעות של הש"ץ בתפלת הלחש באופן שהתחיל חזרת הש"ץ בלי לפסוע מתי לעשותו בזה יכול לסמוך על הפסיעות בסוף קדיש תתקבל [ט] ויש שכתבו דבכה"ג יפסע ג' פסיעות מיד לאחר חזרת הש"ץ ויעלה לו בשביל תפלת הלחש והג' פסיעות שלאחר תתקבל יעלו לו בשביל חזרת הש"ץ [י].

ו] המסיים תפלתו אלא שאינו יכול לפסוע מפני העומד מאחוריו בתפלה מותר לענות לכל דבר שבקדושה אפילו ברוך הוא וברוך שמו [יא] וכן יכול להמשיך את התפלה עם הציבור [יב] וכן יכול לומר תחינות ובקשות ותהילים דאמירתם נחשבת כחלק מן התפלה [יג] ויש מתירים אפילו ללמוד קודם שפסע [יד].

ביאורים והוספות

(א) כן דעת החזו"א בדינים והנהגות (פ"ה אות כ"א) והגרי"ז מבריסק הובא בספר לשכנו תדרשו ח"א קונטרס הלכות תפלה ועיין בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ד סימן ל"ג) שביאר טעמו דאם הש"ץ לא פסע אז נחשב הכל כתפלה אחת ולא יצאו הציבור ידי חובת חזרת הש"ץ

(ב) קובץ מבית לוי (חוברת ו' עמוד כ"ח) מביא כן מבעל שבט הלוי והוא לכאורה עפי"מ שהבאנו לעיל מהערוך השולחן להתיר לרב לפסוע אפילו נגד המתפלל כדי שהש"ץ לא יצטרך להמתין ויהיה בזה טירחא דציבורא.

(ג) כ"כ בהליכות שלמה תפלה (פ"ט ס"א) דיש לסמוך בכה"ג על דעת האהל מועד שהובא בבית יוסף דסובר דהש"ץ אינו צריך לפסוע ג' פסיעות אחר תפלת הלחש וטעמו מבואר בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סימן ע' אות ח') דכיון דעיקר תפלת הלחש של הש"ץ אינה חיוב בפני עצמו אלא כדי שיוכל להסדיר תפלתו שבקול רם כמבואר בגמרא (ר"ה ל"ד ע"ב) ולכן לא שייך בזה ענין הפסיעות ויכול לצרפה לתפלת חזרת הש"ץ ולסמוך על ג' פסיעות שבסוף החזרה שיעלו לשתי התפלות עיי"ש ואף דהשו"ע לא פסק כהאהל מועד אבל כאן שא"א באופן אחר יש לסמוך עליו כ"כ בשו"ת משפטי צדק (להגר"ש מגרמיזן סימן ב') ולדרך זו אין מתירין לפסוע אף דאיכא טירחא דציבורא מ"מ מוטב לעבור על איסור דרבנן בשב ואל תעשה ולבטל הג' פסיעות מלעבור בקום ועשה על איסור דלעבור נגד המתפלל - ועיין בספר ארבע אמות של תפלה ביאורים ס"ה שמביא מפקודת אלעזר או"ח סימן קכ"ג דאף דאמרו חז"ל שאם לא פסע ראוי לו שלא יתפלל זהו דווקא אם אין בדעתו לפסוע כלל על תפלתו אבל כאן שדעתו לפסוע אח"כ אלא שיש סיבה המונע ממנו מלפסוע תיכף ובינתיים מתעסק בעניני תפלה אין בכך כלום.

(ד) חוט שני פסח עמוד ש"ח.

(ה) ספר ארבע אמות של תפלה ח"א סימן ה' הערה ל"ט.

(ו) כמבואר במשנ"ב סימן קכ"ד ס"ק י"ג דיש להמתין על מי שמתפלל מלה במלה כ"כ שם בשם הגרנ"ק.

(ז) כ"כ בהליכות שלמה שם וטעמו דאמירת עושה שלום היא לסיום התפלה גם אם אינו פוסע עתה.

(ח) שיח תפלה (עמוד תרצ"ד) חוט שני (תפילה עמוד ר"ד) דאמירת עושה שלום נתקן רק על עקירת רגליו ממש.

(ט) הליכות שלמה שם.

ז] אך אין לדבר שיחת חולין כל זמן שעדיין לא פסע דהוא כעומד לפני המלך [טו] אבל מותר לכתוב אפילו דברים שאינם דברי תורה [טז] ואם קשה לו לעמוד עד שחבירו יסיים תפלתו מותר לו לישב אף קודם עקירת רגליו ואחר שיגמור זה שמאחרוריו אז יקום ויפסע אכן יזהר לעסוק בינתיים בתפלות [יז].

ח] אחר שגמר לפסוע ג' פסיעות לכתחילה יש לעמוד ברגליים צמודות ומכוונות כמו שעומד בתפלה עד שיחזור בג' פסיעות למקומו לאמירת קדושה [יח] ועכ"פ יכוין רגליו באמירת "עושה שלום" מפני שמטה עצמו לצד שכינה [יט].

ט] סדר הפסיעות הוא שפוסע תחלה ברגל שמאל כמלוא הרגל דהיינו שיהיה אגודלו של רגל שמאל לאחר עקב רגל ימין ואח"כ יפסע ברגל ימין פסיעה גדולה כמלוא שתי רגליים דהיינו שיהיה אגודל של רגל ימין לאחר עקב רגל שמאל ואח"כ יפסע שנית ברגל שמאל ומשוה רגל שמאל אצל רגל ימין בשווה [כ].

י] אך יש נוהגין לעשות ג' פסיעות שלימות וכל פסיעה הוא רק כשמניע ומזיז שתי הרגליים ולכן אחר כל פסיעה משוה רגל ימין עם רגל שמאל דהיינו שפוסע ברגל שמאל שיהיה האגודל בסוף העקב של ימין ואח"כ פוסע בימין ומעמידו בשוה אצל רגל שמאל וזה נחשב לפסיעה אחת וכן יעשה עוד שני פעמים נמצא עושה ששה פסיעות שלשה בכל רגל [כא].

יא] גם הנשים כשהן מתפללות יש להם להקפיד בעשיית השלשה פסיעות שיהיו כהלכתן גודל בצד עקב ולא פחות מזה [כב]

ביאורים והוספות

(י) שו"ת אז נדברו (ח"ח סימן מ"ה) חוט שני תפלה (עמוד ר"ד).

(יא) כמובאר במשנ"ב סימן קכ"ב סק"ד.

(יב) עיין שו"ת שלמת חיים (סימן קכ"ד) ולכן יכול לומר עם הציבור י"ג מדות, תחנון, אשרי ובא לציון, עלינו.

(יג) כתר ראש אות ל"ג בשם הגר"ח מוואלזין.

(יד) כן דעת הגר"ח מוואלזין בכתר ראש וכן הוא בשו"ת אז נדברו ח"ח סימן מ' סק"ה שו"ת תשובות והנהגות (ח"א סימן פ"ב) ובספר אורחות רבינו (ח"ג עמוד ר"ט) מביא בשם החזו"א שאסור ללמוד ובכך החיים (סימן קכ"ד סק"א) מביא מגורי האר"י ז"ל דאף לאחר שפסע אסור ללמוד כדי שלא להפסיק בין תפלת הלחש לחזרת הש"ץ.

(טו) בשו"ע הרב סימן קכ"ב סעיף א' כתב "דמותר לענות דבר שבקדושה אחר יהיו לרצון אבל אין לדבר דבר אחר עד שיעקור רגליו שהרי אפילו לזוז ממקומו אסור עד שיפסע ג' פסיעות והפסק בדיבור חמור מהליכה ממקומו" עיי"ש ומשמעות לשונו משמע דאין להתיר רק דברים שבקדושה ולדידיה אפילו ב"ה וב"ש אין לענות וכ"ש שאין ללמוד כמוש"כ בשו"ת תשובות והנהגות שם.

(טז) דעת הגרח"ק בשאלת רב עמוד רי"ז.

(יז) ספר ארבע אמות של תפלה עמוד נ"א בשם הגרח"ק.

(יח) כן הביא במג"א סק"ה בשם שו"ת הרד"ך (סימן כ"ג) ובנימין זאב וכ"כ הפמ"ג ושועה"ר סעיף ה' וקיצור שולחן ערוך סימן י"ח סעיף י"ג.

(יט) משנ"ב סק"ו שעה"צ סק"ה ותמה על פסק הפמ"ג שכתב לכוין רגליו עד שהש"ץ יתחיל להתפלל חזרת הש"ץ וכוונתו דהרי הטעם שצריך להשוות רגליו הוא מפני שמדבר עם השכינה וצריך לסלק כל מחשבות הגוף מלבו ולדמות כאילו הוא מלאך וזה שייך לכאורה רק כשמתפלל או כורע לצד השכינה אבל אחר שכבר סיים תפלתו א"צ לדמות עצמו למלאך וע"ע בביאור הלכה דאין שום ראיה משו"ת הרד"ך ובנימין זאב דשם מיירי מקדושה שיש לו לכוין רגליו ולכן פסק במשנ"ב דיש לכוין רגליו באמירת עושה שלום, ובערוך השולחן סעיף ג' כתב "דברים תמוהים הם מה שייך שם כיוון רגליו ואין נוהגין כן כי אין שום טעם בזה עכ"ל אכן כאמור כמה גדולי הפוסקים חששו לדברי המג"א שיש לכוין רגליו כמו בתפלה עד שיחזור למקומו לקדושה.

(כ) כן דעת האורחות חיים והשע"ת סק"ט ברכי יוסף סק"ו חיי אדם כלל כ"ד סעיף כ"ח וכן פסק המשנ"ב להלכה.

(כא) הוא דעת רבינו מנוח המובא בבית יוסף וטעמו דשלש פסיעות נלמד ממה שנאמר אצל המלאכים ורגליהם רגל ישרה "רגליהם" שתים "רגל" אחת ולשיטתו יש לפסוע ששה פסיעות שנאמר בהמשך הפסוק "וכף רגליהם ככף רגל עגל" ואף שמצינו בגמרא שיש לפסוע שלש פסיעות היינו משום דפסיעה נקראת רק כשמניע ממקומו שתי רגליו ונמצא שעושה ששה פסיעות וכן פסק בלחם חמודות הביאו הבאר היטב סק"ט וכן דעת הא"ר סק"ח והביאו הפמ"ג ועיין בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סימן פ') שתמה על המשנ"ב שמיקל להלכה כדיעה הקודמת דהרי הרבה מגדולי הפוסקים נוקטים כשיטת רבינו מנוח ולשיטתם אינו יוצא הפסיעות רק אם עושה ג' פסיעות שלימות וכן ידוע מכמה גדולים שנהגו למעשה כשיטה זו.

(כב) בספר אורח נאמן (ס"ק י"א) כתב דבנשים לא שייך שיעור פסיעות גודל בצד עקב דכיון שאין להם עבודה בבית המקדש אינם צריכים להדמות לכהנים בעבודתם וכ"כ בסימן צ"ה (סק"ב) דבנשים לא שייך כוון רגליהם בשעת שמונה עשרה כיון שאינם יכולים להדמות למלאכים כמבוא במג"א (סימן תר"י סק"ה) שהנשים לא לובשות לבנים ביוהכ"פ דלא שייך אצלם ענין זה להדמות למלאכים אך עיין בספר תורת חיים (סופר סימן צ"ה סק"ב) שכתב שגם נשים צריכות להצמיד רגליהם דשייך אצלם הטעם שדומה לכהנים משום דהתפלה הוא במקום עבודה וגם נשים יכולות לעשות עבודה זו ולכן מחויבות לעשות כמו כהנים בעבודתם כמו אנשים שאף שאינם כהנים מ"מ הם בר עבודת התפלה ובבית ברוך על חיי אדם (כלל כ"ד) כתב דגם בנשים שייך דין ליישר רגליים בשעת שמונה עשרה וכן שיעור פסיעות דעקב בצד גודל משום דדינים אלו יסודם בכוונת התפלה כמבואר בלבוש סימן צ"ה בטעם הצמדת הרגליים זה לזה "זה מורה שעומד באימה ויראה ובהכנעה לפני בוראו יתברך".

לעילוי נשמת

האה"ח

מרת **גאלדא**

זאלדאן ע"ה

בת הרה"ח ר' **צבי** ז"ל

נלב"ע כ"ג כסלו

הונצח ע"י בנה הרבני החשוב הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **שאול לייב זאלדאן** הי"ו

קרית יואל

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' **אשר אנשיל**

שעהר ז"ל

בן הרה"ח ר' **שלום יצחק** ז"ל

נלב"ע ט"ז כסלו

הונצח ע"י חתנו הרבני החשוב הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **שלמה זלמן דאסקאל** הי"ו

סעיף כו – גרירת דיבוק באותיות השם

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. נדבקה אות לחבירתה באותיות השם, באופן שניכר צורת האות, מותר לגרור להפרידן, ואין עובר על איסור מחיקת מקצת השם. [מכיון דהשם פסול, ובזה המחיקה הרי הוא מתקן שם השם. ובעצם המחיקה נעשית התיקון]. ולאחר שגררו אין צריך להעביר עליו קולמוס ולקדשו, שהרי נכתב כהלכתו בקדושת השם, אלא שהאותיות לא היו כהלכתן, וכשתיקן האותיות הרי השם בקדושתו.

והנה דעת הנוב"י דהא דמותר לגרור הנגיעה, היינו דווקא כשנעשה הנגיעה בשעת כתיבת השם, שזה פסול לכל השיטות, ולכן הגרירה הוא תיקון בוודאי. שלפני הגרירה היתה פסולה. אבל אם נעשה הנגיעה לאחר הכתיבה, שלפי תירוץ אחד בבית יוסף אין בזה משום חסרון מוקף גויל, ואינו פסולה, א"כ הוה מוחק שלא לצורך, ואסור. וכן פסק המשנה ברורה (שם ס"ק קכו). אמנם דעת הקסת הסופר (סימן יב) שאף בנעשית הנגיעה לאחר כתיבה מותר לגרור הנגיעה. הואיל ואי אפשר לקרוא בספר תורה כזה, ואף דאינו אלא ספק, מ"מ נקרא תיקון לצורך ואינו השחתה ושרי.

בספק מתי נעשה הנגיעה

וכתב בביאור הלכה (שם ד"ה אם אותיות של שם וכו') "ונ"ל פשוט דאם מסתפק אימת נעשה הדיבוק יכול להפרידו, מטעם ספק ספיקא, דשמא נגע בעת הכתיבה דאז פסול לכו"ע, ומותר לתקן. ואת"ל דנעשה אח"כ שמא הלכה כתירוץ א של הבית יוסף וכו', דבנגיעה אין חילוק. ואפילו להמחמירין בספק ספיקא באיסור מחיקה, יש להקל בזה לפי מש"כ הנוב"י דבמחיקה מקצת אות ועדיין נשאר צורתו עליו, אין חייב בזה משום מוחק ורק מדרבנן".

זהירות בגרירה

צריך ליזהר בכל מה שאפשר, לגרור רק את הדיבוק שבין האותיות, אבל לא יגע באותיות השם ח"ו. (קסת הסופר סימן יב סט"ו). (ואף אם תשמטה ידו לנגוע בקצהו יש מקום להקל. שם בלשכה"ס ס"ק יא).

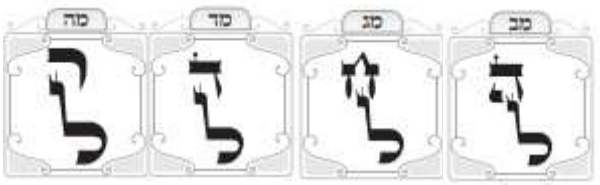
ידיעות הסת"ם: נגיעה בשם שד"י מאזוזי המזוזה. במזוזה כותבים מאחוריו שם שד"י. ואם נעשה נגיעה באותיות שד"י אסור להפריד הנגיעה. משום איסור מחיקת [מקצת] השם. ואע"פ שבתוך המזוזה כשיש נגיעה באותיות השם מותר לגררה, היינו משום דבלא"ה המזוזה פסולה. נמצא דהגרירה הוה תיקון. משא"כ בשד"י שמאחורי המזוזה אינה פסולה מחמת הנגיעה. מכיון שאינה חלק מהמזוזה. לכן אין לגררה. חוץ אם הנגיעה נעשתה שלא ע"י כתיבה, שאז אינה חלק מהשם (אמרי יעקב). ודבר חידוש ראיתי בספר משנת מרדכי, שאחר שכתב כנ"ל שאסור לגררה, הוסיף שבמזוזה העומדת להמכר, ואם לא יתקנה יצטרך לגונזה יש להתיר לגרור הנגיעה.

סעיף כז – אותיות ותיבות שנמחקו קצת

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. אותיות ותיבות שנמחקו במקצת, ורישומן ניכר וילד קטן שאינו חכם ואינו טיפש יכול לקרותם כהלכתה, מותר להעביר עליהן הקולמוס בדיו כדי להיטיב הכתב. ואין בזה משום שלא כסדרן, שהרי גם לפני שעובר עליהם, עדיין הדיו כשר. אמנם אם האותיות כבר פסולות, אין מועיל להעביר עליהן דיו, משום דהוה שלא כסדרן.

סעיף כח – זהירות שלא יכנס אות בתוך אות שמעליה

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. שיש ליזהר שלא יכנס ראש אות למ"ד לתוך חלל אות ה"א (ציור מב) או חי"ת (ציור מג) שבשורה מעליה. ואם נכנס ולא נשתנה צורתה כשרה. אמנם אם נכנס ראש הלמ"ד לתוך חלל אות דלי"ת (ציור מד) או רי"ש (ציור מה) שבשורה מעליה, ומחמת כן נראית כאות ה"א פסולה. וצריך למחוק הרי"ש או הדל"ת, ולכתבה מחדש. ובתפילין ומוזזות וכבר המשיך לכתוב אח"כ לא מהני משום דלא כסדרן.

סעיף כט – העתקת הכתיבה מתוך ספר

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. מותר לכתוב תפילין ומזוזות בלא שיראה התיבות מתוך הכתב, כל שהן שגורות בפיו. והכוונה לסופר הרגיל לכתוב תפילין ומזוזות, והפרשיות שגרורות בפיו. ובקי במלא וחסר. אבל בסופר שאינו רגיל לכתוב תפילין ומזוזות, צריך שיהיה לפניו כתובות הפרשיות, ומזה להעתיק.

אם מקצת הפרשיות שגורות בפיו, יכול לכתוב אותן תיבות השגורות בפיו שלא מן הכתב (משנה ברורה ס"ק קלד).

ומ"מ מצוה מן המובחר לכתוב בכל גווני מתוך הכתב (משנה ברורה ס"ק קלד, בשם הב"ח).

ידיעות הסת"ם: בסיום כתיבת אותיות שממלאים אותיות זכלולות, הנה המנהג שבעת סיום כתיבת ספר תורה, כותב הסופר אותיות חלולות, ומכבדים אנשים מכובדים למלאותם, או שכותב הסופר אותיות עם הפסקים, ואנשים מכובדים מחברים האותיות. אין צריך למלאותם / לחברם מתוך הכתב, אפילו אם האותיות היה פסולים לפני המילוי. מכיון שאין כאן חשש טעות. וכן מגיה ס"ת ומצא טעיות, וכותב על גליון הס"ת התיבות שצריך לתקנם, כמו שצריך לכתבם, מתוך תיקון סופרים. א"כ כשבא לתקנם אין צריך לכתבם מתוך תיקון סופרים ופשוט הוא.

סעיף ל – סופר צריך לדעת לקרוא כתב אשורית

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. מי שאינו יודע לקרוא כתב אשורי, אינו רשאי לכתוב ספרי תורה תפילין ומזוזות, משום שיש לחוש שבנקל יוכל לטעות, ולא ירגיש בטעותו.

סעיף לא – לקרוא התיבות

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. אם כותב תפילין או מזוזות ע"י שאחר מקריא לו התיבות, ואין בפניו ספר הכתובות הפרשיות. צריך הסופר לחזור ולקרוא בפיו התיבות קודם שיכתבם. וכש"כ אם כותב בע"פ מחמת שהפרשיות שגורות בפיו, ואין אחר מקריא לו, שצריך להוציא התיבות בשפתיו קודם שיכתבם.

ומשמע דכשכותב מתוך הכתב, והפרשיות שגורות בפיו, אין צריך להוציא מפיו קודם שכותב. אבל הרבה אחרונים חלקו על זה, ופסקו דבכל גווני צריך להוציא התיבה מפיו קודם שיכתבנה. והטעם כתב הב"ח, דכך היא מצות כתיבת סת"ם, כדי שתהא קדושת הבל קריאת כל תיבה ותיבה היוצא מפי הקורא, נמשכת על האותיות כשכותב אותו בקלף. וכל זה לכתחילה. אבל בדיעבד אין נפסל בכל גווני אם לא טעה. (משנה ברורה ס"ק קלו).

כשכותב שם הוי"ה לא יקראנה קודם לכן, כיון דאי אפשר אינו קורא כלל. (לשכה"ס סימן ד' סק"ו). ובמקדש מעט (סימן רעד ס"ק יא) כתב לומר יו"ד ק"י וא"ו ק"י. או יו"ד, עם ה"א, עם וי"ו, עם ה"א. שבזה אין איסור של ההוגה השם באותיותיו ובשאר שמות יאמר אלקים קל וכיו"ב.

וכשכותב תיבה שהיא כתיב חסר, יבטאנה כפי הכתיב, כדי שלא יטעה ויכתבנה מלא (לשכה"ס סימן ד' סק"ו).

ידיעות הסת"ם: לראות / לקרות כמה תיבות ביחד. כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן ו) "והשתא אבא לעיקר שאלתו, במש"כ המקדש מעט (יו"ד סימן רעד ס"ק יד) על מש"כ בבני יונה שם דאפשר לראות ב' או ג' תיבות בהכתב שלפניו בבת אחת. והוסיף המקדש מעט דה"ה לענין קריאת התיבה בע"פ יכול לקרוא ב' תיבות בבת אחת. וכבודו כתב דנתברר לכם ע"י בדיקת הקומפיוטר למעלה מכל ספק, דזה גרם וסבת טעות הסופרים, דבטבע האדם אם אומר ג' תיבות בבת אחת, נשאר הרבה פעמים רושם אות האחרון בזכרונו. עד"מ 'פדן ארם'. כותב 'פדם ארם'. 'הרס תהרסם', כותב 'הרם תהרסם', וכיו"ב כאשר כתב כבודו. וזה נתברר לכם עד עשרים פעמים וניכרים דברי אמת.

הנה ברור שאין להמקדש מעט כל ראיה מההלכה, אדרבה לשון הפוסקים צריך לקרוא כל תיבה ותיבה, משמע יותר כל תיבה בפני עצמה. אב"א מטעם טעות שזה העיקר כמו שכתב רש"י ותוס', ואב"א מטעם הב"ח דיותר שייך בזה התפסת קדושת הבל פיו על מה שלפניו, מקריאת הרבה תיבות לפני הכתיבה, וכיון שהמציאות מראה שזה יכול לגרום טעות (עכ"פ בדורינו אנו), פשיטא דלכתחלה ומהודר לקרוא כל תיבה בפני עצמה, ולא כמה תיבות בבת אחת. ומטעם טעות עוד יותר מהודר לקרוא כל אות בפ"ע כמובן. יותר אין בידי להאריך".

סעיף לב – שיעור הרווחים

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. צריך להניח חלק למעלה קודם כתיבת שורה העליונה כשיעור צורת אות למ"ד, ולמטה יניח חלק אחר כתיבת שורה התחתונה כשיעור אות כ"ף פשוטה. ויניח עוד משהו מלמעלה ומלמטה, כדי שיהיה צואר הלמ"ד מלמעלה, ורגל הכ"ף פשוטה מלמטה מוקף גויל.

ובתחילת וסוף הפרשה אי"צ להניח ריוח כלל. רק שיהיה מוקף גויל. מיהו נהגו הסופרים להניח לכתחילה בתחילת הפרשה כשיעור כדי לגול אותו אחר שתיכרך.

הריוח בין אות לאות כחוט השערה. הריוח בין תיבה לתיבה כמלוא אות קטנה. בין שורה לשורה כמלוא שורה. ובין פסוק לפסוק יעשה ריוח יותר. אבל המג"א הכריע בשם כמה אחרונים דאין צריך להניח חלק יותר מבין תיבה לתיבה באמצע פסוק.

סעיף לג – שורות שוים

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. לכתחילה יש לעשות כל השורות שוות בין בתחילתן ובין בסופן. ולפחות יזהר שלא יכתוב שלש אותיות חוץ לשורה. ואפילו אם היא תיבה גדולה שיש בה יותר משבע אותיות, יזהר שלא יצאו שלש אותיות מחוץ לשורה. וכל דין זה הוא רק לכתחילה. ובדיעבד אם כתבן לא פסל.

סעיף לד – תיבה חוץ לשיטה

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. שתי אותיות שהם תיבה אחת לא יכתוב חוץ לשורה. ולכתוב אות אחת ממנה חוץ לשורה מותר. ואם היא תיבה בת שלש אותיות, מותר לכתוב שתי אותיות חוץ לשיטה, אף שהם רוב תיבה.

סעיף לה – אותיות השם

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. אותיות השם, וגם הנטפלין לאחריו, צריך שיהיו כולם בתוך הדף, ולא יצא מהם כלל חוץ לדף. והיינו דוקא אות שלם או רובו ככולו. אבל מקצת האות לית לן בה.

והדין בדיעבד, במשנה ברורה (שם ס"ק קנג) הביא שיש מחמירין אפילו בדיעבד, והסכים עמהם הגרעק"א והדה"ח. ובאותיות הנטפלות להשם הסכמת האחרונים דאין להחמיר בדיעבד ביוצא חוץ לשיטה. וביוצא השם כולו חוץ לגליון העמוד כשר בדיעבד, אפילו לאלה הפוסלים במקצת השם חוץ לשיטה. והגרע"א מחמיר גם בזה.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
עיה"ק
ירושלים
תובב"א
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
מוסדות יטב לב
דרבינו יואל
מסאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א
ועד קרן הבנין
ד'קהל יטב לב דסאטמאר עיה"ק ירושלים תובב"א
בית המדרש הגדול
לתורה ולתפילה
ברך משה
דסאטמאר
בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נודה לשמך בתוך אמוני ברוכים אתם לה׳
מהרי ציון וירושלים. בברכה מרובה מלוא חפניים. עבך את מע״כ ידידיני באיתית ידידות והכרית טובה. מיחוק מקום ומקיימך בכפליים. ועניתה זאת השיחה. להביע ביטב הנכבד ברגשי הערכה וחיבה. קדם האי נבריא רבא ויקירא מבעמקי הלב פניכה. הלב
א״ש ירושלים, עינו ולבו כל היבים ליבין בני ציון היקרים עם אליק אברהם
ב״נה ירושלים ומחזק בריחי שערינו, אליו ידרשון כל היבים בבטי ביעקב אברהם
ר״אשון הוא לבקראי קודש, רב חילו ופועל ידיו תרצה, וה׳ ברך בכל את אברהם
ח״כי כתנא שליחא דידן ושלוחא דרחמנא, ובצאת את לבבו נאצן ושבת שמו אברהם
ב״עזה פיו אלינו הוא תעיד, בכל קראינו אליו לבו פתוח כאולם כאהלה של אברהם
י״ום ולילה לא ישבות לבקן קהילות הקודש יטב לב ברחבי תבל בלא רוח חכמה יהושע
ה״כיר שדעתו יפה כי סמך אהרן ידו עליו ויחזקהו ואבציהו, אי״ש אשר רוח בו ויצו את יהושע
י״פקידהו הבלק, בצאן בלכי רב רבנן, על כל ביתו לא יגיש מתוך האוהל בשרתו יהושע
ש״ליח עושה שליחתו של בלק בתוככי ירושלים כי הוא ינחילנו את הארץ יהושע
ע״ז בידו ועבורה בניניו, לבקן קרן הבנין פניה״ק כי הוא יעבור לפני העם יהושע
א״ש ירושלים את בנייבין ומיצודתך פרוסה על ירושלים
עימד בר״אש כל פעולות הקודש לבנות בית נדול לד׳ ולחורתו
בתוככי עיה״ק ירושלים תו״
מוה״ר
אברהם יהושע הכהן גלאנץ
הי״ו
רומנית קל בנרונו, לרגל שהשמיחה במעונו, בהולדת בנו, בעזר ה׳ צורו וקונו,
והכנסתו בעו״ה בבריתו של אאע״ה בעתו ובזמנו
יהא רעוא בלפני אבינו שבשמים, שיזכה בע״כ לחיות רב נחת דקדושה מכל יוצ״ח, ותזכה בכפליים, אורך ימים ושנות חיים, ברב חסד״א, רב הונ״א, רב חיי״א ורב נחונ״א, ומרן די בשמיא יהא בסעדכון, ויחון לרקיעיא, כל הני תלת מליא, די במזלא תליא, בני חיי ובזוני רוויחא, דורות ישרים יהזה עינך כילכם אהובים וברורים, כי שכר הוא לך חלק עבודתך הכבירים, לבקן עדת ישרים, עדי נזכה לקבל פני בלכא בשיחא ובלכינו רבינו הנה״ק שליט״א בראשינו בב״א.
המברכים בברכת ציון וירושלים
הנהלת הקהילה – ועד קרן הבניין – הנהלת המיסדות

כ"ד כסלו

הגאון רבי חיים חזקיהו מדיני זי"ע
["שדי חמד"]

ואלה תולדות

נולד בז' חשון תקצ"ג בירושלים בין החומות לאביו הגאון רבי אליהו רפאל הלוי שהי' תלמיד חכם גדול ודרשן מובהק, גם הי' שד"ר (מטעם רבני כוללות ירושלים, ופוק חזו מה דמסהיד עליו גברא רבא ה"ה רבי חיים פלאג'י זצ"ל שכותב אודותיו (בהסכמה לספר של בנו "מכתב לחזקיהו") "מנקיי הדעת בירושלים מעלת הרב הכולל מלאך רפא"ל... אוצר כל כלי חמדה פלפולא חריפתא... פה מפיק מרגליות..." ואצל אביו זו למד חכמתו ובינתו, והוא הי' רבו המובהק, וז"ל בהקדמתו לספרו הנ"ל: הרב מר אבי זצוק"ל א"א הראש רב בנייא הרבה להטיב חסדו עמי, הגדיל תושי"ה, הלא לאמונה, זו משנה ראשונה, תורה דילי"ה הוא, הביאני המלך לחיי העוה"ז והעוה"ב, הנחני בדרך אמת במעגלי צדק, החזיק כל בדק, הלא הוא אמר לי, ועתה בני שמע בקולי, מרבה ישיבה מרבה חכמה, ביראת השם כל היום בחיבה יתירה... השכם והערב בבית המדרש, ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, לשמוע בקול ד' ולדבקה בו, ועלי מזוניכי וכסותייכי", גם למד אצל ה"חכם באשי" ה"ה הגאון רבי יצחק קוביו ואצל רבי יוסף נסים בורלא זלה"ה.

האיש מקדש

בגיל צעיר בא בברית הנישואין, ובהיותו ידוע לרבים בחכמתו, באו כמעט כל גדולי הדור בא"י, כמי שכותב בספרו "שדי חמד" וז"ל: ואני מעיד על עצמי שנכנסתי לחופה בעיה"ק ירושת"ו בחודש אלול, והי' הכנסת כלה בבית הרב הגדול והמפורסם מוהר"ר יצחק פרחי, והיו על החופה כמעט כל גדולי הדור, רבני גאוני תקיפי דארעא דישראל זיע"א, ע"כ, לאחר חתונתו הי' סמוך על שולחן אביו עד שנת תרי"ג שאז נתייתם מאביו, ונפל על שכמו עול הוצאות ביתו ואמו ושני אחותיו הקטנים שהגדילם עד שהשיא אותם.

בארץ נוד

כשראה רבי חיים נסים אבולעפי' (הראש"ל) את דחקותו יעצו ליסע לעיר קושטא, ועשה כדבריו ונסע לשם, קרוביו קיבלוהו בסבר פנים יפות ותמכו בו ברוח נדיבה כמו שמזכיר את חסדם לברכה: אשר היו בעוזרי, הביאוני אל חדרם, מפתם אכלתי ומכוסם שתיתי, בסבר פנים יפות מטה כסא שולחן ומנורה, ולמדתי תורה בביתם ובחומתם בשובה ונחת... ע"כ, ביקש לישב בשלווה קפץ עליו רוגז החולי כמו שכותב: מאז באתי פה העירה נתיישבתי נהייתי ונחליתי במראות נגעים מכף רגל ועד ראש פצע וחבורה... לולא ד' שהי' לי, גמלני מאז טובות, הקרה ד' לפני... ידיד נפשי מעלת החכם המרומם, והנה שולם כה"ר יוסף הלוי נר"ו (מר ניהו חד מרבני קושטא, ולעתות כאיל שם ביתו בעי"ת ברוסא יע"א) הזיל זהב מכיסו למאות ולאלפים, על הרפואות ועל הרופאים (מכתב לחזקיהו),

עוד ניתוסף לו צרה על צרתו, כי לאחר שנתרפא הרחיקו אותו קרוביו מסיבה לא ידועה, ונאלץ ללמוד שיעורים פרטיים בבתי יחידים, כלשונו בהקדמה הנ"ל: כי בעוונותי שרבו לא נזדמן לי מקום קבוע ללמוד בכל ימי השבוע, כי אם יום אחד בבית בעל הבית אחד, ויום אחר בזולתו, ע"כ, עם כל תלאותיו שעבר הוציא לאור בשנת תרכ"ה ספרו הנזכר "מכתב לחזקיהו" על ששה סדרי משנה, וחידושי גפ"ת על מסכת ברכות וסדר מועד, שבו מראה בקיאות עצומה בכל חדרי תורה והפליאו חכמי דורו.

לצבי חמד

מאוד הי' געגועיו לשבת בארץ הצבי, וקשתה עליו מאד מגורתו בארץ העמים וכמאונן בשירותו: נער הייתי בצאתי

ימי ההילולא

כ"ג כסלו

- **רבי דוד טעבלי כ"ץ שיף אב"ד לאנדאן ב"ר זלמן (לשון זהב)- תקנ"ב**

כ"ד כסלו

- **רבי משה פאנעט מדעעש ב"ר מנחם מענדל - תרס"ג**
- **רבי חיים חזקיה מדיני ב"ר רפאל אליה (שדי חמד) - תרס"ה**
- **רבי יוסף נתן מוואלברום ב"ר אלטר מאיר דוד - תרע"ח**

כ"ה כסלו

- **רבי אברהם ב"ר אליהו (הגר"א) מווילנא (רב פעלים) - תקס"ט**
- **רבי יעקב יוקל עלינגר ב"ר אהרן (ערוך לנר) - תרל"ז**
- **רבי משולם זושא מנדבורנא ב"ר נפתלי מליזענסק - תר"ן**
- **רבי חיים מאנטיניא ב"ר ברוך מוויזניץ (נימוקי יוסף) - תרצ"ב**

מירושלים, בעצבון רוח וברפיון ידים, עזבתי את עיר מולדתי ציון היא ארץ חמדה תאוה היא לעיניים, אוירה מחכים לא יערכנה הזב פריוים... נמס כל לבי ורפו כל ידים, דמי עלי כעובר על תרי"ג מצות, והי' קשה מאד בעיני פרידתה כחומץ לשינים וכעשן לעיניים..., ותפלתו היתה שלפחות יזכה להקבר בארץ הקודש: ...וכל יום כי יעבור אוחיל ומצפה בכליון עינים, כי ישקיף ה' לטובה ויזכנו לשוב ולהתיישב בתוככי ירושלים, ואני זקנתי, ואת יום מותי לא ידעתי, אנא ד' שם תהא מנוחתי, שם תהא קבורתי בעיר הקודש ירושלים, ואם שלש אלה במוטב תלתא כחדא שריין, חברון צפת וטבריא דין הניין, לכולם בשם אקרא ארצות החיים....

למחי' שלחני

בשנת תרכ"ז כשביקר בקושטא אחד מעשירי ארץ קרים (דרום רוסיא) הפציר בו שיקבל את כתר הרבנות בעיר קראַ סובזאַר, ולא נח ולא שקט עד שהביאו לשם, שם הי' כמלאך המושיע להחזיר עטרה ליושנה ללמוד את העם הדרך ילכו בה, כי הי' שם שכחה גדול, כמו שכתוב בשנת תרנ"א בחלק תשיעי מספרו "שדי חמד" וז"ל: זה לי שנת עשרים וארבעה בתוך עמי אנכי יושב עיר הזאת קרסובזאר, לשרת בקדש להורות להם את הדרך ילכו בה לשמור ולעשות את כל התורה, ואחרי כי נוכחתי לדעת כי אינם בני תורה, וזמן זמנם זמניהם לא הי' להם מרביץ תורה כראוי להם, כי הרבנים שקדמוני שפת בני העדה מוזר להם, ולא יכלו לקרב דעתם עמהם ולדעת מעשיהם ותהלוכותיהם, בדברים העומדים ברומו של עולם שבני אדם הללו מזלזלים בהם, לא במרד ולא במעל ולבית יעקב חטאתם מחסרון ידיעה, ידעתי כי למחי' שלחני אלקים, להרים דגל תורתינו הקדושה לשמור גדרי' וסייגי' בעזרתו יתברך, ע"כ,

שם חיבר ספרו "אור לי" לזכר בנו יחידו שמת בימי עלומיו בשנת תרכ"ח, והדפיסו בעלם שמו לגודל ענוותנותו, ובהקדמה מאונן על פטירת בנו: כל בית ישראל יבכו על האי שופרא דבלי עיילת בלא בר... במסתרים תבכה נפשי עיני נגרה...., על ספר זה התבטא גאון אשכנזי רבי בצלאל הכהן זצ"ל מווילנא דאלמלא ידע שהמחבר חי אתנו היום הייתי חושב שאחד מן הראשונים הוא,

בשנת תר"ל עלה לארץ ישראל להשתטח על קברי צדיקים, ובשובו משם הביא עמו מעפרה כלשונו: חיובא רמיא להשתדל להשתטח על קברי צדיקים כי זכות גדול הוא... וכ"ש כשהולך להשתטח על קברי הצדיקים שבא"י, בשנת תרל"ח חלה מחלה קשה על עיניו ואף לאחר שנתרפא לא חזר אליו מאור עיניו כבתחלה, ואז הוסיפו השם חיים בסגולה לרפואה.

חכמה וענווה

בימים ההם כשישב על מי מנוחות החל בעבודתו הנפלאה להוציא ספרו "שדי חמד" על עניני הלכה, להגיש למעיינים כל דין והלכה על שורשיהם יסודותיהם וענפיהם המקור מהתלמוד עד לאחרונים, בלשון צח יקרה מפנינים, עם כל זאת כתב בהקדמתו: שום אדם לא יסמוך להלכה ולמעשה על מה

ימי ההילולא

כ"ו כסלו

- **רבינו אברהם ב"ר דוד** (השגות הראב"ד) - **ד"א תתקנ"ט**
- **רבי אלעזר מקאזניץ ב"ר משה אליקים בריעה - תרכ"ב**
- **רבי יחיאל מיכל מגלינא** (התן ר"מ מפרעמישלאן) **ב"ר משה** (קב ונקי) - **תרכ"ז**
- **רבי צמח ברוך משידלאוויצא ב"ר נתן דוד - תרל"ז**
- **רבישלמה יעקב ב"ר יצחק אייזיק מזידיטשוב - תרמ"ו**
- **רבי יוסף מקוידינוב ב"ר אהרן - תרע"ו**
- **רבי שלמה יצחק ב"ר ישכר דוב מוואלברוז - תרע"ו**

כ"ז כסלו

- **רבי שאול אב"ד לובלין ב"ר מאיר מאוסטראה בעל מאיר נתינים - תקמ"ח**
- **רבי שמואל אב"ד פוזינא ב"ר משה פנחס** (בית שמואל אהרון) - **תקס"ז**
- **רבי חיים מטשערנוביץ ב"ר שלמה** (באר מים חיים) - **תקע"ג**
- **רבי חזקי' פייביל פלויט אב"ד שוראני** (ליקוטי חבר בן חיים) **ב"ר חיים - תרנ"ה**

כ"ח כסלו

- **רבי חזקיה די סילוא ב"ר דוד** (פרי חדש) - **תנ"ח**
- **רבי עוזיאל מייזליש** (עין הדעת טוב) **ב"ר צבי - תקמ"ו**
- **רבי ישראל משולם זלמן אב"ד לאנדאן ב"ר יעקב מעמדין - תקנ"ה**
- **רבי אהרן מפעלשטיין ב"ר צבי ארי' - תרס"ז**
- **רבי ברוך דוד מקלינקוביץ ב"ר מרדכי דוב מהארנסטייפל - תרפ"ו**

כ"ט כסלו

- **רבי גדליהו מליניץ** (תשואות הן) **ב"ר יצחק - תקס"ד**
- **רבי ארי' לייבוש הלוי הורוויץ אב"ד סטאניסלאב ב"ר אלעזר** (פני ארי') - **תר"ד**
- **רבי צבי הירש מרדכי ב"ר אברהם משה מפאשיסחא - תרכ"ז**
- **רבי שלמה הכהן מווילנא ב"ר ישראל משה** (חשק שלמה) - **תרס"ו**
- **רבי מנחם נחום יוסף בן ציון טברסקי ב"ר מרדכי מקאריסטשוב - תרס"ט**

שכתבתי בספרי, כי אני לא באתי לפסוק דין ולהכריע בדבר שיש בו מחלוקת, רק העתקתי מה שמצאתי באיזה ספרים לזכות את מי שאין בידו הספרים,

לא ארכו הימים ונתפרסם בכל המדינות, אשר לו שוגרין אגרות שאלות ותשובות מכל קצוי תבל מכל שבטי האומה לקבל דעתו המכרעת, גם זאת נודע כבעל מידות נעלות שונא בצע ומסתפק במועט היו שולחין לו נדבות כמו שכותב בהקדמתו לשי חמד חלק שישי: האמנתי כי אדבר מידי שבוע בשבוע יביא הבי דואר טומוס מכתבים מינים ממינים שונים, מאשר נכבדתי בעיניהם יחזיקוני לאיש אמונים שונא בצע כסף ומדנים, שולחים צרור כספיהם לידי לקיים מצות שלוח לארבע ארצות החיים (א"ה כנראה כוונתו לערי אה"ק) לכוללים או לפרטים..., עוד כותב על מכביר אגרות ...שאלת חח"ם להורות הלכה למעשה באיסור והיתר, דיני קידושין וגירושין, ריבים ופטפוטים מאנשי מדנים שובי"ם ורבנים ... ועוד מקבל בקשות ... להתפלל על כל צרה וחולה וחבוש במאסר ואשר יד ד' נגעה בו בזעם ובעברה..., ובענוותנותו כותב: נפשי יודע מאד דלותי ושפלותי, ולהתפלל על עצמי איני כדאי, הלא טוב לנו לפנות אל ימין מי מקדושים צדיקים 'אדמורי"ם' שבדורינו יחיו, המתאמצים בתפלתם וכו' אשר אין לקוות זה מאנשים אשר משוקעים בטרדות שונות מענייני העולם, או כי עומק תלמודם טורדם בעת תפלתם....

ארי עלה מבבל

בשנת תרנ"ט אחרי שמלאו ל"ג שנים לכהונתו בקראסובאר גמר בלבו להשתקע בא"י, בקיץ של אותה שנה יום ג' פרשת שלח יצא לדרכו, בני עירו ועדתו נפרדו מעליו פרידה נרגשת, ובאו אנשים למאות ולאלפים אל החוף ועמדו על רגליהם עד אשר נעלמם הספינה על מימי הים, ויהי ביום השלישי ה' בתמוז הגיע לעיר יפו שהתקבל ע"י יהודי המקום בהערצה, בתוך דבריו באגרת שהריץ לפני העיר בצאתו מיפו כותב: והנני מברך ברכה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לראות נוה היפה ביפו ת"ו ב"ב, וברוכים יהיו כל האנשים הנכבדים פה אשר ענותם תרבני וקבלו פני בספ"י והראו לי כל בית נכאתה שלהעיר וכו',

מיפו עלה לירושלים עיר מולדתו ונתקבל בחביבות גדולה, והתכוון לישב במנוחה בלי משא הקהל לגמור חיבורו הגדול 'שדי חמד' כלשונו: ידעתי כי בואי אל הארץ הקדושה לא תהי' פרנסתי מרווחת כבראשונה, אבל יודע ריבוני כי על דעת כן באתי להתנהג כאחד העם וכו', כי רק כאחת מדלת העם תהי' כל הנהגת ביתי בלחם לאכול ובגד ללבוש, לא אכילת מעדנים ולא לבושי שנים, וחלילה מלקבל עלי שום משרה גדולה או קטנה, למען תהי' דעתי פנוי' לעסוק במלאכתי בסדור המערכות וכו', אולם לאחר זמן קצר שישב בין החומות רצו חכמי ירושלים שיכהן כה'חכם באשי' שהתפנתה, כששמע רצונם מיד ברח מן הכבוד לעיר חברון שיוכל לישב על התורה ועל העבודה בלי מפריע, אמנם כשנפטר רבה של חברון רבי רחמים יוסף פראנקי זלה"ה נתנו בו ז' טובי העיר את עיניהם להכתירו כאב"ד חברון, וכיון שראה שאנשי העיר הם כצאן בלי רועה, נטה שכמו לסבול את משא העם, רק התנה עמהם שלא יטרידוהו בעניני יום יום של הקהלה, רק העמיס על עצמו הפיקוח על החינוך בדור הצעיר.

רועה צאן

שם בחברון לא הי' הת"ת על תיקונה, והיו הרבה ילדים הולכים ללמוד במוסדות ה'ליאנס', אזר כגבור חלציו וביחד עם חכמי אשכנז הובא מלמדים מומחים חברונה, וסידר את הילדים לפי הגילים, וקבע סדר לימודים מסודרים, גם יסד כולל לאברכים וישיבה לצעירים, ובשבת היו כולם מתכנסין אצלו ומסר להם שיעור בהלכה ואגדה משולבים אהדדי, אחד משומעי לקחו כותב את מסירתו לעניני החינוך וז"ל: במעונו הפרטי בחדרים מרווחים מליאים אור ושמש, היו הצעירים מתכנסים והוגים בתורה, הסביבה הנעימה והכלים נאים, כל אלה הרחיבו את דעתם של הלומדים, בהרגישו את סכנת השכלה שארבה לתלמידים, הי' נוהג להכנס אתם בדברים כדי לבחון מדבריהם באיזו מדה הם חדורים בהכרה תורני ועד כמה הם מסוגלים לעמוד מפני הרוחות המציות,

אז הי' בירושלים המלחמה נגד ויצמאן וסייעתו להקים בי"ס העברי ואף זממו להקים בי"ס בחברון, והשד"ח קיבל מכתבם מחכמי ירושלים ובראשם רבי שמואל סאלאנט זצ"ל שהקמת בי"ס זה מטרתה להטיף דברי כפירה וניאוץ בתוך לבות הצאן קדים שהי' ידוע להם כוונתו, והשד"ח יצא להלחם השערה שלא להניח שיקימו בי"ס זה ובחסדי ה' נתבטלה זממו והי' המחנה לפליטה.

הי' נחשב כקדוש וטהור אצל כל בני העיר, וגם אצל הישמעאלים שפחדו ממנו פחד ממות, ובעברו ברחובות עיר נישקו הערביים את גלימתו וביקשו ממנו את ברכתו, ולזאת העדיף לילך בדרכים הצדדים ולא לילך ברחובות קריה בשאון העיר.

זורע צדקות פועל ישועות

נתפרסם מאוד במדותיו הנעלות ענוות חן ענד בראשו הקים 'קופת התלמידים' וקופת ההלוואות 'חן וחסד' שהקים ממה שקימץ מפתו, והי' לווה לכל מי שפנה אליו, אף למי שידוע ל'לוה ולא ישלם' באמרו ד'אל תדין את חבירך עד שתגיע למקום, שאפשר שמחמת דוחק הפרנסה לא עמד בנסיון, עתה נברך אותו בשפע ברכה מעל, ובוודאי ישלם, פ"א נטפל אליו עשיר שביקש שיקבל ממנו מנחתו ארנק מלא דינרי זהב, השד"ח סירב לקבלו, אמר לו העשיר הזה דהנה הגיע לשנות הזקנה, ולא חנן אותו אלוקים בבן זכר, ובאחד הלילות נראה לו אליהו הנביא זל"ט ואמר לו שיעלה לעיר חברון כי שם צוה ד' את הברכה חיים עד העולם, ועשה שאלת חלום ויוגד לו שיעלה חברונה ששם רבי חיים מדיני והוא יצוה עליך את הברכה, ואז נדר שאם יהי' אלוקים עמדי ואזכה לראות פני קדשו ארים מלוא ארנק זה לדבר מצוה, ועתה באתי לקיים נדרו, נענה לו השד"ח ואמר לו שהוא בעצמו יחלק לקופת התלמידים וקופת ההלוואות וכו', וד' ימלא משאלות לבו

לטובה, וכן הי' שלתקופת השנה נולד לו בן ויקרא את "חיים חזקיהו".

הסתלקותו לחיי העוה"ב

בחשון תרס"ה נפל השד"ח למשכב אשר ממנה לא קם, ולא הועילוהו כל מאמצי הרופאים שהיו בארץ לרפאותו, ובכ"ד כסליו נסתלק לחה"ה, וקהל גדול של אלפים ורבבות אנשים לוו אותו לחלקו כבודו האחרון, יסופר שגם הערבים השתתפו בהלויה והיו יכולים לראות אותם נוזלים דמעות מעינהים שאדף הם ידוע שהאי שהגן על חברון הלך לבית עולמו, והוטמן בבית החיים בעיר חברון.

כ"ז כסלו

הגה"ק ר' חיים מטשערנאוויטץ זי"ע
[בעל "באר מים חיים"]

צור קודש מחצבתו

איש חסיד וירא אלוקים היה ר' שלמה טארר, הוא דר בעיירה הסמוכה לבוטשאטש אשר בחבל גאליצי', ויהי האיש עובד אלוקים באמונה ובתם לבב, בעיירתו מתהלכות שמועות וסיפורים מדהימים אודות צדקתו ומסירות נפשו לכל דבר מצוה, מוכן ומזומן הוא להפקיר את נפשו ומאודו למען קיים מצוות בוראו, פע"א ומשום סיבה כל שהיא שכח למכור את הי"ש שבבית המזיגה שלו לנכרי בערב פסח עד שעבר עליו הפסח, הוא הכין את עצמו לקיים המצוה בכל מאודך ובדעתו לשפוך את כל הי"ש ללא כל התחכמות, הוא ציוה לאשתו להכין סעודה גדולה וזאת לבטא את שמחתו שמוסר כל ממונו למען מצוה אחת, הוא פקד על משרתו שיקרא לערלים שינגנו והוא עמו שפך את הי"ש ובשעת מעשה כרכר ורקד בכל עוז ובהתלהבות עצומה, בני הכפר הערלים הלכו מיד לאדון הכפר וסיפרו לו שר' שלמה בעל בית מזיגת הי"ש נשתטה ויצא מדעתו וזה לו האות כי שפך את כל הי"ש לעיניהם ועוד רקד בזמן איבוד הי"ש, האדון ציוה מיד לסלקו מהכפר, וכך יצא ר' שלמה נקי מכל נכסיו בקיימו ע"י כך מצוה של ביעור חמץ.

בימים ההם ור' שלמה נודד ממקום למקום בעירום ובחוסר כל, ביום מן הימים הגיע אליו שמועה רעה, שאחיו שהי' עתיר נכסין מת ולא השאיר אחריו בנים, אלמנתו נשארה כבולה ללא אפשרות לינשא עד שיבא אחי בעלה והוא ר' שלמה כדי לקיים בה מצות חליצה, אבל היא בידעה מה רב המרחק בין מקומה למקום מגוריו של ר' שלמה כמעט ונתייאשה, ולא עלה בדעתה שיבוא לחלצה, והיא תשאר עגונה כל ימיה, ברם לא איש כר' שלמה יחרד וילפת מלעבור מרחקים עצומים למען קיום מצות ה', הוא שם נפשו בכפו ויצא אל מקום אחיו המנוח, שבועות וחדשים מרובים ארכה נסיעתו הקשה, ללא פרוטה בכיסו וללא בגד ראוי שיגין עליו מפני רוחות ושלגים, והוא בשלו, מטרה אחת ויחידה לו, להוציא אשת אחיו מכבלי עגונה, ובמטרה קדושה זו לא עכבוהו גשם ושלג רוח וסערה, ויהי בעת היפרד ר' שלמה מעמה לאחר שהתירה מכבלי עיגונה, הפצירה בו במאוד שיואיל ליהנות מהטוב הרב שנתן לה האלוקים, ותושט לו מלא חפניים זהובים, אך הוא דחה בשתי ידים באמרו שאין בדעתו ליהנות ממצוה כה נדירה כמצות החליצה שהגיעה לידו ע"י נסיונות ויסורים קשים עד למאוד, בשובו משם נגלה אליו אליהו הנביא ובישרו שבזכות המצוה שקיימה תוך מסירות נפש עצומה יזכה שיוולד לו בן בעל נשמה גבוהה וקדושה, אשר אור תורתו וקדושתו תאיר ותזרח על פני תבל, ואכן לתקופת השנה נולד לו בן ויקרא שמו בישראל חיים, שהתפרסם כעבור שנים על שם ספרו "באר מים חיים" הלא הוא הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ זי"ע.

ואלה תולדות

הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויטץ נולד בשנת תק"כ בכפר הסמוכה לבוטשאטש לאביו ר' שלמה שהי' מרביץ תורה בק"ק הורודנקא, אחיו של ר' צבי מפודהייץ (חותן הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע) מצאצאי הב"ח והחלקת מחוקק.

עוד בהיותו יניק וחכים כבר החלה רוח ה' לפעמו וראו בו כי לגדולות נוצר ולאילנא רברבא יתעביד, ושעל הנער הזה בישר אליהו הנביא שאורו יאיר על פני תבל.

בצעירותו נשלח ע"י אביו ללמוד תורה בבוטשאטש שהיתה עיר גדולה לאלוקים חבירו היה הרה"ק ר' אברהם דוד מבוטשאטש בעל ה"אשל אברהם" ו"דעת קדושים" בבוטשאטש אם כי היה גדול ממנו בשנים, ויחד קיבלו את תורתם מפי רבם הגאון רבי צבי הירש קרא אב"ד בוטשאטש ובעל "נטע שעשועים".

באותו זמן החל גם להסתופף בצל רבו המובהק הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, שם התבלט כאחד המיוחדים שבחבורה, כשרבו מרעיף עליו אהבה וחיבה מיוחדת, הדבר בא לידי ביטוי עז בהסכמתו של הרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זי"ע (בנו של הרה"ק מזלאטשוב זי"ע) על ספרו "שער התפילה", וז"ל: "ראיתי וידעתי מטעם עריבות חיבת ידידות מכבוד אבי אדמו"ר הרב הקדוש החסיד המפורסם לכל באי עולם מוה"ר יחיאל מיכל זלה"ה אליו, שחיבבו ביותר ויותר, כבבת עינו היה אצלו ואהבת עולם חיבבו". כמו כן ביקר בהיכלי הקודש של המגיד הגדול ממעזריטש, הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, והרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע.

על כס הרבנות

לפני הכהנו כרב בעיר טשערנאוויץ כיהן כרב בעיר קוזובא ואח"כ בעיר קריפטץ, אך שם לא האריך ימים על ממלכתו, וסבל רבות מתושבי העיר שהוכיחם רבות שישובו מדרכיהם הרעים, לבסוף מחמת ריב שפרץ בינו לבין תושבי העיר שלא אבו לקבל את תוכחתו, נאלץ לעזוב את העיר.

בשנת תקמ"ט נקרא לכהן פאר כרבה של טשערנאוויטץ אשר בגליל בוקאבינא, שם הנהיג את עדתו ברמה, אשר אהבוהו אהבה עזה, לאחר כמה שנים התמנה לרב הגליל של

בוקובינה כולה, ואף אושר והוכר רשמית ע"י השלטונות האוסטרים ששלטו שם באותה העת.

בגלילות בוקאבינא ווולחייא, היו התושבים נמנים על פשוטי עם ובעלי נפש גסה, הרה"ק בענותנותו הגדולה התהלך עמם באהבה וחיבה ובדרכי נועם היטה את אורחותיהם לטובה, בכל מקום אליו הגיע לא נח ולא שקט עד אשר ביסס שם את יסודות היהדות, על ידי ייסוד בתי מדרשות והחדרת החינוך הטהור לצעירי המקום, כאשר הוא מרעיף עליהם אהבה וחיבה, ומשפיע עליהם מהודו ומיראתו הטהורה.

מספרים זקני העיר טשערנאוויץ מה ששמעו מאבותיהם שמוראו וחיתתו של הרה"ק הי' על פני כל אנשי העיר ותקיפותו ועוז רוחו בענינים הנוגעים לכבוד שמים, עוברות כחוט השני בין כל שנות רבנותו, מעולם לא נרתע למחות בידי פורצי גדר, גם כאשר נגע הדבר לכבודו, אלו שהעיזו להמרות את פיו היתה בם יד ה' ונענשו קשות, כאשר סירב אחד לצו בי"ד היה הרה"ק קורא מתוך החומש את העונש הקבוע לו, וכפי שמסופר על איש אחד שקרא לו שיבוא להתדיין לפניו ולא רצה לבוא, והיה שולח שליחים להתרותו, ומשלא נענה לשלוחים לקח את החומש בידו וקרא את העונש למי "שלא ישמע לכהן שבימיך שאנוכי אדרוש מאתו", ומיד נענש המסרב במיתה רח"ל.

בעירו היה גר בעל מנגן נפלא ושמו שמעון, בשירתו הנפלאה היה כובש את ליבם של יהודי העיר, עד אשר באחד הימים החליטו פה אחד עם ראשי הקהילה למנותו כחזן בית הכנסת בעיר, הרה"ק אשר נודעו לו דרכיו המקולקלים של אותו חזן, לא אבה ליתן את הסכמתו לכך, אולם דעתו לא התקבלה על ראשי הקהילה שחשקה נפשם בשירתו של אותו שמעון, כשנוכח הרה"ק כי מחלוקת גדולה תצמח באם יצא נגדם בעוז ובתוקף, שלח לידידיו הרבנים הגאונים מכתב כתוב ברמיזה: "שמעון דורש כל אתין שבתורה, "את" החזיר, "את" הנבילה, "את" הטריפה, כיון שהגיע ל"את" ה' אלוקיך תירא פירש", במכתב תשובתם כתבו אלו, כי למען הרבות שלום ימנע מלהכריז מלחמה נגדם, בסוף תשובתם הביעו אלו את תקוותם כי בוודאי ימצא ברוב תבונתו דרך מחוכמת להדיח את שמעון ממשמרתו, בסופו של דבר אכן נתמנה אותו שמעון למשרה הרמה, הרה"ק ניסה לקרבו ולדבר על ליבו שיחדל ממעשיו המקולקלים, אולם כשנכח לראות כי דבריו נופלים על אזנים ערלות החליט לפעול בדרך אחרת, הוא החל להתיידד עמו, בכל סעודה שהסב בה הגיש לו הרה"ק כוס יין ישן, וכך הרגילו בשתיה, עד שבמשך הימים התחיל הלה להתגולל ברחובות העיר אפוף שכרות ונתבזה כאחד הריקים, אנשי הקהל אשר הדבר הסב להם בושה וחרפה, העבירוהו תיכף ממשרתו, ואז נוכחו הכל לראות כח ראייתו העמוקה של רבם ומיהרו לפייסו.

עשרים ושלש שנים ארכה כהונתו, עד אשר פרצה המלחמה בין אוסטריא לראמעניא, וכתוצאה מכך עבר כל חבל בוקאבינא לידי האוסטרים שהחלו להצר את צעדי היהודים כשגזרו לאסור תפילה בציבור, וכן על חובת הלימוד בבתי"ס הממשלתיים. הרה"ק לחם כנגדם בכל עוז כאשר הקהיל קהילות ברבים ולימד את עדתו תורת ה', ובזה הצית כאש את זעמו של שר העיר וציוה לאסרו בבית האסורים, ורק לאחר מאמצים רבים של אנשי קהילתו הצליח להשתחרר אבל הוא נאלץ לעזוב את העיר, בצאתו את העיר פקד על משמשו שנשאר בעיר שישים עינו על הביהמ"ד וישמרנו מכל משמר, מאוד מאוד החשיב והעריך הרה"ק את בית מדרשו וקדושה מיוחדת שררה עליו, וסיפרו זקני העיר טשערנאוויטץ כי הביהמ"ד עמד מול פרעות ומלחמות רבות שהי' מנת חלקם של תושבי בוקאבינא, ובעוד שכל הבתים הסמוכים אליו נהרסו עד היסוד, עמד הביהמ"ד על תילה רבות בשנים, ועד היום בנוי לתלפיות ביהמ"ד הנקרא ע"ש ה"באר מים חיים".

לארץ החיי"ם

או אז התכונן למלאות את שאיפתו העזה מאז, לעלות ולחונן את עפרה של הארץ הקדושה, ויהי בצאתו מן העיר טשערנאוויטץ יצאו אנשי העיר ללוותו כשלא יכלו להיפרד מרבם ומאורם, הרה"ק הבטיח להם אז שלעולם יהא נקרא ע"ש העיר הזאת טשערנאוויטץ, ואכן ע"ש זה נקרא עד היום הזה על אף ששימש ברבנות בכמה עיירות.

בדרכו לא"י עבר דרך העיר בוטשאן ולהפצרת בני העיר נעתר לכהן פאר בעירם, כמו"כ כיהן אח"כ בעוד כמה קהילות שונות וחשובות, מוהילוב, וקישינוב, עד אשר עלה בידו להגשים את מאויו לעלות לא"י שם השתקע בעיה"ק צפת, ובה חי את שארית ימיו בקדושה ובטהרה עד יום הסתלקותו לגנזי מרומים ביום כ"ז כסלו נר שלישי דחנוכה שנת תקע"ח לפ"ק, מקום מנוחתו הוא בבית החיים בצפת במערה הנקראת "מערת הבאר מים חיים" הנמצא בקרוב מקום לציון הבית יוסף, בין הב"י ובין האלשיך הק', וזה נוסח מצבתו: פ"נ הרב ר' חיים בהחסיד ר' שלמה מבאטישאן נלב"ע ביום כ"ז כסלו תקע"ח.

ביום השביעי נתעל"ה

נודעת ומפורסמת עבודתו הנוראה והשגותיו הנפלאות ביום שבת קודש, עד שהעידו עליו כי לאחר בואו מבית המרחץ נשתנתה צורתו לבלתי הכר והי' נדמה לאיש אחר, ויש שאמרו כי קומתו היתה מזדקפת מערש"ק אחרי המקוה עד מוצש"ק וגדלה במידת ראש.

ובספר קדושת יעקב מביא מה ששאל המחבר את אביו ר' משולם נתן מרגליות שהסתופף בצילו של הרה"ק מטשערנאוויטץ, וז"ל שם: "שאלתי את אבי ז"ל, אם אמת הדבר מה שאומרים כי מן ערש"ק אחר טבילתו עד אחרי שב"ק גבה במידת ראש, והשיב לי: בני, אתה ידעתי כי אין דרכי לגזם וגם לא מדותי בקומתו, אך זאת אומר אני לך בעדות ברורה, כי ראיתי אותו בכל ערש"ק בלכתו אל המרחץ ובבואו משם, וממש לא בא אותו האיש שהלך, ונדמה כליל לאיש אחר בצורתו בקומתו ובכל תואר גופו הקדוש היה משונה מבראשונה", כן היו אחדים שפי' ענינה של הגבהה זו שבמשך ימי החול התהלך בכפיפת קומה ולא כן הי' בשב"ק, ומשו"ה נדמה הי' כן, אולם בספר מגדל עוז מביא בשם הרה"ק הצמח

צדק מליובאוויטש שאמר שאפשר להאמין בזה שהרי בעינינו ראינו שהרה"ק הבעל התניא זי"ע ביום שנתמנה לרבי גבהה קומתו במידת ראש ונשאר כך כל ימי חייו.

דרכו בקודש היתה להתפלל בעצמו לפני התיבה כל התפילות ולקרוא בתורה בשבתות וימים טובים, ואש קודש בערה בו אז ובקע רקיעים בתפילתו, ורק כשהיה תלמידו הרה"צ ר' משולם נתן מרגליות שובת אצלו היה מכבדו בקריאת התורה, והי' מתבטא אליו: "אילו זיכני השי"ת בכלי נגינה כמותך הייתי רק צועק ומרנן להשי"ת כל המעת לעת של שבת קודש".

לגודל להב השלהבת שבערה בו מקדושת השבת לא הי' מסוגל לישון, ומספור כי פעם כאשר ראה בשב"ק יהודי ישן שנת ישרים מיהר לזלף עליו מים חיים בחושבו לגודל מדרגתו כי וודאי נתעלף, לאחר שעמד על טעותו, מיהר לפייסו, ולאות כן הניח את ידיו הקדושות על ראשו ובירכו, מני אז נבצר הי' מאותו יהודי לישון ביום השבת.

שגור הוא בפי כל העובדא הידועה שפע"א נקלע יהודי כפרי אחד בערש"ק לטשערנאוויץ לרגל מסחרו, כשסכום כסף גדול בחיקו, וכיון שלא הי' לו שם שום מכיר או מודע שיוכל להפקיד אצלו ממונו עד צאת השבת גמר בדעתו למסור את ממונו לרב דמתא ובוודאי הוא איש מהימן, וכן עשה, באותו ערב שבת נכנסה אל הרה"ק אשה ענייה בבכי מר, היות ובתה צריכה להכנס לחופה בו ביום ומפאת שאין לה לסלק את הנדוניא לא רוצה החתן בשום אופן ללכת אל החופה ורוצה לנתק את כל קשרי החיתון, דבר שיגרום בושה וחרפה להכלה ולכל המשפחה, הרה"ק נתן לה תיכף את צרור הכסף שזה עתה קיבל ואמר לה מהרי לסלק את את הנדוניא ועוד היום הכניסי את בתך לחופה, האשה יצאה מאת פני הרב בשמחה ואושר ששמחתה לא תופר ועוד באותו יום נכנסה בתה לחופה, עם יציאת השבת הגיע הלה לבית הרב לגבות את פקדונו, הרה"ק התנצל לפניו וסיפר לו אשר הציל בת ישראל ומשפחתה מקלון גדול וזה נעשה ע"י מעותיו, והוסיף כי הוא מבטיחו שתוך כמה ימים יחזיר לו כספו בשלימות, ולעת עתה מברכהו שיצליח פי כמה בכל עסקיו, ואכן ההצלחה האירה לו פנים במאוד והרויח סכום גדול אשר לא תיאר כלל לעצמו, היהודי שוב לא רצה לקבל את הסכום מאת הרה"ק על אף הפצרותיו ותחנוניו באמרו שכבר הרויח פי כמה מהסכום שמסר לידי הרב וברור לו שזאת היתה לו ע"י ברכתו, הרה"ק שאל אותו, במה אברכך, הלה לא היה לו שום מענה בפיהו, ויאמר לו הרה"ק: בעבור הנסיון שעמדת שלא חפצת לחלל את השבת, ומסרת כספך לאיש בלתי מוכר לך, ומצוה זו גררה מצוה אחרת שהצלת משפחה שלמה מקלון, ע"כ אברכך שתרגיש את טעם השבת כפי שאני מרגיש כל ימי חייך, ויהי בבוא האיש לביתו כבר ביום הרביעי נתלהבו בקרבו רשפי אש שלהבת קדושת השבת והיה נהפך לאיש אחר, וההתלהבות הלכה וגדלה עד שכבר בערש"ק הפיל פחד על כל בני ביתו, ומה נהדר הי' מראהו בשבת עצמו שנשתנו פניו לגמרי ובהתלהבות נוראה הי' מקבל את פני שבת מלכתא, כאשר במשך כל השבת היו פניו בוערות כגחלי אש, והי' שרוי בשמחה רבה ובהתרוממות נפלאה עד צאת השבת, אולם במוצש"ק חזר להיות כאחד האדם, והשקיע ראשו במסחר כדרכו, ובהגיע יום הרביעי החל שוב רוח השבת לפעמו, וכך נשנה הדבר מדי שבת בשבתו לאורך שנים רבות.

מקובל שהרה"ק ר' אלימלך מליזענסק אמר פעם לתלמידיו אם רוצים לראות איך יהודי פשוט מקיים ומכבד את יום השבת כבעל מדריגה גדול ילכו אל ר' הירש מאסיובר (שמו של הכפרי הנ"ל) הם הלכו אליו וראו את כל התפארה, והוא סיפר להם שהכל בא לו בעטיו של הרה"ק מטשערנאוויטץ.

כמו"כ לחם בעוז ותעצומות על שמירת השבת ולחם עם מחללי השבתות עד חרמה, ומספור שפע"א ראה אחד רוכב בהפרסיא על סוס בשבת, הרה"ק שהתרה בו זכה לקיתונות של לעג, לשמע הדברים לקח הרה"ק את החומש וקרא בו את הפסוק "מחלליה מות יומת" וכך הוה, כי המים סחפוהו ויטבע במצולות.

כן יסופר כי בעת היותו רב בעיר טשערנאוויטץ הביט פעם מחלון ביתו וראה שפורקי עול בחורים וגם בתולות התאספו ביום השבת ומרקדים ומחללים את השבת בפני עם ועדה, הרה"ק שלח את שלוחו להזהירם להפסיק את חילולי השבת, הם לא שמעו לו ועוד התחצפו אליו, לפתע החלה יד ה' לפגוע בם ואחדים מהם נפלו חללים, כמובן שמיד הפסיקו את חילולי השבת, אך הרה"ק פנה אל השאר ובלשון רכה הסביר להם ערך גדולת השבת ועל ידי כך קרבם אליו.

פעם בא לפניו סוחר בהמות וקבל לפניו ששלח שוורים רבים לארץ וויען, ועתה הגיעתו הידיעה כי נפגעו בחולי מסוים, וחלק גדול מהם מת בדרך והפסדו גדול הוא עד מאוד, אמר לו הרה"ק: אם תקבל עליך שלא יעבוד עם צאנו בשבת אז לא ימותו יותר, ואמר ע"ז בדרך צחות כי זה מרומז בנוטריקון של שבת, אם ש'ורל ב'שבת ת'עבוד אזי ש'ורך ב'דרך ת'מות, אבל אם ש'ורך ב'שבת ת'נוח אז ש'ורך ב'דרך ת'לך.

מן הבא"ר ההוא ישקו העדרים

במרכז תולדות חייו הקדושים מלאי ההוד יש לציין את חיבוריו הנפלאים שכבשו לבבותיהם של רבבות בני ישראל אשר מרווים בהם את צמאונם ומתענגים על דברי קדשו בפרד"ס התורה ובנתיבי החסידות.

בראשית נציין את חיבורו הק' "באר מים חיים" אשר על שמו נקרא, חיבה יתירה היתה נודעת לו מגאוני וצדיקי דורו, שהפליאו במאוד את תוכנו ושיבחו את מחברו.

הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע אמר פעם: "דער ספר מאכט פלעטערן דאס הארץ צום לעבעדיגן בורא".

הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אמר: כי ספר המוסר הראשון שלמד בו היה הספה"ק באר מים חיים, מרן הגה"ק העצי חיים זי"ע אמר פעם: כי מה שכתוב בספה"ק שהלימוד בספרי מוסר קודם לימוד גפ"ת ושו"ע סגולה נפלאה שהתלמוד יביאוהו לידי מעשה, זאת אפשר להשיג במיוחד בספה"ק באר מים חיים.

הרה"ק מרוזין זי"ע החשיב מאוד את הספה"ק לסיבת היותו יחיד במינו באופן כתיבתו, שהוא כדבר איש אל רעהו, והסביר דבריו שחיבור הזה הוא ליקוט דברי התעוררות ומוסר שנאמרו על ידו בכל ליל שישי בבית המדרש כשפניו אל מול ארון הקודש הפתוח, ולא היה שם אף אחד זולת הסופר שכתב את כל אשר שמע.

מסופר על איש אחד שאמר להס"ק מרוזין זי"ע כי בספריו של הבאר מים חיים יש אריכות לשון, ענהו הסבא קדישא, כי היה להבאר מים חיים משקל של זהב על לשונו, היינו שהיה מייחד יחודים על כל תיבה, ופעם אחרת השיב למי שטען כזאת ואמר "אַ שאד אזוי ווייניג".

הרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זי"ע בהסכמתו לספה"ק הנ"ל כותב בזה"ל: "כל איש ואיש, כאשר הספר הנחמד הזה יגיע לו, עטרה בראשו ישימנו לו, כרביד הזהב על צוארו יעשנו לו, יערב עליו שיחו צוף נועם אמרותיו וכו', כל איש על דגלו כסוף יכסוף לו".

הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע בהסכמתו לספה"ק הנ"ל כותב בזה"ל: "ידענו היטב חפץ ורצון אותו צדיק, אשר כל ימיו היה משתוקק לזכות את הרבים בדבריו הקדושים, ותורת אמת היתה בפיהו לדרוש בכל עת ברבים, ורבים השיב מעון, ומאז כלתה נפשו שיהיו אמרותיו אמרות טהורות, זכרון לדורות לאות ולמשמרת".

הספר היחיד שהופיע בחייו הוא חיבורו הנודע "סידורו של שבת", בו הוא מפליא בדרושים נשגבים מענין קדושת יום השבת, להלהיב הלבבות ולהאחז בנועם קדושתו, בהקדמת הספר מבקש הרה"ק: "לאנשי שלומי ומיודעי, אשר פעם בפעם האזינו לאמרי פי ולעצתי יחלו, הנה המצוה עליהם שגם מזה אל יניחו ידם ואל יבדילו, רק בכל שבת בשבתו יקבעו ללמוד לימוד אחד בחיבור הזה".

חיבה מיוחדת הגה הרה"ק לספרו "שער התפילה" שחיבר בשבתו בא"י בו סידר את סדר העבודה זו תפילה, בביאור עשר לשונותיה, על חיבור זה התבטא פעם ואמר: מובטחני שכאשר יתפשט החיבור הזה בעולם יהי על ידי זה התקרבות הגאולה".

נוסף על ספריו האמורים חיבר את ספרו "ארץ החיים" על מסכת ברכות וליקוטים על תהלים ונ"ך, חיבור זה נשלח מא"י וכאשר הובא למראה עיני הרה"ק מרוזין זי"ע הורה להדפיסם לזכות בו את הרבים הצמאים לדבריו, המו"ל מספר בהקדמתו כי המחבר לא קבע שם לספרו והרה"ק מרוזין ציוה לקראו בשם "ארץ החיים" מפני שספר זה חיבר בהיותו בארץ הקודש.

גם נשאר ממנו כמה תשובות, שלש מתשובותיו מופיעות בשו"ת ר' משולם איגרא (אבה"ע י"ד, י"ז, ל"א) עמו דן בהתרת עגונה אחת, כן ידועה תשובתו להלכה בפלפול עמוק על דברי הגאון בעל נודע ביהודה זצ"ל בענין הנוסח לשם יחוד שנהגו כל הצדיקים לאמרו, והגאון הנ"ל התנגד לזה והרה"ק יצא אז וכלי מלחמתו בידו להשיב לו בתוכחת מגולה ובראיות ברורות וכאן מצא בעל חוב לגבות את חובו נגד דעתו של הנוב"י על שיטת ודרך החסידות, והיא לו נדפסה בסוף ספרו שער התפילה באריכות.

צדיקים במיתתן קרויין חיי"ם

מסופר שאיש אחד היה מקורב אליו מאוד, ופעם אמר לו הבאמ"ח שבעת צרה יצייר לפניו את צורתו, ופע"א כשהי' בבית המרחץ שפך עליו אחד דלי מים רותחים ונכווה מראשו ועד רגליו, ושכב כמו אבן, אבל פתאום ראו אצלו השתנות לטובה, ומצבו השתפר וקם וסיפר שראה את רבו שהי' כבר לאחר פטירתו ומשח אותו בשמן ותיכף הרגיש הטבה.

איש אחד חשוך בנים היה גומר מדי שבוע בשבוע את הספה"ק "באר מים חיים" לפרשת השבוע, יום אחד כשישב ולמד נרדם וראה נשמות מעלמא דקשוט, שאל אותם אם יש ביכולתם לעזור לו, אמרו לו שיסע לבעל באמ"ח, אמר להם והרי המרחק רב, אזי לקחו אותו והעמידו אותו על קברו, נכנס לתוך המערה וראה את הבאמ"ח לומד בפרשת תזריע בספרו הק' "באר מים חיים", שאלו מה חפצו, וענה שרוצה להוושע בבנים, שאל אותו אם הוא יודע מספר ימי טומאה וטהרה כשנקיבה תלד, ענהו שמונים יום, אמר לו שיחלק מאה ושישים רובל לטובת נשמתו ויולדו לו שני בנות, האיש התעורר משנתו, ותיכף שלח לאחיו שהי' גר בצפת מאה ושישים רובל לחלקם לצדקה, ולתקופת השנה נולדו לו שתי בנות, האיש הלז המשיך לשלוח את המאה ושישים רובל בכל שנה עד לפרוץ מלחמת העולם הראשונה.

זרעו אחריו

בנו ר' יעקב יוסף רב במוהילוב חתנו של ר' יצחק מקאליס בנו של בעל "דגל מחנה אפרים" נכדו של הבעש"ט הק' זי"ע.

[אגב, ראוי לציין עובדא נפלאה מה שהי' להבאמ"ח עם הבעש"ט, כי פע"א נחלה הבאמ"ח מאוד והי' שוכב בחליו זמן רב עד שהרופאים התיאשו ממנו, והי' שוכב ערך שלשה ימים ממש כדומם, עד שביום אחד מהימים פתאום הגביה את עצמו וישב על מיטתו והניח ידיו על ראשו וצעק בקול: אוי, אוי, ונשערו והתבהלו מאוד, ויגש אחד מאנשיו אליו ושאל אותו על כך, אמר לו האינך רואה כי הבעש"ט הק' עומד לידי, ותיכף הוסר חליו ממנו והתחיל לחזור לאיתנו, ואח"כ סיפר המעשה שהי' שכמעט הלכה נשמתו ממנו וראה כי הולך הוא בעולמות העליונים וראה את הבעש"ט זי"ע ואמר לו רבינו עשו לי טובה שירפאני השי"ת, השיב לי, בני מה אעשה לך כבר נגזרה גזירה, אמרתי לו הלא דרך קדשו של מורי ורבי הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע היה שלא בירך ברכת המזון בסעודה שלישית של שבת עד שדיבר מכבודכם איזה ענין, ופע"א נמשך ישיבתו בס"ג עד כי ראו אור היום נראה בבית וציוה להביא מים אחרונים, אזי הזכרתי לו ואמרתי רבי עדיין לא דיברתם מהבעש"ט זי"ע, ואמר לי טוב אמרת וציוה לסלק המים אחרונים ודיבר איזה ענין מכבודכם ואח"כ בירך ברכת המזון, ובוודאי הי' לכם לנחת מדיבורו מכם, ואני הייתי אז הגורם לנחת לכן מחוייבים אתם לעשות לי טובה, השיב לו הבעש"ט, הצדק אתך אני זאת אעשה אני אברך אותך ובטוח אני אשר ברכתי לא תשוב ריקם, ואכן בירך אותי, ואכן חזרתי לאיתני].

גם היה לו בן ר' קלונימוס קלמן שהי' חתנו של הרה"ק מאפטא זי"ע.

חתניו לוקחי בנותיו היו: ר' יצחק אייזיק מבוטשאן, ר' שמואל שמעלקע האראוויטץ מרומאן אחיו של הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ ובנו של ר' מנחם מענדל מלינסק, ור' אהרן אב"ד בוטשאן.

דבר בעתו

קדושת יפי החנוכה

לקט אמרי קודש לפי צדיקי וקדושי עליון בגודל קדושת הימים וסגולתן

מה שאמרו חז"ל (שבת כג:) הזהיר בנר חנוכה הויין ליה בנים זכרים שיהיו תלמידי חכמים, והרי כולי עלמא מדליקין נרות חנוכה ואין כולם ולא רובם זוכים לבנים זכרים ושיהיו תלמידי חכמים, אין לתמוה מזה שהאמת הוא חכמים הם אמת ודבריהם אמת, וכפי מה שכל העולם מדליקין נרות חנוכה, שרובא דרובא יוצאין ידי חובתם, אבל מיעוטא דמיעוטא זהירין להדליק כפי כל פרטי המצוות והדקדוקים וכו', ודע כי נרות חנוכה הם ל"ו בכל השמונה לילות, והזהיר בהם יזכה לחכמה, והסוד "לו חכמו ישכילו זאת" (דברים לב, כט) – כל הזהיר בל"ו נרות של מצות חנוכה יזכה לבנים בעלי חכמה, אימתי אם "ישכילו זאת", ר"ל אם יתכוונו להזהר בזאת המצוה בכל פרטיה ודקדוקיה וכו'.

ולכן הזהיר בנרות חנוכה צריך להקדים שני ימים קודם לתקן הנרות ולהזמין שמן זית להדלקה, ולהעלות מ"ה פתילות, ל"ו פתילות לנרות מצוה, ושמונה פתילות של חול לשמונה לילות – אחד בכל לילה, כשתצרף חשבון השמונה פתילות עם הל"ו נרות יעלו מ"ד – כחשבון ד"ם, והכוונה שהזהיר בהם ינצל מדם, ושישוב ה' מחרון אפו ויעמוד מכסא דין לכסא רחמים כנ"ל.

(קונטרס סוד הדלקת נרות חנוכה – מתוך כתב יד ישן, ובסופו כתוב: אלו הן דברי אליהו זכור לטוב שמסר לרבינו יצחק סגי נהור בנו של הראב"ד ז"ל)

◆◆◆

ערב חנוכה – אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה לדעת בארץ דרכך וגו' דהנה השפע והבהירות שמוריד הקב"ה לישראל מתחלת מחנוכה כי עד חנוכה הוא הושענא רבה שהוא גמר החתימה, הלכך ערב חנוכה הוא גמר חתימה ובחנוכה מתחלת השפע והבהירות חדשה להוריד על נשמת ישראל ולכך מדליקין נרות חנוכה שהם אור לרמז על אורות הבהירות שמתחילין אותן הימים.

(תולדות אהרן)

◆◆◆

יום א' דחנוכה – ועל כן כל שמונת ימי חנוכה כולהו כלולין ביום הראשון כ"ה לחודש, ומעתה כך הפירוש של דברי הש"ס, מאי חנוכה, היינו למה נקראו ימים אלו חנוכה חנו–כה, על זה אמר בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה, באותו יום כלולין כל יומי דחנוכה לכן נקרא חנו–כה.

(שם משמואל)

והוא על פי מה שכתב הרח"ו דביום המילה נקבצו ובאו בתינוק כל הנפש רוח ונשמה כדי שכולם יזכו במצות מילה אלא שאח"כ מסתלקין עד שיזכה בהם אחר כך בכח מעשיו, וכבר הגדנו שכך הוא בכל המצוות כמו שנראה בחוש מיום הראשון שמתחיל להניח תפילין או ביום חתונתו שמתרבה הרגש וההתפעלות, וממש הכי הוא, והתועלת בו אף שאחר כך נסתלק מכל מקום הרשימו נשאר בו ועל ידי כן נקל להשיג אחר כך בכח מעשיו, ועל כן יש לומר דכן הוא בחנוכה דכל אורות חנוכה של כל שמונת הימים באים כולם יחד ביום הראשון אלא שמסתלקין ונשאר הרשימו מהם וזוכין בהם אחר כך יום יומו, ובהאריז"ל איתא דביום ראשון היא המדה הראשונה מי"ג מידות של רחמים, וידוע שהוא בכתר והוא כלל כל המידות.

ובכן י"ל דהיינו דרמז הש"ס דבכ"ה בכסלו יומי דחנוכה שכל ימי חנוכה הם כלולים בכ"ה בכסלו, ומעתה יש לומר דהיינו טעמא דבית שמאי דביום הראשון מדליק שמונה, אך בית הלל סברו דהאור יותר ביום הראשון הם מתנה מן השמים וההדלקה מתייחסת ביותר למה שזוכין מכח מעשיו, יום אחר יום מתעלה והולך על כן מוסיף והולך וביום השמיני מדליק שמונה, ומכל מקום מודים בית הלל שביום הראשון נקבצו ובאו כל האורות של כל שמונת הימים וכולל הכל, ובזה מיושבת קושיית הבית יוסף שביום הראשון היה להם פך אחד ולא היה בו נס, ולהנ"ל ניחא.

(שם משמואל)

◆◆◆

הגם שסידר האר"י בכוונות (פרי עץ חיים ש' החנוכה) שם אל לליל הראשון של חנוכה, אמנם ההמשכה משם זה מאיר לכל השמונה לילות בסוד שם א"ל המאיר לתמניא תיקוני דיוקנא, וזהו שאמרו חז"ל בכ"ה בכסלו תמניא יומין אינון, דהיינו שבכ"ה בכסלו שכוונתו בשם א"ל, בו נכלל כל תמניא יומין, וממנו יוצאת האורה.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

בחנוכה מקום לשוב אפילו על אותן עבירות שאין להם תשובה כגון חטא הידוע כי הטעם שאין מועיל תשובה לחטא זה הוא מחמת שקלקל דעתו ומזוהם מאד לכן באמת בקושי גדול מהני תשובה אך בחנוכה שאז מתפשט האור למרחוק ואז אפי' לאיש כזה מהני ליה תשובה בקל.

(דברי חיים)

נלקט מספר "מקראי קודש- לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת

מאכלי הסעודה (ד)

פערפיל ◇ צימעס ◇ כבד ◇ תפוח ◇ פלאמען בארן

פערפיל

פערפל צימעס

רומז על מחילת עונות והסתפקות במיעוט

בשם הבעש"ט, לאכול פערפעל צימעס, ע"ד כל שומר שבת (מחללו) מחול לו זהו פארפאלין. והוא (הרה"ק ר"פ מקאריץ) נ"י אמר שהוא רמז להסתפקות שדי לו במעט כמו מהרבה וזהו 'פאר–פיל'.

(אמרי פנחס - שער ד אות כו)

הבעש"ט הנהיג לאכול בשבת פערפיל ולאקשן קוגל

ושמעתי מאדוני אבי מורי הגה"צ זצללה"ה זי"ע, ששני מאכלים אלו (פערפעל ולאקשען קוגע"ל) מקובלים הם מבעש"ט זצללה"ה זי"ע, ונתן הבעש"ט רמז לזה, כי פערפיל מרומז לן, שכל שעשינו וחטאנו ביומי החול, פארפאלין. כי ערב שבת זמן תשובה ונמחל לן, על זה אוכלין פערפיל בליל שבת קודש. ולאקשין קוגעל, שאין להרהר ולהקשות על הקב"ה, והכל מה שעשה ופעל לנו, הוא בלי שום קושיא, וטוב הוא. וזה מרמז לנו ר"ת של לאקשין קוגעל, לא קשין, כך שמעתי.

(חידושי מהריא"א, עדעלין - נדרים נ:)

הבעש"ט נהג לאכול פערפיל צומים בליל שבת קודש

בענין מאכלי סעודת שבת קודש, בלילה נהג (הסבא קדישא מראדאשיין) אחר כל המאכלים לאכול פערפיל צומים, הנקרא בפי כל 'בעל שמ"ם צומים', וכן הוא המנהג אצל רוב הצדיקים, וקבלה בידם שכן הי' המנהג אצל הבעש"ט.

(נפלאות הסבא קדישא - ח"ב עמוד כט)

השי"ת מוכרח לעזור לנו

העולם אומרים שלכן אוכלין מאכל פערפ"ל בליל שב"ק לרמז שכל מה שעשינו עד היום הוא 'פארפאלין', מכאן ואילך חושבנא ונתנהג כבר בדרך הטוב והישר. ואני מוסיף ואומר 'פארפאלין' השי"ת מוכרח לעזור לנו, וראו בחוש שכוונתו עמוקה וטמירא הוא בזאת להמשיך ישועות ורפואות לכל ישראל בכל צרכיהם, ודווקא בכל מעמדיהם.

(ריא דעובדא, קרעטשניף - עמוד כו)

שיחי' מעלה הבל

מתאמרא משמיה דהרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שאמר שיש ענין שיהיה הפערפיל חם דוקא עד שיהא מעלה הבל.

ושמעתי טעם הגון לזה, בשם הרהגה"צ אבדק"ק וואידיסלב זצ"ל, שאמר משמיה דזקינו דהרה"ק מהר"ש מבעלוא זצוק"ל, וז"ל: משום שמרן הבעש"ט זצוק"ל תיקן המאכל 'פערפיל', זכר ללחם הפנים שבמקדש, ובלחם הפנים מצינו בגמ' חגיגה (כו:), שהיו מגביהין את השלחן ומראין את הלחם שבו לעולי רגלים, שהוא חם בשעת סילוקו כשעת סידורו, ואומרים להם, ראו חיבתכם לפני המקום עיי"ש.

ולכאורה קשה איך אפשר להראות על הלחם שהוא חם, הלא החמימות הוא דבר שאינו נרגש בחוש הראות, כי אם במשמוש היד, אלא על כרחך ההכרה לומר, שהיה עולה מן הלחם הבל וקיטור מחמת חומו, וזה היה נראה לעין כל, ומעתה זהו הטעם שהקפיד הרבי מלובלין, גם בפערפיל שהיא זכר ללחם הפנים, שיהא חם כל כך עד שיהא ההבל עולה ממנו.

(מנהג ישראל תורה - סי' רעד)

כ"ק מרן מהרי"ד [מבעלזא] זי"ע היה אומר: א יוד איז מחוייב צו גיין א תחום שבת צו האבען פערפל, און פערפיל איז נאר אז די פארע גייט פון דעם.

(סעודתא דמלכא - בעלזא, פ"ד)

אמר [הרה"ק מבעלזא זצ"ל] שכל אכילות שבת קודש מכוונות נגד עבודות שהיו במקדש, פתיתים [פערפיל] הם נגד לחם הפנים, לכך הקפיד שהפתיתים יהיו חמים כמו בלחם הפנים, שהיה חם בשעת סילוקו, ולכך בחג אין מנהג לאכול פתיתים רק בשבת.

(מנהגי בעלזא - עמוד כד)

היה מעביר הכף בתוכו כדי שיעלה הבלו

הביאו לפניו (רביה"ק בעל ברך משה זי"ע) קערה עם מאכל 'פערפיל', והיה המאכל הם ורותח ומעלה הבל, ולפעמים היה מעביר הכף בתוכו הנה והנה כדי שיהיה מעלה הבלו, טעם היומנו וחילק שיריים, ומרגלא בפומי' לומר שמאכל ה'פערפיל' יש לו חשיבות יתירה, ונקרא 'דעם בעל שם טוב'ס צימעס' גם היה אומר שהוא מסוגל לפרנסה.

(זמירות ברך משה – בצל תומר פ"י אות לב)

צימעס

לכן אוכלין צימעס, כי צומת פירושו איחוד, כמו צומת הגידין, וזה רומז לאחדות הקב"ה עם השבת וישראל.

(מטעמים - עניני שבת)

אמר רבינו [רבי איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל] רמז על הצימעס שנוהגים לאכול בכל ליל שב"ק (ובשאר זמני קודש) והוא, דאומרים בפיוט לפסח, "פסח מצרים פסח לעתיד", ואמר רבינו: שהראשי תיבות הם, פ'ערפעל מ'ייערען פ'לאמען ל'עבער.

(שיח יצחק, פשעווארסק - עמוד מה)

גאלדענע רענדלעך

בדזיקוב היו מכנים להמעהרי"ן צימע"ס 'גאלדענע רענדלעך'. ומטו ביה משמיה דהגה"צ מנאסויד זצ"ל, שמרן הרה"ק מצאנז זי"ע החשיב מאכל זה יותר מכל מאכלי שבת.

(מגן אבות, באבוב – עמוד רנא ס"ק קפ)

כבד

פרנסה בכבוד

מנהגו של הרה"ק רבי מענדלי מסטרופקוב זי"ע היה, בשלחנו הטהור בליל שבת קודש, כשחילק שיריים מהכבד 'לעבע"ר', היה נותנו עם החיכת חלה, ואמר בשם זקינו הרה"ק משינאווע זי"ע שזה מרמז על 'פרנסה בכבוד', שלחם רומז לפרנסה, והיינו בכב"ד.

(נועם שיח, סאלקא – עמוד קנח)

ראי' לדחוף ולחטוף כבד

לפני ברכת המזון בליל שבת קודש מטו"מ שנת תשל"ב, לאחר חליקת הכבד 'לעבער', שאל הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע, מי יכול להגיד היכן רמזו בגמרא, של'כבד' צריכין לדחוף עצמן ולחטוף ה'כבד', והיו אצל השולחן כמה למדנים, ובתוכם הגאון החסיד ר' אלימלך רומפלער זי"ל, ושאל אותו רבינו במיוחד, ולא הי' בהם אחד שיתרץ תירוץ מספיק.

ואמר רבינו שזה נלמד מגמרא ברכות (ג:), נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה, אמרו לו אין הקומין משביע את הארי, ואין הבור מתמלא מחוליתו, אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד, עד כאן לשון הגמרא, והרי ה'כבד' מסוגל לפרנסה, וכאן מבקשים חכמי ישראל פרנסה, ודוד המלך אמר להם 'פשטו ידיכם' בגדוד, מזה ראי' שצריכין לחטוף.

(שיח יצחק, פשעווארסק - עמוד מט)

לעב ערליך

מובא מהרה"ק ר' ברוך אשר מטשערנאביל זצוק"ל (בן הרה"ק ר' אהרן מטשערנביל זצוק"ל) שאמר, הטעם שאוכלים כבד שהוא נקרא 'לעבערליך', דהוא מלשון 'לעב ערליך'.

(ילקוט מאורי אור - ערך שבת עמ' רפד)

אכילת כבד

יש מביאים רמז נכון למה שנהגו לחתוך בו חתיכות כבד, עפ"י המשנה דפ"א דשבת אין צולין 'בשר ובצל ובצים' אלא כדי שיצולו וכו', הרי דנקט מינים הללו כבד בצל ובצים ביחד.

(אוצר השבת – עמוד קפ בשם מקוה ישראל)

שבת בשבתו

ענייני שבת בפרשת השבוע

'וימאן' ר"ת מ"ה י'פית ו'מה נ'עמת א'הבה בתענוגים, כי שב"ק סגולה להנצל מתאוות רעות

בפסוק וימאן נקוד שלשלת, הנה איתא במדרש אבכיר מובא בסדר הדורות אשר הנסיון של יוסף היה בשבת, ומה שנאמר ויבא הביתה לעשות מלאכתו רומז להיות קורה ושונה, עיי"ש, ונראה כי ידוע אשר **מצות שבת הוא סגולה להנצל מתאות רעות, ובהזכר בפה את יום השבת גם כן מסוגל לבטל על ידי אהבה דקדושה שהוא יום שבת אהבה בתענוגים, מבטל על ידי זה אהבות רעות ר"ל, וכמו שאמר אדמו"ר מה"ר מענדל מרימנאב אשר בעת נשואי חתן וכלה, ובשעת ריקודין שהוא התערבות אנשים ונשים, על כן המנהג לצעוק אז שבת, בכדי להזכיר העם במצות תענוגי שבת, לבטל תענוגים הרעים, ולהפך נגע לענג**, להנצל מתאוות הנקראים נגעי בני אדם. ולזה רמזו במקום אחר אשר **וימאן ר"ת מ"ה י'פית ו'מה נ'עמת א'הבה בתענוגים**, שהוא יום השבת אהבה בתענוגים, גם ר"ת (וימאן) א'והבי ו'רעי מ'נגד נ'געי י'עמודו, היינו כנ"ל לעשות מ"נגע" "ענג" **על כן נקוד טעמו שלשלת, כי שבת הוא סעודתא דאברהם יצחק ויעקב כלולין בהו** כי כל אחד כלול מחבירו כמו שאומרים בסעודתא דחקל תפוחין אשר גם עתיקא קדישא וזעיר אנפין אתיין לסעדא בהדה, וכמו כן בכל סעודה, והוא בחינת שלשלת כי **פזר הוא שלש תנועות בטעם הנגינה, נגד ג' אבות, ושלשלת הוא שלש פעמים פזר, הוא בבחינת כלולין זה בזה, שלש פעמים שלש**, ורמזו בזה שעל כן בא לידי עבירה ותאוה רעה חלילה יען שלא הזכיר עצמו במצות שבת, אשר בכחו לבטל התאוות.

(אמרי נועם)

'לעבע"ר', היה נותנו עם החיכת חלה, ואמר בשם זקינו הרה"ק משינאווע זי"ע שזה מרמז על 'פרנסה בכבוד', שלחם רומז לפרנסה, והיינו בכב"ד.

(נועם שיח, סאלקא – עמוד קנח)

ראי' לדחוף ולחטוף כבד

לפני ברכת המזון בליל שבת קודש מטו"מ שנת תשל"ב, לאחר חליקת הכבד 'לעבער', שאל הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע, מי יכול להגיד היכן רמזו בגמרא, של'כבד' צריכין לדחוף עצמן ולחטוף ה'כבד', והיו אצל השולחן כמה למדנים, ובתוכם הגאון החסיד ר' אלימלך רומפלער זי"ל, ושאל אותו רבינו במיוחד, ולא הי' בהם אחד שיתרץ תירוץ מספיק.

ואמר רבינו שזה נלמד מגמרא ברכות (ג:), נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה, אמרו לו אין הקומין משביע את הארי, ואין הבור מתמלא מחוליתו, אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד, עד כאן לשון הגמרא, והרי ה'כבד' מסוגל לפרנסה, וכאן מבקשים חכמי ישראל פרנסה, ודוד המלך אמר להם 'פשטו ידיכם' בגדוד, מזה ראי' שצריכין לחטוף.

(שיח יצחק, פשעווארסק - עמוד מט)

לעב ערליך

מובא מהרה"ק ר' ברוך אשר מטשערנאביל זצוק"ל (בן הרה"ק ר' אהרן מטשערנביל זצוק"ל) שאמר, הטעם שאוכלים כבד שהוא נקרא 'לעבערליך', דהוא מלשון 'לעב ערליך'.

(ילקוט מאורי אור - ערך שבת עמ' רפד)

אכילת כבד

יש מביאים רמז נכון למה שנהגו לחתוך בו חתיכות כבד, עפ"י המשנה דפ"א דשבת אין צולין 'בשר ובצל ובצים' אלא כדי שיצולו וכו', הרי דנקט מינים הללו כבד בצל ובצים ביחד.

(אוצר השבת – עמוד קפ בשם מקוה ישראל)

תפוח

בהתפוח יש עשרה נקודות נגד עשרת הדברות

בשם הה"ק מראפשיץ ז"ל, שטוב לאכול תפוח בליל שבת, שבכל תפוח אם תהתכנו לרחבו תמצא עשרה נקודות, ואמר שבהר סיני גדלים תפוחים, ומקדושת עשרת הדברות נתהוה בהם עשרה נקודות, דוק ותשכח, ובזוה"ק איתא 'תפוח איהי אסוותא לכולא'.

(אור גנוז - מאמר ו עמ' קנה)

האוכל תפוח בליל שבת מובטח בפרנסתו בשבוע הבא

החידושי הרי"ם זצ"ל אמר שיש לו קבלה מהמגיד מקאזניץ זצ"ל, שאם אדם אוכל בסעודת ליל שבת תפוחים, מובטח לו שיהיה לו פרנסה בשבוע זה.

(חמדת צבי - פרשת ויקרא / שפתי צדיק - פרשת אמור עמוד כג)

לאכול תפוחים בפרט בסעודת הלילה

טוב לאכול תפוח בליל שבת, כמו שכתבו המקובלים ז"ל וכו'. ובענין לקיחת התפוחים יש להשתדל הרבה כדי להיות מוכן על שולחנו תפוחים, ובפרט בסעודת הלילה שרומזת לבחי' מלכות, הנקראת 'חקל תפוחין קדישין' כידוע.

(כף החיים - סי' רנ סק"ז)

רמוז בו שם הוי"ה ב"ה

מתאמרא משיה דרבנן קדישי עליונים שבתפוח נרמז שם הוי"ה ב"ה, כי כשחותך התפוח לרחבו תראה בו עשר נקודות קטנות כנגד י', והם הגידין שבו יונק התפוח לתוכו, וחמש בתי גרעינין, כנגד ה' ראשונה, והעוקץ שבו מחובר לאילן כנגד ו', ויש חמשה עלין קטנים בראשו כנגד ה' אחרונה.

(הדרת קודש דף כ"ט)

פלאמע"ן באר"ן

אכילת פירות מבושלים באר"ן ופלוימע"ן וברכתם

לאחר מכן הביאו לפניו (רביה"ק בעל ברך משה זי"ע) 'פירות צימעס' אגסים (בארן) ושזיפים (פלוימען), שלמים מבושלים, ובירך עליהם בורא פרי העץ, טעם מהם וחילק שיריים. ואמר רבינו בשם זקנו הקדוש מרן בעל דברי חיים זי"ע שאכילת פלאמען מסוגל לשמחה, גם אמר 'פלאם' ר"ת ל'ית א'תר פ'נוי מ'יניה. ובענין הברכה הנה כן נפסק בשו"ע (קע"ז ס"א, ובמג"א שם סק"ב דאפילו פירות מבושלים צריך לברך עליהם אם אוכל אותם בלא פת, וכ"כ השש"ה, ועיין בארוכה בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת ברכות סי' א' אות כ"ו). וידוע כי בדבר זה נחלקו המנהגים אצל גדולי עולם אם לברך על פירות מבושלים בתוך הסעודה, כי בצאנז ובסיגעט היו מברכים עליהם, ובבעלזא לא היו מברכים עליהם, ובשינאווא הביאו פרי חי ובירכו עליו, ובזידיטשוב נהגו לאכלו ביחד עם חלה בלא ברכה והדברים עתיקים.

(זמירות ברך משה – בעל תומר פ"ו אות ל"ד) ומענין מנהג בעלזא הביא בס' שיח זקנים (ה"ט עמוד קיג) מה שסיפר הגאון ר' הענדל פאדווא זצ"ל סיפר כשהיה בליל שבת אצל הרה"ק מבעלזו זצ"ל, וראה שמטביל התיכת חלה בתוך הקאמפאט. וחשב ר' הענדל, מכמה נפשך, אם אין צריכים לברך, מדוע מטביל הרה"ק את התיכת החלה, ואם צריך לברך, הרי צריך לאכול כל כף עם התיכת חלה. ואמר ר' הענדל, עדיין לא נמרתי להרהר בענין זה, אמר הרה"ק, אבי ז"ל היה פוסק [דער טאטע ז"ל איז געווען א פוסק], ופסק שבליל שבת אין צריכים לברך על קאמפאט, מפני שאז הוא חלק מהמאכלים, והוי דברים הבאים בסעודה מהמת הסעודה, רק אפשר לחשוב שמברכים בלחש, על כן מטבילים התיכת חלה להראות שאין מברכים. ונהרא נהרא ופשטיה.

✧ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ✧

ביקש 'אים אינזין האבן' באכילת הפערפל

הרה"ק ר' חנא מ'קאלשיץ זי"ע אמר באמצע המלחמה לאחד מידידיו, כנראה שאתה תצא מכאן בחיים, לכן אבקשך 'דו זאלסט מיך אינזין האבן', ושאל האיש 'מיט וואס', ושתק מעט משוקע ברעיונתיו הטהורים, ואח"כ השיב לו הרה"צ זצ"ל בלשון קדשו: 'ביי די פערפל פרייטאג צו נאכטס' עכלה"ק, ומזה אנו רואים גודל הקדושה שיש במאכלי שבת קודש, שאפי' הנשמות שבעולם העליון משתוקקים להיות להם חלק בזה. **(אז נדברו מהרה"צ רמ"א רייך בשם חותנו הרה"ק מ'פשעווארסק)**

רבינו הרגיש שעדיין לא אכל פערפיל לכבוד שב"ק

כמה פעמים בעת אכילת הפערפי"ל, אמר רבינו [בעל ברך משה] זצוק"ל, שמאכל זו יש לה חשיבות יתירה, ונקרא לפתן של הבעל שם טוב [דעם בעל שם'ס צימע"ס]. וסיפר איש אחד מחשובי אנ"ש הי"ו, אשר ידוע דרכו של רבינו [הברך משה] זצ"ל בעת חלוקת השיריים שלא היה נותן לאחד ב' פעמים, פעם אחת אמרה לי אשתי באמצע השבוע שטירחא יתירה היא לה להכין מאכל פערפי"ל, כי ממילא איני אוכל יותר מכף אחת, על כן הפסיקה להכין המאכל, בשבת הראשונה שאחרי כן הלכתי לשולחן הטהור של רבינו ז"ל והלכתי בשורה ליקח שיריים מן הפשטידא, ואחר שקבלתי שיריים עמדתי מן הצד, הביאו לפני רבינו הקערה של פערפי"ל וטעם משהו כדרכו בקודש, והתחיל להביט על הצדדים, וקרא אותי, ונתן לי כף מלאה של פערפי"ל, והיה זה לפלא גדול בעיני כולם, שהרי כבר קבלתי שיריים פעם אחת, וכנראה שהרגיש בי שעדיין לא אכלתי פערפי"ל לכבוד שבת. **(רשימות ושמועות)**

פנימי הדע"ז בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור גומלין אצל כ"ק אדמו"ר מבוהוש שליט"א

בבית הרבני הנכבד מוה"ר יואל עפשטיין הי"ו חבר הנהלת קהלתינו הק' בקרית יואל יע"א

ונכח שם גם הגאון הגדול דומ"ץ קרית יואל שליט"א

יום ד' פרשת תולדות תשפ"ג לפ"ק

רבינו: וואו איז מען דעם קומענדיגן שבת?

האדמו"ר מבוהוש: נעבן מאנסי ערגעץ, אין די גלילות דארט.

רבינו: מ'איז דאס ערשטע מאל געווען אויף שבת דא אין קרית יואל?

האדמו"ר מבוהוש: יא.

כ'פארשטיי פונעם רבי'ן אז כ'האב רשות צו קומען א צווייטע מאל...

רבינו: יא, אוודאי, זייער גערן.

קרית יואל איז א שטאט פון הכנסת אורחים, מ'איז יעדן איינעם מכבד.

עם איז היינט א גרויסע שטאט דא, קרית יואל.

האדמו"ר מבוהוש: קיעה"ר, ס'איז ממש נישטא קיין שאלה אויפן עירוב, אלע זענען מודה בעירוב...

רבינו: ב"ה אלעם חסידישע אידן, ארום זיבן טויזענט משפחות זענען דא, אלעם חסידיש, ס'איז נישטא קיין איין איד אהן א בארד.

האדמו"ר מבוהוש: מ'זאגט אז דער אלטער סאדיגורער רבי איז אמאל געווען אין וויען, ער איז געפארן צו א דאקטער, האט ער געזאגט אז אין וויען איז גוט צו מאכן קידוש, ווייל קידוש איז דאך עדות, וואו דארף מען מאכן עדות? דארט וואו ס'איז דא מכחישין, אז ס'איז דא מכחישין דארף מען מאכן עדות. כ'זאג [בדרך צחות] אז דא אין קרית יואל וואלט מען אפשר נישט געדארפט צו מאכן קיין קידוש, ווייל ס'איז נישטא קיין מכחישין...[1]

---

1 עיין בקובץ נחלת צבי (קובץ ז' עמ' ק"מ) מסופר שבשנת תרנ"א ביקר הגאון הנגיד"ב ז"ל מוואלאזין בעיר קרעמנטשוג, והגאון החסיד רבי חיים ארי' טרושצאנסקי ז"ל גאב"ד העיר התקבל אצלו בחביבות רבה, ופלפול אתו בחכמתה של תורה ארוכות וקצרות, ותוך כדי שיחתו הזכיר לפניו הרב את דברי מורינו הבעש"ט זי"ע שכאשר אדם רואה רע בזולתו, הרי זה הוכחה שדוגמת אותו רע נמצא בו בעצמו, כמו אדם המביט בראי, וכן מובא בשמו בספה"ק מאור עינים (פר' חוקת) ובספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' חוקת אות יד)

והרב הנ"ל המשיך לספר לפניו סיפור מהרבי מטשארטקוב ז"ל איך נהגו צדיקי הדור לנהוג במוסר עפי"ד הבעש"ט הנ"ל.

ומעשה שהיה כך היה, האדמו"ר מטשארטקוב ז"ל הרה"ק רבי דוד משה ז"ל ישב פעם עם קהל חסידיו על יד פתח ביתו מבחוץ בליל שבת קודש בקיץ לפני הקידוש ושוחח אתם במילי דחסידותא, ועבר לידם יהודי בלבוש מודערני ומקלו בידו, האיש ניגש קרוב אל הרבי, ואמר גוט שבת בטלטול המקל, והיה כנראה משום איסור מוקצה, הרבי מטשארטקוב ז"ל ראה בזה מעין חילול שבת בפרהסיא, ולדברי מורינו הבעש"ט זי"ע ראה חלילה מעין חסרון זה בעצמו, והוא נבהל מאד ונתכרכמו פניו, הוא הפסיק מיד את שיחותיו הקדושות, ובצער עמוק אמר שאינו יכול להמשיך את שיחותיו ואינו יכול לעשות עתה קידוש, כי עליו להכנס תחילה לחדרו ולפשפש במעשיו.

שעה ארוכה ישב הרבי בחדרו, והחסידים ראו כן תמהו, עד שפתאום נפתחה הדלת, ובפי הרבי בשורה טובה הוא הולך לעשות קידוש, ונימוקו כי אמנם עליו לתקן את מעשיו אחרי מה שהודמן לו לראות, אך כרגע אין דבר זה צריך למנוע ממנו מלעשות קידוש, שהרי באמירת ויכולו אנו מעידים שהקב"ה ברא את עולמו בששת ימי בראשית ושבת ביום

רבינו: דער טשארטקובער רבי האט געוואוינט אין וויען.[2]

האדמו"ר מבוהוש: יא, נאך די ערשטע וועלט קריג.

רבינו: צום ערשט האט ער געפליכטעט קיין וויען, ער איז אנטלאפן, און ער איז דערנאך געבליבן דארט וואוינען אין וויען.[3]

האדמו"ר מבוהוש: דער ערשטער באיאנער רבי (הרה"ק בעל הפחד יצחק ז"ל בראי" מסאדיגורא ז"ל) איז אויך אנטלאפן קיין וויען, און ער איז דארט נסתלק געווארן (בחודש אדר שנת תרע"ז).

רבינו: דער קאפישניצער רבי האט דאך אויך געוואוינט אין וויען, דער פאטער פונעם קאפישניצער רבי ר' אברהם'לע.[4]

האדמו"ר מבוהוש: יא, רבי יצחק מאיר האט ער געהייסן (כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מאיר העשיל ז"ל, שהי' דור רביעי בן אחר בן להרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא ז"ל).

ס'איז געווען דער רבי משה'לע באיאנער,[5] ער האט אויך געוואוינט אין וויען ביים אנהייב.

רבינו: ער האט דאך געוואוינט אין קראקא.

האדמו"ר מבוהוש: שפעטער איז ער אריבער קיין קראקא.[6]

רבינו: ער איז געווען א גרויסער תלמיד חכם, א מתמיד עצום, דער רבי משה'לע באיאנער.[7]

האדמו"ר מבוהוש: רבי ישראל הוסיאטענער (בן הרה"ק רבי מרדכי שרגא בן הרה"ק מריזשין ז"ל) האט געזאגט אויף אים אז א יוצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו **יצא**....[8]

רבינו: כ'האב פונקט געזעהן א תשובה ספר פון אים (ספר שו"ת דעת משה).

השביעי, ונחזי אנן, הן לא איברי סהדי אלא לשיקרי, [בעדות יש צורך רק כשישנה תחילה הכחשה של דבר מה], ואם אין בין הצדדים שום הכחשה לשם מה להזמין עדים, דווקא עכשיו כשראינו כי מישהו פוגם בקדושת השבת וכאילו מכחיש ח"ו את האמת, יש צורך בעדות שלנו כל זה סיפר הרב להנצי"ב זצ"ל.

הנצי"ב ז"ל העיר לו מיד כיד הגאונות הטובה עליו ואמר, דברי הבעש"ט הן דרשת חז"ל מפורשת על הפסוק נפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד וגו' אמרו על כך חז"ל "עוברי עבירות נעשים לראות עוברי עבירות, ועושי מצוות זוכים לראות עושי מצוות", והרב הנ"ל נהנה מאד לשמוע מהנצי"ב ז"ל מקור מפורש לאימרתו של הבעש"ט זי"ע קולע אל השערה ולא יחטיא.

2 כ"ק האדמו"ר רבי ישראל ז"ל מטשארטקוב נולד ביום י' אייר תרי"ד לאביו הרה"ק רבי דוד משה ז"ל חתן דודו אדמוה"ז רבי אברהם יעקב מסאדיגורא, אחר הסתלקות אביו ביום הושענא רבה תרס"ד מילא מקומו בטשארטקוב, ובפרוץ מלחמת העולם הראשונה ברח לוויען כמו שאר צאצאי בית רוזין, ונסתלק י"ג כסלו תרצ"ד בוויען ושם מנו"כ.

3 עיין בקובץ מסילות (גליון ב' עמ' י') שמתאר "...רבים מיהודי וינה היו באים אליו להתייעץ עמו ולקבל את ברכתו, ואז היה דורש ותובע מהם להתחזק בשמירת שבת, ואכן יהודים רבים סגרו את חנויותיהם בשבת. ומספרים שלאחר המלחמה בקשוהו חסידיו לחזור לגאליציע, אך רבינו סירב באמרו: מה אעשה וכמה מאות יהודים בוינה הבטיחו לי לא לחלל את השבת, ואם אעזוב אותם מי יודע אם יוכלו לעמוד בנסיון ולקיים את אשר הבטיחו לי".

4 האדמורי"ם לבית רוזין שהתגוררו בוויען הם, האדמו"ר בעל הפחד יצחק מבויאן, האדמו"ר רבי ישראל מטשארטקוב, האדמו"ר רבי ישראל מהוסיאטין, האדמו"ר רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ, האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסדיגורא, האדמו"ר רבי מרדכי שלום יוסף מסדיגורא וכן בניהם ונכדיהם ז"ל.

5 הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן קראקא בעל שו"ת דעת משה היה בנו השני של הרה"ק רבי שלום יוסף מהוסיאטין, בן הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייביש מהוסיאטין בנו הצעיר של הרה"ק מריזשין, ורבי משה'ניו היה חתן רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנאוויץ, בן הרה"ק רבי יצחק מבאיאן בעל ה'פחד יצחק', בן הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא, בן הרה"ק מריזשין זי"ע.

6 במשך אחת עשרה שנים התגורר בוויען משנת תרע"ד ועד לשנת תרפ"ה ואז עבר לקראקא.

7 עיין בקונטרס פני משה (בסוף שו"ת דעת משה עמ' רי"ט) ...**להתמדתו** ולשקידתו לא היה קץ, עד שכל התורה כולה נעשתה לו כקנין ונבלעה בדמו ובכל אבריו, הוא כונן לו בעיר בויאן ספריה גדולה שהכילה אלפי ספרים יקרי ערך והמציאות, ורכש לו בקיאות מדהימה בכל ספרי הגאונים ראשונים ואחרונים פוסקים ומשיבים, עד שכל רז לא אניס ליה, בשנים מאוחרות יותר כאשר נודע ברבים ונעשה לחביבם של גדולי ישראל המפורסמים ביותר הפליאו כולם את בקיאותו העצומה בכל חדרי התורה, עד שאפשר היה לשאול אותו למקור כל דבר, והוא היה משיב על אתר היכן ניתן למצוא דבר זה במקום זה, או שהיה מדהים בתשובה מהירה "אין דבר כמו זה בתלמוד בבלי או ירושלמי ספרי או ספרא הזוהר או חידושי הגאונים ראשונים ואחרונים".

8 עיין בס' על הצדיקים ועל החסידים (עמ' רט"ז) ...**באשר** הביעו פעם את התפעלותם על רבי משה'ניו בפני דודו האדמו"ר הק' רבי ישראל מהוסיאטין השיב להם בבקשה ובהפצרה שלא לשוחח על כך, באומרו, ידעתי את קדושתו ופרישותו הגדולה לאו כל אדם זוכה לזה.

האדמו"ר מבוהוש: דער דיין (הגאון בעל אגלי דבש שליט"א) האט פריער דערציילט אז ער האט עס געגוצט אין די תשובות.

ונו"נ בחידושו של הרה"ק רבי משה'לע ביאנער ז"ל

מה שביאר בספרו שו"ת דעת משה בסוגי' דאשו משום חציו,

ואי"ה בגליון הבא נעתיקו בשלימותו

דומ"ץ קרית יואל: כ'האב געזעהן דער רבי משה'לע באיאנער שרייבט דארט אין א תשובה (או"ח סי' ט"ז), אז עס איז מקובל פון בעל שם הקדוש אן ענין פון תחיית המתים.

רבינו: יא, אז דער בעל שם הקדוש האט געפועלט ישועות און האט ממש מחיה מתים געווען.[9]

דומ"ץ קרית יואל: אזוי שרייבט ער רבי משה'לע, אז דער אויבערשטער האט מחיה מתים געווען דורך נביאים, און אונז האבן מיר בקבלה אויפן בעל שם הקדוש שעשה מעשה כזה, ער האט מחיה מתים געווען.

רבינו: באמת איז טאקע אזוי געווען, ותגזר אומר ויקם לך, אזוי איז געווען ביים בעל שם הקדוש, וואס ער האט נאר געזאגט איז מקוים געווארן, ער האט טאקע געמאכט וואונדערליכע זאכן,[10] וועגן דעם האט מען אים א נאמען געגעבן בעל שם הקדוש, ער איז געווען א בעל שם, ווייל ער האט טאקע איבער געדרייט די וועלט אין אוקריינא. ער האט איבער געדרייט די וועלט, אזעלכע מופתים גלויים, מ'האט ממש געזעהן ביי אים ענינים פון מחיה מתים ורופא חולים וואס ער האט אליין געטוהן, ער האט געדרייט מיט די וועלט כאוות נפשו, דער בעל שם הק'. אין פרי הארץ שרייבט אזוי דער רבי מענדעלע וויטעבסקער אויפן בעל שם הקדוש, לא קם כמוהו, עפעס אזא לשון.[11]

האדמו"ר מבוהוש: דער ריזשינער האט געזאגט אז דער גרויסער מגיד (הרה"ק הרבי ר' בער ממעזריטש ז"ל) האט אמאל אנגעכאפט דעם קיטל פונעם בעל שם הקדוש, ער האט עס געוואלט עפעס אויסגלייכן און ער האט אנגעהויבן צו ציטערן ער האט געדארפט אנכאפן דעם טיש נישט צו פאלן, האט ער געזאגט, רבונו של עולם, כ'האב נישט געווואוסט אז דער רבי האט פאר דיר אזא פחד.[12]

רבינו: אלע וואס ברענגען אראפ פון בעל שם הקדוש שרייבן אזוי, זיי ברענגען אראפ אז אפילו די בהמות האבן זיך אויפגעשטעלט... אין בית אהרן שטייט דאס אויך,[13] עפעס מורא'דיגע זאכן אויפן בעל שם הקדוש.

---

9 וז"ל: ...ובאמת הלא בעינינו אנו רואים שיש רח"ל חולאים כאלה שאין להם שום רפואה בדרך הטבע, אף שאנו מאמינים ובני מאמינים שאין מעצור לה' להושיע, ולא נעלם מאתי דברי הרמב"ן עה"ת בכמה מקומות שניסים נסתרים הקב"ה עושה בכל עת, הלא אשר בידו נפש כל חי בידו להחיות מתים שכבר מתו, כאשר החי' ע"י נביאים, וכפי המקובל גם ע"י הבעש"ט הק' זצוק"ל אירע פעם כזה, אך אין מזכירין מעשה ניסים... עיי"ש.

10 מרן רבינו הברך משה ז"ל אמר פ"א בשיחות סיפורי צדיקים, דאיתא בגמ' (תענית ב.) מפתחה של פרנסה ותחיית המתים התרן בידו של הקב"ה, אבל צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

11 וז"ל הרה"ק רבי מענדעלע מוויטעבסק ז"ל במכתב (פרי הארץ מכתבים, ג): "היו היה דבר השם ביד הבעל שם ויגזור אומר ויקם אחד היה ומהקדמונים לא קם כמוהו ואחריו לעפר מי יקום" וכו', עיי"ש.

12 עיין בס' שבחי בעש"ט (דף ס"א) והוא כבר נכתב בשנת תקע"ה וז"ל: שמעתי מהמ"מ מ' אליהו ז"ל כשבא פעם ראשונה להמגיד הגדול דק"ק מעזריטש סיפר לו זה המעשה, ואמר פע"א ביו"ט, ואין יודע אם יום ראשון של פסח או יום שמיני עצרת היה, והוצרכתי לברך גשם או טל, היה הבעש"ט מתפלל לפני התיבה בחשק רב כי כן שמעתי כמה פעמים מבחיריו כי היה מנשא ראש כולם, והיה מתפלל בזעקה גדולה, והרב המגיד מישרים לא היה יכול לסבול, כי היה חולה גדול ויצא מבהמ"ד ונכנס לבית קטן שבבהמ"ד והתפלל שם ביחיד, וקודם מוסף הלך הבעש"ט ובא לבית קטן ללבוש הקיטל, ואמר המגיד כי היה מכיר שהיה אצלו השראת השכינה, וכשראה אותו הכיר בו כי אינו בזה העולם, וכשלבש הקיטל נקמט הקיטל על כתפיו, ואחז המ"מ הגדול בקיטל לפשטו מקמיטתו, וכשנגע התחיל לרעוד ואחז בשלחן שהיה שם, וגם השלחן התחיל לרעוד עמו, והבעש"ט הלך עד שהוצרך להתפלל ולבקש מן השי"ת שיקח ממנו דבר זה כי אין בכוחו.

13 עי' בבית אהרן (פרשת בא) וז"ל: שמעתי אומרים בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א ועל כל ישראל אשר פעם אחת קיבל שבת על השדה והיו שם צאן רועים על פני השדה והגביהו בשעת מעשה את רגליהם הראשונים למעלה ועמדו רק על שני רגלים האחרונים בעמידת איש, ואומרים בשם צדיקים טעמו ונימוקו עמו מחמת שקידש את כל העולם והעלה בשעת מעשה את כל העולם למקורו הראשון אזי ממילא גם כל הברואים שהיו עומדים אז אצלו הגם שאין בהם דעת מ"מ כיון שמעט החיות המלובש בהם נתעלה למקורו הראשון ממילא הגביהו את עצמם וכו' והשיגו השגה גדולה כל כך מרוב קדושתו ואורו שהכניס הצדיק בזה העולם, עיי"ש.

מ׳זאגט אז ווען דער בעל שם הקדוש איז אריין געקומען אין ביהמ״ד, ער איז געקומען דאוועננען, און ס׳איז דאך נישט געווען קיין סידורים אין ביהמ״ד ביימים ההם, ס׳איז נישט געווען אזוי ווי היינט אז אין יעדן ביהמ״ד איז דא סידורים, א יונגל איז געקומען אין ביהמ״ד, ער איז צוגעגאנגן צום פלאץ ווי דער בעל שם הק׳ האט געדאוועט און האט געמומען זיין סידור, ווען דער בעל שם הקדוש איז אריין געקומען דאוועננען, זעהט ער אז ס׳פעלט אים זיין סידור, ער געט זיך א דריי זעהט ער א יונגל אין די זייט האלט זיין סידור, זאגט ער אים, ״יונגעלע, דו זאלסט לעבן הונדערט און צוואנציג יאר אבער געב מיר צוריק מיין סידור׳....

און וכך הוה, ער האט געלעבט הונדערט און צוואנציג יאר.[14]

אין ראפשיץ איז אויך געווען אזא מעשה, דאם איז געווען ביי די התונה פון רבי מענדעלע גלאגוב׳ער,[15] האט מען אהין געברענגט עפעם א פארקריפלטן איד ל״ע (שלא הי׳ יכול לילך ברגליו רח״ל), פארטאגם האט מען אים אראפגעלייגט ביים טיר פונעם ראפשיצער רב׳ם הויז, און דער ראפשיצער רב איז אויפגעשטאנען פארטאגם און ער וויל ארויסגיין, ס׳איז דאך געווען טונקל און ער זעהט ווי א איד ליגט אים דארט און ער קען נישט דורכגיין, האט ער אים געזאגט ׳ר׳ איד הייב דיך אויף און גיי פון דאנעט..׳,

און דער איד האט זיך אויפגעהויבן כאחד האדם און ער איז אוועק געגאנגען.[16]

פון צאנז איז אויך דא אזא מעשה, איך האב עם געהערט פון ר׳ יוסף אשכנזי (משב״ק רביה״ק בעל דברי יואל ז״ל), ער איז דאך געווען א צפת׳ער, זיין פאטער ר׳ פייבוש האט געוואוינט אין צפת, האט ער פארציילט אז דארט אין צפת איז געווען א איד, אן עלטערער איד, און איין טאג נאך שחרית האט ער זיך שטארק צוהיסטט, און ווען ער האט זיך באראויגט האט ער אנגעהויבן צו לאכן, האט מען אים געפרעגט וואם דאם איז געווען, האט ער געזאגט, אז ווען ער איז געווען א יונגערמאן איז ער אמאל געווען אין צאנז, און ער האט זיך זייער צוהיסטט, האט אים דער דברי חיים געזאגט, ״יונגערמאן, דו האסט צייט צו היסן ביי די אכציג׳, זאגט ער, היינט איז ער אלט געווארן אכציג יאר, האט ער געמוזט היינט היסן...

האדמו״ר מבוהוש: א מורא׳דיגע זאך, דער כח פון צדיקים.

רבינו: ביים קדושת יו״ט איז געווען אזא מעשה, דער טאטע ז״ל האט דאם פארציילט, א איד וואם האט געוואוינט

---

14 עיי׳ בס׳ שמועות וסיפורים מרבותינו הקדושים (אות ח׳) שמביא עדות מפי א׳ הרבנים ברוסלאנד שהכירו את הזקן הנ״ל בהיותו בן מאה וארבע עשרה שנים והיה גבור חיל, וסחב עצים על כתפיו, וסיפר שהוא היה הילד הנ״ל והאריך ימים בזכות הסיפור הנ״ל מהבעש״ט הק׳.

15 בנו של הרה״ק רבי אשר ישעי׳ מראפשיץ ז״ל שנתחתן עב״ג בתו של הרה״ק בעל אור לשמים מאפטא ז״ל.

16 עיי׳ בס׳ י״ג אורות (ח״ג) שהרה״ק רבי איציקל מפשעווארסק ז״ל שמע את הסיפור הנ״ל מהרה״ק משינאווא ז״ל, והוסיף שאח״כ כשנתוודע להרה״ק מראפשיץ את הנס אשר עשה, הוא נתבייש לצאת מביתו ג׳ ימים, כי דרכו היה בהצנע ובהסתר כידוע.

וכה מובא בס׳ דברי אלימלך (פ׳ בהקותי, וברמזי שביעי של פסח), וז״ל: שמעתי ממורי ומחותני הרב הקדוש מרוזין זצ״ל שסיפר כי הר״י, בעל שם זצ״ל כאשר התפלל פעם אחת מנחה ערב שבת בשדה, התקבצו אליו צאן הרועים בשדה וצעקו כולם כל עת תפלתו, ואמר כי הריב״ש העלה אז בתפלתו כל מדרגות הנמוכים, עד שגם הבהמות והצאן היה להם דעת להכיר את קונם, וצעקו כולם לה׳ עמו.

וכ״כ בס׳ תולדות אדם (פ׳ נח), וז״ל: מספרים מהבעל שם טוב זצללה״ה שכשיצא לשדה בערב שבת קודש לקבל שבת, ובעת שאמר וישם כצאן משפחות נאספו סביביו צאן השדה.

ועי׳ בס׳ שבחי הבעש״ט (אות כח) מה שסיפר ר׳ פאלק הכהן החסיד שכאשר נסע הרה״ק רבי גרשון מקיטוב מאר״י לחו״ל לשדך את בניו בא לגיסו הבעש״ט ז״ל, ובא אליו בערב שב״ק ובתפילת מנחה עמד הבעש״ט והי׳ מאריך עד צאת הכוכבים, ובליל שב״ק בעת הסעודה שאל ר׳ גרשון את גיסו הבעש״ט, מפני מה הארכת בתפילה כל כך, השיב לו הבעש״ט, כשאני מגיע לתיבת ״מחיה מתים״ [והי׳ ספק לר׳ פאלק אם לתיבת ״מחיה מתים אתה״ או ״מחיה מתים ברחמים״], ואני מכוון יחודים אז באים נשמות מתים לאלפים ולרבבות, ואני צריך לדבר עם כל אחד ואחד מפני מה נדחה ממחיצתו, ואני עושה לו תיקון ומתפלל בעדו ומעלהו, והחשוב חשוב קודם, והם רבים כל כך, שאם רציתי להעלות כולם הייתי צריך לעמוד בתפילת שמונה עשרה שלש שנים, אך כשאני שומע הכרוז שמכריז ״מקודש מקודש״ ואי אפשר עוד להעלות הנשמות, אז אני פוסק מן השמונה עשרה, והפציר בו הרה״ק רבי גרשון שילמד אותו הכוונות כנ״ל, והשיב לו הבעש״ט שאם ישאר אצלו לעוד שבת ימסור לו הכוונות, ואכן כן עשה, ובער״ש הבא כשעמד להתפלל תפילת מנחה וכוון הכוונות הנ״ל ראה שבאו אליו מתים כמו עדר גדול של צאן ונפל בחלשות מגודל הפחד שהי׳ לו ממחזה זה, עיי״ש.

אין די געגענט פון סיגוט, אין די דערפער נעבן סיגוט, ער איז געווען זייער נישט געזונט, ס׳איז נישט געווען דארט קיין געהעריגער דאקטער, נאר א דארפס דאקטער, בקיצור, איז ער אריין געפארן קיין סיגוט אין שטאט, דארט איז שוין געווען א דאקטער, און ער איז געווען זייער שוואך, דער דאקטער האט אים באהאנדלט, און ער זאגט אים, ער זעהט נישט קיין רפואה, אפשר אין ווין וועט מען אים קענען העלפן, וויין האט געהייסן א פלאין ווי ס׳איז געווען גרויסע דאקטורים, פראפעסארן, אסאך צדיקים זענען וועגן דעם געפארן זיך היילן קיין ווין, דארט האט געהייסן אז ס׳איז דא די בעסטע דאקטורים.[17]

דומ״ץ קרית יואל: דער בעלזער רב רבי יהושע׳לע איז דאך אויך געפארן.[18]

רבינו: יא, דער דברי חיים איז געפארן קיין ווין, ס׳איז דא עטליכע מעשיות פון ווען דער דברי חיים איז געווען אין וויין.[19]

---

17 כידוע נסעו לשם הרבה צדיקים להתרפאות, כגון הרה״ק מהר״י מבעלזא זי״ע, הרה״ק רבי אלעזר מלאנצהוט זי״ע , הרה״ק רבי משה משינאווא זי״ע, הרה״ק מהרש״א מראצפערט, הרה״ק בל דברי שלום מסטראפקוב זי״ע, הגה״ק בעל קדושת ציון זצ״ל מבאבוב, הגאון המהר״ם בנעט זצ״ל מקארלסבורג, הגאון בעל הכתב סופר ובעל השבט סופר זצ״ל, הגאון ר״ה מקאלאמייא זצ״ל, הגאון המהר״ם שיק זצ״ל, הגאון בעל הקול ארי׳ מבערגסאז זצ״ל, הגאון מראגאטשאוו זצ״ל, כ״ק הריי״צ מליבאוויטש זצ״ל, הגה״ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זצ״ל, הגאון רבי חיים עוזר מווילנא, ועוד הרבה צדיקים וגאונים.

ועיי׳ בשו״ת חת״ס (סי׳ פ״ג) שמביא על נער א׳ שאמרו שאין לו רפואה רק בעיר וויען, ע״ש.

18 תחת אחד השיחים סיפר רבינו כדלהלן: דער בעלזער רב האט נישט צו לאנג מאריך ימים געווען, ער האט געהאט יסורים אין די בני מעים און דאס האט אים געשטערט אז ער האט נישט געקענט געהעריג דאווענען און לערנען, האט ער זיך געוואלט אפערירן. בימים ההם איז געווען א גרויסע סכנה אדורך צו גיין אן אפראציע אויף די קישקעס, אבער דער בעלזער רב האט געזאגט אז אזוי וואו עס איז יעצט קען ער דאך נישט דאווענען און לערנען, אויב אזוי האט ער נישט פארוואס צו לעבן, איז ער געפארן קיין וויען זיך אפערירן, אין וויען האט געהייסן אז עס איז דארט דא די בעסטע דאקטוירים, אלע זענען געפארן קיין וויען, מ׳האט געזאגט אז דער מלאך רפאל וואוינט אין וויען, דארט איז געווען די הויפט שטאט פון די גאנצע מדינה, און דארט איז געווען די בעסטע דאקטורים, במילא איז מען געפארן קיין וויען. למעשה האט ער דאס נישט איבער געלעבט, ער איז נסתלק געווארן נאך אין וויען אדער אויפן וועג אהיים ביום כ״ג שבט תרנ״ד לפ״ק.

וועז דער בעלזער רב איז געווען אין וויען איז אים דער קאשוי׳ער רב [רבי שאול בראך ז״ל] אלס אינגערמאן געגאנגן באזוכן, דער בעלזער רב האט אים געזאגט אז די פלאין איז א מקום מסוגל לרפואה. יארן שפעטער איז דער קאשוי׳ער רב נישט געזונט געווען, איז ער געפארן קיין וויען זיך היילן, און עס איז אויסגעקומען לפלא אז מ׳האט אים צוגעשטעלט די זעלבע פלאין אויף זעלבן בעט און די זעלבע צימער וואו דער בעלזער רב איז געווען, און ער איז געזונט געווארן.

19 בהזדמנות אחרת סיפר רבינו באריכות כדלהלן: דער דברי חיים פלעגט צו פארן קיין וויען צו דאקטורים, און ער פלעגט צו פארן אין באד, נעבן וויען איז דא א באד, ס׳הייסט נאך היינט אזוי די ׳וויענער באדן׳, וויער ס׳איז געווען אין וויען קען זיהן דאס פלאין וואו דער דברי חיים פלעגט צו קומען, דאס איז אויסער די שטאט וויען, און דער דברי חיים פלעגט צו פארן צו דעם באד, און וועז ער איז געפארן מיט די באהן איז ער געפארן קיין וויען, און פון וויען האט מען גענומען נאכדעם א פערד און וואגן און מ׳איז צוגעפארן אזוי ביז אהין, אז מ׳איז געפארן האט מען געדארפט דינגען אן אכסניא וואו מ׳האט געדארפט איינשטיין, מ׳האט געדארפט קויפן עסן, מ׳האט געדארפט האבן וואס א מענטש דארף צו האבן, האט ער אנגעגרייט געלט, אז וועז ער וועט אנקומען קיין וויען זאל ער האבן צו דינגען אן אכסניא מיט אלעס, אבער וועז ער איז געפארן אויפן וועג ביז וויען האט ער אויסגעטיילט דאס געלט פאר צדקה, ער האט געטראפן עפעס אן ארימאן אזן ער האט אוועקגעגעבן דאס געלט.

וועז ער איז אנגעקומען קיין וויען, מ׳דארף גיין נעמען א וואגן צו פארן, מ׳דארף גיין דינגען אן אכסניא, מ׳דארף האבן געלט, אבער ער האט נישט קיין געלט, אז ער האט נישט קיין געלט קען מען נישט פארן, ער קומט אן אין א גרויסע שטאט וואו זאל ער גיין, ער האט נישט עהאט וואו צו גיין, איז ער צוגעגאנגען אין א ביהמ״ד אזן ער האט אריוס געזעמען א גמרא אזן האט זיך געזעצט לערנען. ער האט דאך געהאט די באגלייטער׳ס, אזן זיי האבן באשלאסן אז זיי ווילן אריוס גיין זיהן וואס מ׳קען טוהן.

בין כך ובין כך איז אריין געקומען א איד אין ביהמ״ד אזן ער זעהט דעם דברי חיים זיצן דארט אזן לערנען, דער איד איז געווען א טארניגראדער איד, פון די זעלבע שטאט וואס דער דברי חיים האט געשטאמט פון דארט, אזן מיט די צייט האט ער זיך אוועק געצויגן פון טארניגראד קיין וויען, ער איז געווארן א סוחר אזן ער האט מצליח געווען, ער איז געווארן אן עושר, אזן פונקט איז ער אדורך געגאנגען די גאס איז ער אריין געגאנגען אין ביהמ״ד, אזוי פירט דאך דער אויבערשטער די וועלט, איז ער אריין געקומען אין ביהמ״ד אזן ער זעהט דעם דברי חיים זיצן דארט, אזן ער האט אים דערקענט, דער עושר האט דערקענט דעם דברי חיים, אלץ יונגל, זיי האבן געוואוינט בייזיד אין טארניגראד, אזן ער גייט צו אים צו, אזן ער זאגט אים אזוי מיטן נאמען, חיים דו ביזסט עס, ער קוקט אים אן, יא, ווער ביזסטו, דו קענסט מיך נישט, ער שטעלט זיך פאר איך בין דער אזן דער פון טארניגראד, כ׳בין געווען א קינד זענען

אסאך צדיקים זענען געפארן קיין וויען, דער קדושת יו״ט איז געפארן, דער זיידע ז״ל דער עצי חיים איז געפארן, מ׳האט

מיר געווען, יא ער דערמאנט זיך, פרעגט ער אים וואס טוהסטו דא אין וויען, זאגט ער כ׳בין געקומען אהער זיך היילן ביי די דאקטוירים, נו וואס טוהסטו דא אין ביהמ״ד, זאגט ער כ׳האב נישט קיין געלט און איך האב נישט וואו צו גיין בין איך געקומען אזוי, אויב אזוי, זאגט ער כ׳בין דאך אן עושר, כ׳האב געלט, נעמט ער ארויס אפאר הונדערט ריניש און האט עס אהין געגעבן, דא האסטו אויף הוצאות, פיין יישר כח, און ער איז זיך אוועק געגאנגען.

אפאר מינוט שפעטער, זענען אריין געקומען די באגלייטער׳ס וואס זענען געקומען מיטן דברי חיים, און ער נעמט ארויס געלט, און ער זאגט מ׳קען גיין דינגען וואס מ׳דארף צו האבן, זיי זענען געבליבן שטיין, ער האט געלט, פרעגן זיי פון וואו איז דא געלט, זאגט ער עטץ האטס געמיינט אין וויען איז נישטא קיין באשעפער....? אזוי האט ער גזואגט, אין וויען איז אויך דא דער באשעפער.

דעמאלסט וועז דער דברי חיים איז געווען אין וויען, איז ער געגאנגען באזוכן, ס׳איז געווען א דארף וואס האט געהאט א טור-גארטן, דא הייסט עס א ״אָ״, דער דברי חיים איז געגאנגען באזוכן אין טור-גארטן, איז ער צוגעקומען צו דעם פלאץ וואו ס׳איז דא לייבן, און דער לייב האט זיך אויפגעשטעלט אזוי מיט דרך ארץ. יארן שפעטער איז דער שינאווער רב אויך געווען אין וויען, און דער שינאווער רב איז אויך געגאנגען באזוכן אין טור-גארטן, און דער לייב האט זיך אויך אויפגעשטעלט, און דער וואס איז געווען דארט דער באאמטער האט זיך דערמאנט, און האט גזואגט אזוי איז אויך געווען וועז דער פאטער איז געקומען, א פלא דער לייב האט זיך אויפגעשטעלט.

על כל פנים, דער דברי חיים איז געווען אין וויען, און מ׳האט אים גזואגט אז מ׳דארף מאכן אן אפעראציע, מ׳דארף אפערירן די פוס, האט ער גזואגט אז ער איז גרייט אויף אן אפעראציע נאר מ׳זאל אים נישט איינשלעפן, האט מען דאס איבערגזואגט פארן דאקטער, האט דער דאקטער גזואגט אז ס׳איז נישט מעגליך, א מענטש איז נישט מעגליך דאס אויסצוהאלטן, גיין אויף אן אפעראציע מ׳זאל נישט איינשלעפן, אבער ער זאגט אז ער וויל, ער נעמט זיך דאס אונטער, ער האט זיך אונטער גענומען אז ער גייט אויף אן אפעראציע און מ׳שלעפט נישט אין.

האט ער געפרעגט דארט ווי לאנג עס וועט גדויערן, א שעה, א שעה און א האלב, מ׳האט אים גזואגט ווי לאנג עס וועט גדויערן, און מ׳האט אים געמאכט אן אפעראציע אום איינגעשלעפט, און ער איז געווען אזוי פארשטייפט, און ער האט גזואגט אז מ׳זאל אים נישט אויפוועקן, וועז ס׳איז אדורך א שעה, צי אנדערהאלבן שעה, האט ער זיך אויפגעכאפט, ער האט גזואגט אז ער האט א יחוד פון הייליגן רב, פון ראפשיצער רב, וואס וועז מ׳איז מכוון דעם יחוד שפירט מען גארנישט, במילא האט ער געטראכט אין דעם יחוד ה׳ א שעה צי אנדערהאלבן שעה, האט ער נישט גדארפט מ׳זאל אים איינשלעפן.

גזואגט אז דער מלאך רפאל וואוינט אין וויען,[20] אלע זענען געפארן זיך היילן קיין וויען.

על כל פנים, האט דער דאקטער אים גזואגט אז ער דארף אויך וועז פארן זיך היילן אין וויען, ער איז נאר אזוי שוואך, אז ער וויסט נישט צי ער וועט אנקומען לעבעדיגערהייט קיין וויען, אזוי האט דער דאקטער גזואגט. זענען אריין געקומען די קינדער צום זיידן ז״ל דער קדושת יו״ט, און זיי האבן געפרעגט וואס מ׳זאל טוהן, זייער פאטער איז אין אזא שוועכן מצב צי מ׳זאל פארן קיין וויען אדער נישט? האט דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט זיך אנגערופן און גזואגט, ׳ביז וויען גאראנטיר איך׳, בקיצור, דער איד האט זיך אויפגעהויבן און גזואגט, ׳איך גיי אהיים כ׳פאר נישט קיין וויען...׳. און ער איז טאקע אהיים געפארן און ער איז געזונט געווארן, האט זיך געמאכט אין די קריג וועז מ׳האט דערפאטירט אידן, און זיין טראנספארט איז געגאנגען קיין עסטרייך, און טאקע דעמאלטס וועז ער איז אנגעקומען קיין עסטרייך, וועז ער איז אדורכגעפארן וויען איז יצאה נשמתו.

דומ״ץ קרית יואל: פונעם קדושת יו״ט׳ס פטירה ביזן קריג, דאס איז פשט אליין א תקופה פון א פערציג יאר.

רבינו: יא פון תרס״ד ביז דעמאלטס, ער האט טאקע מאריך ימים געווען. ביז וויען האט דער קדושת יו״ט גאראנטירט...

דומ״ץ קרית יואל: די יציאת נשמה האט נישט געקענט זיין נאר אין וויען, מורא׳דיג, ס׳איז א מורא׳דיגע מעשה.

---

20 עיין בס׳ כתבי קודש-פשעווארסק (ח״א מכתב י) שהגה״ק מהר״י יצ״ל כתב בשם הרה״ק ממעזריטש זיע״א שהמלאך רפאל מלווה כל רופא גדול,

ועיי׳ בס׳ רבינו הקדוש מראצפערט (עמ׳ ק״ט) שמביא מכתב שהרה״ק מהרש״א מראצפערט זי״ע שהשיב לא׳ בזה״ל: אבי ז״ל סבר שהמלאך רפאל יש לו כח יותר בוויען במקום אחר, ולכך אני מצווך שתיסע לוויען... עיי״ש.

ועיי׳ בס׳ מפיהם ומפי כתבם (עמ׳ קפ״א) שהרה״ק האמרי נועם מדיזיקוב זי״ע נסע לקארלסבאד והרגיש שקרב עת הסתלקותו ביקש שיובילוהו לעיר הבירה וויען ואולי שם יבוא רפואתו, אמנם לא איסתייעא מילתא ונסתלק לע״ע. ויש לציין שהרה״ק מצאנז היה נוסע הרבה פעמים להינפש בעיירת באהדען שהוא ליד העיר וויען.

האדמו"ר מבוהוש: ס'איז דא צוויי חלקים, סיי דער מופת פון רבי'ן, און דער מופת צו אריין ברענגען אין דעם איד די הכמה נישט צו פארן קיין וויען.

רבינו: דאם איז די אמונת צדיקים.

דא איז געווען א איד ער האט געהייסן רבי ישעי' לעפקאוויטש,[21] ער איז געווען משמש אלם בחור ביים קדושת יו"ט, האט ער מיר פארציילט אז ער האט משמש געווען סוף ימיו ביז צום הסתלקות, דער קדושת יו"ט איז שוין געווען שוואך, זיין פאטער האט געהייסן ר' בערל (מעיר איהעל), ער איז געווען נישט געזונט, איז געווען אזוי אז דער קדושת יו"ט האט אים געפרענגט א קורצע צייט איידערן הסתלקות 'וואם מאכט דיין טאטע?' און ער האט געענטפערט אז ער איז נישט געזונט, האט אים דער קדושת יו"ט געענטפערט 'איך האב שוין נישט קיין כח, זעהסט דאך וויאזוי איך זעה אויס, ביז יעצט האב איך אים געטראגן, יעצט קען איך מיך קוים מיט מיר אליינם אן עצה געבן', אזוי האט ער געזאגט.

און ער האט מיר דערציילט, א פלא, דער קדושת יו"ט איז נפטר געווארן כ"ט שבט, און עטליכע וואכן דערויף איז זיין פאטער אוועק.

האדמו"ר מבוהוש כיבד את רבינו בברכת לחיים

ואמר: כ'מאך מעשה בעה"ב אבער כ'בין נישט דער בעל הבית דא...

רבינו: די וועלט זאגט ווען א רבי קומט אין שטוב ווערט ער בעל הבית.

האדמו"ר מבוהוש: דער סקווערער רבי איז אמאל געווען ביי מיר אין שטוב, האב איך אים געזאגט בשעת ווען דער רבי איז דא איז ער דער בעל הבית, האט ער מיך געפרענגט צי איך קען אים דאם שרייבן אין טאבו (רישום הקרקעות לבעלים)....

האדמו"ר מבוהוש כיבד גם את בעל האכסניא

הרה"ח ר' יואל עפשטיין הי"ו

ואמר רבינו: ער איז פון די חשוב'ע בעלי בתים.

האדמו"ר מבוהוש: יא, ער נעמט אריין יעדן איינעם אין שטוב, אפילו מיד האט ער אריין געזומען.

רבינו: ער איז א רעכטער עושה צדקה וחסד.

דומ"ץ קרית יואל: ער איז מראשי קהילתינו.

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל האבן הצלחה און סייעתא דשמיא איבעראל וואו מ'גייט, בכל מקום ומקום, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען אויפטוהן פארן אויבערשטן'ס וועגן, לרומם קרן התורה והיראה מיט אלעם גוטן.

ואיחל רבינו לחיים לבניו וחתניו של האדמו"ר מבוהוש שנתלוו אתו

ולהגאון הגדול דומ"ץ קרית יואל שליט"א

ולהגה"צ רבי לייבוש טוביאם שליט"א רב דחסידי בוהוש ב"ב

לאחמ"כ בירך רבינו את בעל האכסניא

ואמר: לחיים בעל בית, להניח ברכה אל תוך ביתך.

והציג רבינו את הרה"ג ר' יואל גוטמאן שליט"א

מו"ץ בקהלתינו בק"י

ואמר: ער איז איינע פון די מורי הוראה'ס דא אין די געגענט, דאם איז אן עקסטערע געגנט.

האדמו"ר מבוהוש: להגדיל תורה ולהאדירה.

רבינו: דאם הייסט 'שכונת ברך משה', אן עקסטערע שכונה, עם וואוינען דא פיר הונדערט משפחות, יונגעלייט, בעלי בתים.

ר' יואל עפשטיין: דא אויף דעם בארג (שכונת ברך משה) איז דא בחורים אליינם, א חשבון פון ארום דריי הונדערט בחורים.

האדמו"ר מבוהוש: קיעה"ר.

רבינו: עם בויעט זיך צו יעצט אין שכינות נאך דירות און ס'ווערט נאך א געגנט.

וברכו רבינו: א גוטע נאכט, הצלחה רבה, מ'זאל הערן בשורות טובות.

האדמו"ר מבוהוש: א גוטע נאכט, א ישר כח.

ונפרד רבינו ממנו בברכת הצלחה רבה

---

21 הרה"ח הישיש ר' ישעי ז"ל היה 'הויז בחור' באחרית ימיו של מרן הקדוש"ט ז"ל ובארה"ב הי' מחשובי מתפללי ביהמ"ד עצי חיים בוומסב"ג יצ"ו, ושימש במקור ראשון של כמה סיפורים ועובדות ממרן הקדוש"ט ז"ל, ונפטר בשנת תשל"ו לפ"ק.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת הודאה רבתי

יחד עם דינער השנתי לטובת מוסדותינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

יום ד' פרשת וישב תשפ"ג לפ"ק

במעמד רבבות אלפי ישראל בבנין ההודאה הענקי בוויליאמסבורג יצ"ו

רביה"ק בעל הנס הי' במדריגת להבה ההולך ומאיר לאחרים

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, די תורה הקדושה דערציילט אונז, יוסף הצדיק איז געגאנגען בשליחות פון יעקב אבינו, און די הייליגע שבטים ויתנכלו אותו להמיתו, וישמע ראובן ויצילהו מידם, ראובן האט מציל געווען יוסף הצדיק. אויף דעם זאגט דער מדרש, הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה שאצל הפתח, וואספארא שייכות האבן די צוויי ענינים.

קען זיין אזוי, דער טאטע ז"ל אין ברך משה אין די תורות אויף חנוכה, ברענגט ער פונעם אך פרי תבואה, דער ליסקער רב זאגט אזוי, עס איז דא צדיקים וואס זיי קוקן נישט נאר אויף זיך אליינס, זיי ארבעטן עבודת ה' עבודת הקודש, אזעלכע צדיקים זענען אזוי ווי א פייער וואס איז עומד במקומו, עס שטייט אויפן פלאץ און עס ברענט, אבער עס איז דא צדיקים וואס זיי קוקן אויך אויף אנדערע, זיי געבן אכטונג אויף אנדערע אויך, און דאס איז ווי א פלאם פייער וואס גייט וועיטער, זאגט ער אזוי, די שבטים זענען געווען די הייליגע שבטים, אבער רש"י זאגט וילכו אחיו לראות צאן אביהם, שהלכו לרעות את עצמם, וואס הייסט שהלכו לרעות את עצמם? זיי האבן געארבעט פאר זיך די עבודת הקודש, די הייליגע שבטים זענען געווען יעקב אבינו"ס קינדער, אבער זיי האבן געארבעט אויף זיך, יעדער איינער האט געהארעווועט אויף זיך צוצוקומען צו הויכע מדריגות, זייער צדקות איז געווען פאר זיך אליינס, יוסף איז געווען כל ימיו פאר אנדערע אויך, ער האט אינזין געהאט א צווייטן, זאגט ער, מידה כנגד מידה, אזוי ווי א צדיק וואס ער איז מטיב לאחרים, און ער האט נישט קיין הנאה פון דעם וואס ער איז מטיב לאחרים, אזוי זאגט ער, איז עשו איז מסטרא דנחש, וואס א נחש איז ערגער ווי אלע חיות, ווייל אלע חיות האבן הנאה בשעת הזיקן, אבער א נחש איז א מזיק און ער האט נישט קיין הנאה פונעם סם וואס ער לייגט אריין, איז בית יוסף להבה, וואס ער גייט ווייט אזוי ווי א פלאם פייער וואס גייט ווייטער מטיב צו זיין פאר אנדערע אידן, כאטשיג ער האט נישט קיין הנאה פאר זיך, אבער ער האט אינזין א צווייטן, יוסף הצדיק איז שטנו של עשו קליפת נחש, וואס גייט מזיק זיין אנדערע כאטשיג ער האט נישט קיין הנאה פונעם היזק.

מיט דעם זאגט דער טאטע ז"ל, ראובן האט געהייסן מ'זאל אריין ווארפן יוסף הצדיק אין א בור פון נחשים ועקרבים, ווייל ער האט געקענט יוסף הצדיק, די עבודה פון יוסף הצדיק איז געווען משפיע צו זיין פאר אנדערע אהן

הנאת עצמית, אויב אזוי איז זיין כח זייער גרויס מכניע צו זיין די קליפת הנחש, וואס די קליפת הנחש איז דרכו להזיק לאחרים בלי הנאה עצמית, האט ראובן פארשטאנען אז דער יוסף איז אזא גרויסער צדיק וואס נחשים ועקרבים וועלן אים נישט קענען מזיק זיין.

קען זיין וועגן דעם האט מען געהייסן צינדן ביי פתח ביתו מבחוץ, נר חנוכה איז א רמז אויף נר מצוה ותורה אור, דאס איז א רמז וואס מ׳צינדט בפתח ביתו מבחוץ, עבודת הצדיקים איז משפיע צו זיין תורה און חכמה אויך פאר אנדערע, הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף, כאטשיג וואספארא הצלה איז דאס געווען, ער האט דאך אים געהייסן ארייז ווארפן אין א בור פון נחשים ועקרבים, נאר ראובן איז געווען פארזיכערט אז די נחשים ועקרבים וועלן נישט קענען מזיק זיין יוסף הצדיק, ווייל די קדושה פון יוסף הצדיק וואס איז משפיע לאחרים איז מכניע דעם קליפת הנחש, וועגן דעם איז ועל פתחינו כל מגדים נר חנוכה שמצותה אצל הפתח, מ׳צינדט אינדרויסן נישט נאר פאר די אייגענע בני בית, נאר משפיע צו זיין פאר אנדערע, מאיר צו זיין תורה לאחרים.

קען זיין וועגן דעם האבן חז"ל מתקן געווען אסור להשתמש לאורה, יעדער שטעלט זיך אויף דעם, פארוואס איז אסור להשתמש לאורה, וכי נר קדושה יש בה, נאר די מצוה איז משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, זאגט דער חתם סופר אין מסכת בבא קמא, די ארבעה אבות נזיקין זענען אלע פיר טמא׳נע קליפות, איינס פון די אבות נזיקין איז רגל, דורך נר חנוכה וואס איז משפיע פאר אנדערע, איז מען משפיע א כליון אן הכנעה פאר די קליפת רגל, דאס איז עד שתכלה רגל מן השוק, די קליפת רגל קען מען מכניע צו זיין, אבער אויף דעם פעלט זיך אויס א קדושה מטיב צו זיין לאחרים, כדי מכניע צו זיין די קליפת רגל דארף מען זיין אזא בחינה מ׳זאל וועלן מטיב זיין פאר אחרים און נישט קוקן אויף הנאות עצמיות, וועגן דעם האט מען מתקן געווען אסור להשתמש לאורה, ס׳איז נישטא קיין הנאות עצמיות, נאר ער האט אינזין מטיב זיין לאחרים, דעמאלטס קען מען מכניע זיין די קליפה פון רגל, איינס פון די אבות נזיקין, די טמא׳נע קליפות.

קען זיין די בית שמאי האלטן פוחת והולך, דומיא פון פרי החג וואס איז געווען ע׳ פרים קעגן די ע׳ אומות וואס איז מתמעטין והולכין, און אזוי אויך נר חנוכה איז מכניע די אלע קליפות פון די אומות העולם. די בית הלל זאגן מוסיף והולך, וואס מיינט מען מוסיף והולך? מ׳זאל אנצינדן די נר חנוכה מטיב צו זיין לאחרים מיט אן הוספה, יעדן טאג מאיר צו זיין דעם אור התורה אהן הנאת עצמיות, עס זאל א בחינה פון בית יוסף להבה וואס ניצוץ אחד יוצא מזה ושורף את כולם אזוי ווי רש"י זאגט, במילא קומט אויס וועט שוין ממילא זיין א פוחת והולך די קליפות וועט ווערן וויניגער.

וועגן דעם האט מען מתקן געווען חנוכה להודות ולהלל, ווייל עס שטייט אין זוהר הקדוש, דורך אמירת שירות ותשבחות איז מען מכרית די קליפות און די מקטריגים, און דאס איז געווען די בחינה פון די חשמונאים, זיי האבן מאיר געווען אור התורה פאר גאנץ כלל ישראל מיט מסירות נפש, זיי האבן נישט געקוקט אויף קיין הנאות עצמיות, דורך דעם האבן זיי זוכה געווען צו דעם נס פון נצחון המלחמה, מכניע צו זיין די קליפות יון, וועגן דעם האט מען מתקן געווען להודות ולהלל, ווייל אונז האפן מיר מכניע צו זיין די קליפות דורך אמירת שירות ותשבחות פאר"ן מלך קל חי וקים.

ווייל באמת איז ראוי צו זאגן יעדן טאג שירה און געבן א שבח והודאה פאר"ן הייליגן באשעפער אויפן חסד וואס דער אויבערשטער טוט מיט אונז יעדן טאג און יעדע שעה, מ׳זאל זיך דערמאנען די אלע חסדי ה׳ וואס יעדער איד איז זוכה, הכרת הטוב פאר"ן הייליגן באשעפער, וואס דער אויבערשטער געבט פאר יעדן איד לעבן, דער אויבערשטער געבט פאר יעדן איד פרנסה, דער אויבערשטער געבט פאר אידישע קינדער - קינדער, דער אויבערשטער געבט פאר יעדן קינד געזונט וכל מילי דמיטב תמיד, מ׳זאל שטענדיג וויסן אז מ׳דארף דאנקען און לויבן דעם הייליגן באשעפער, און מיט דעם אליינס וועט מען מכניע זיין די אלע קליפות, און מיט אמירת הודאה פאר"ן הייליגן באשעפער וועלן מיר זוכה זיין צו אלעם גוטן.

דער פעטער ז"ל זכותו יגן עלינו איז געווען אין דער בחינה, מאיר צו זיין מאור תורתו לאחרים אהן קיין הנאות עצמיות, ער האט זיך אוועק געגעבן בלב ובנפש פאר"ן הייליגן באשעפער, צו באלייכטן די וועלט מיט אור התורה, אריין צו שיינען אין די וועלט דער אור התורה, כי נר מצוה ותורה אור, און דורך דעם האט ער זוכה געווען מכניע צו זיין די קליפות הטמאות פון די כח פון די סטרא אחרא, עס קומט דער טאג וואס ער איז ניצול געווארן פון די גרויסע צרה און ער איז

ארויס געגאנגען לרווחה, קומען זיך צוזאם אלפי ישראל טויזענטער אידן צו דאנקען און לויבן דעם הייליגן באשעפער אויף די גרויסע חסדים וואס דער אויבערשטער האט געטוהן מיט כלל ישראל, מיט דעם וואס ער האט מציל געווען דעם פעטער ז"ל דעם בעל הנס, וואס דאס איז געווען א הצלת קרן התורה, און מיט דעם וואס אונז וועלן מיר זאגן שירות ותשבחות פאר"ן הייליגן באשעפער, אז אונז וועלן מיר לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער, וועלן מיר אונז אויך זוכה זיין מכניע צו זיין דער כח הקליפות און מרים צו זיין דעם קרן התורה בכל מקום ומקום.

מ'זעצט זיך אראפ מיט די משפחה אזוי ווי דער מנהג העולם, מ'קומט זיך צוזאם די משפחה, אויב דער טאטע פירט אין יו"ט חנוכה א שמועס מיט די קינדער און די אייניקלעך, מ'רעדט פונעם נס חנוכה, מ'רעדט פון די קשיא פונעם בית יוסף, מ'רעדט פון די תירוצים, מ'רעדט וואס מ'קען זיך מפלפל זיין אויף די תירוצים, ער ברענגט אריין אין זיינע קינדער און אין זיין משפחה אהבת התורה, איז ער א מטיב לאחרים, וועגן דעם אז מ'רעדט פאר חנוכה, מ'דארף זיך צוגרייטן צום יו"ט חנוכה מיט אן הכנה צו דברי תורה, וועט ער קומט זיך צוזאם מיט זיינע קינדער זאל ער קענען זיין גרייט נאכצוזאגן א קשיא, נאכצוזאגן א תירוץ, נאכצוזאגן א דבר תורה, צי א חסידיש ווארט וואס עס פלאמט אויף א אידיש הארץ, מקיים צו זיין נר חנוכה איש וביתו

כ'האב מיך אזוי מתבונן געווען, מ'רעדט פון מטיב צו זיין לאחרים, מ'קען אפשר מיינען אז דאס איז געזאגט געווארן פאר צדיקים גדולים וקדושים, אבער באמת מיינט דאס יעדן אינציגן אידן, יעדער אינציגער איד לפי מדריגתו, ער קען זיין איינער וואס ער איז מטיב לאחרים, אז מ'קומט אין ביהמ"ד און מ'שטעלט זיך אראפ דאוונענען, און מ'דאוונענט אויפן קול, איז ער מעורר אנדערע אידן אויך צו דאוונענען, איז ער א טוב ומטיב לאחרים, אזוי ווי ס'שטייט אין ישמח משה, תהילת ה' ידבר פי, דורך דעם איז ויברך כל בשר שם קדשו, אנדערע ווערן אויך נתעורר צו דאוונענען און צו זיין אן ערליכער איד.

דאס זעלבע וועט עס קומט יעצט דער יו"ט חנוכה, מ'זעצט זיך אראפ מיט די משפחה אזוי ווי דער מנהג העולם, מ'קומט זיך צוזאם די משפחה, אויב דער טאטע פירט אין יו"ט חנוכה א שמועס מיט די קינדער און די אייניקלעך, מ'רעדט פונעם נס חנוכה, מ'רעדט פון די קשיא פונעם בית יוסף, מ'רעדט פון די תירוצים, מ'רעדט וואס מ'קען זיך מפלפל זיין אויף די תירוצים, ער ברענגט אריין אין זיינע קינדער און אין זיין משפחה אהבת התורה, איז ער א מטיב לאחרים, וועגן דעם אז מ'רעדט פאר חנוכה, מ'דארף זיך צוגרייטן צום יו"ט חנוכה מיט אן הכנה צו דברי תורה, וועט ער קומט זיך צוזאם מיט זיינע קינדער זאל ער קענען זיין גרייט נאכצוזאגן א קשיא, נאכצוזאגן א תירוץ, נאכצוזאגן א דבר תורה, צי א חסידיש ווארט וואס עס פלאמט אויף א אידיש הארץ, מקיים צו זיין נר חנוכה איש וביתו, איש וביתו, ער אליינס, וביתו און זיין בני בית, איז ער מאיר אין זיין שטוב, ער טוט באלייכטן דער אור התורה אין א בחינה פון מוסיף והולך.

בכל שנה ושנה ניתוסף עוד השגה בגודל הנס של הצלת מרן רביה"ק זי"ע

עס קען נאך זיין דאס ענין, הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף, ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה שאצל הפתח.

עס שטייט אין ישמח משה אין די פתיחה, זאגט דער זיידע ז"ל אין חסידות כתחילתו, אנהייב איז יעדע זאך מיט א ברען, מ'הייבט אהן מיט א פלאם, נאר וואס דען? במשך הזמן קילט זיך עס אויס, עס קילט זיך אויס דאס התלהבות צו עבודת ה', אמת'דיגע צדיקים בלייבט דאס ערשטע התלהבות אויף שטענדיג, עס ווערט נישט אפגעקילט, ער

איז שטענדיג אין די זעלבע בחינה, און דער ישמח משה טייטשט, חביב קרבנו של אהרן, וואס דער קרבן פון אהרן איז געווען טאג טעגליך, כקרבנו של נחשון, וואס ס׳איז געווען ביי חנוכת המשכן דעם ערשטן טאג, אוודאי אז ס׳איז געווען דעם ערשטן טאג איז עס געווען מיט א גרויסע התלהבות, זאגט דער פסוק אהרן איז אויך געווען אין די זעלבע מדריגה, כאטשיג ס׳איז געווען א טעגליכע זאך, האט ער זיך נישט אפגעקילט פונעם ערשטן טאג.

דער זיידע ז״ל אין ייטב פנים טייטשט להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, ער האט נישט משנה געווען דעם התלהבות. די זעלבע שטייט אין עצי חיים און אין דברי יואל טייטשן זיי דעם זעלבן טייטש, שלא שינה, אז ער האט נישט משנה געווען דאס התלהבות.

דער טאטע ז״ל זאגט פארוואס הייסט דער אכטער טאג חנוכה ׳זאת חנוכה׳, זאגט ער, ווייל עס איז אדורך געגאנגען אכט טעג חנוכה, און אזוי ווי מ׳האלט דעם אכטן טאג, דאס איז ׳זאת חנוכה׳ אין א בחינה פון מעלין בקודש אין התלהבות ולא מורידין, ׳זאת חנוכה׳ אזוי איז גאנץ חנוכה, אזוי ווי ס׳איז געווען דער ערשטער טאג אזוי איז דער לעצטער טאג, אחרית כראשית.

עס שטייט אין ספרן של צדיקים, צדיקים זייער דרך העבודה איז צו שטייגן יעדן טאג אין די הכרה אין גדלות ה׳, אין די השגה אין הייליגן באשעפער, צו שטייגן אין די מדריגות, ווי ס׳איז ידוע דער סידורו של שבת ברענגט די מעשה פון רבי סעדיה גאון, ער האט יעדן טאג תשובה געטוהן, ווייל יעדן טאג איז ער געשטיגן און ער האט געהאלטן אז די נעכטיגע מדריגה איז נישט גענוג, ער איז היינט שוין אין א העכערע מדריגה, יעדן טאג דארף מען אנהייבן בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ווייל אז מ׳שטייגט אין די מדריגה איז דאס טאקע חדשים, במילא אז מ׳איז אין אזא בחינה בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ווערט נישט אפגעקילט דאס התלהבות, ווייל יעדן טאג איז באמת דא עבודה חדשה וואס ער איז געשטיגן, ער איז נישט דער זעלבער מענטש ווי נעכטן, נאר ער איז געשטיגן בחכמת אלקות.

קען זיין דא אזוי, ראובן האט מציל געווען יוסף, באמת ווען די שבטים האבן זיך געקריגט מיט יוסף, ולא יכלו דברו לשלום איז ראובן אויך געווען איינער פון די ברודער׳ס וואס האט זיך ארום געקריגט מיט יוסף הצדיק, דא פלוצלינג איז ראובן געקומען מציל זיין יוסף, נעכטן האט ער זיך ארום געקריגט, נעכטן איז געווען נעכטן, אבער היינט איז ראובן געשטיגן אין א העכערע מדריגה, יוסף איז אויך געשטיגן אין א העכערע מדריגה, אין די מדריגה פון ראובן וואס ער איז געווען היינט, האט ער אנערקענט די מדריגה פון יוסף הצדיק, כאטשיג נעכטן האט ער עס נישט פארשטאנען, היינט איז ער שוין געווען אין א העכערע מדריגה פון נעכטן, במילא אז ער איז געגאנגען מחיל אל חיל, איז נתרבה געווארן דער דעת די חכמה, כאטשיג נעכטן האט ער געקריגט אויף יוסף הצדיק, היינט האט ער אים משיג געווען, היינט האט ער אים פארשטאנען.

זאגט דער מדרש, הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף, פארוואס האט ער היינט מציל געווען יוסף, וואס איז געווען נעכטן, היינט איז ער שוין געווען אן אנדערער מענטש, א העכערע מדריגה, ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה שאצל הפתח, מ׳צינדט אכט טעג חנוכה, יעדן טאג איז א בחינה פון מוסיף והולך, א תוספת אורה, א תוספת השגה גדולה מ׳פארשטייט בעסער די נסים, מ׳פארשטייט בעסער גדלות ה׳, דאס איז געשעהן חנוכה.

כ׳האב אזוי געקלערט די וועריטער צו זאכן היינט נאכט דא, יעדעס יאר כ״א כסלו, שוין יאר נאך יאר, קומען זיך צוזאם טויזענטער אידן בכל מקומות מושבותיהם, און מ׳געבט א שבח ושירה פאר׳ן הייליגן באשעפער אויף די נסים, אויף די גרויסע חסדים וואס דער אויבערשטער האט געטהון מיט כלל ישראל, מיט די הצלה וואס דער פעטער ז״ל איז ניצול געווארן פון די רשעים, ממש ממות לחיים, אבער כאטשיג ס׳איז א יערליכע זאך, היינט האלט מען שוין תשפ״ג, עס איז שוין אזויפיל יארן אדורך, אבער ס׳ווערט נישט אפגעקילט, די רגשי הלב ווערט נישט אפגעקילט, ווייל פאראיאר איז מען זיך אויך צוזאם געקומען, און פאר צוויי יאר, און פאר דריי יאר, עס ווערט נישט אפגעקילט, פארוואס? ווייל אז מ׳מאכט א חשבון צדק, זעהט מען יעדעס יאר די פעולות הצדיק, דער כח השפעה אויף די וועלט איז נתרבה והולך בכמות ובאיכות, דער כח פון די קדושה היי יאר איז שטערקער פון פאריאר, און ס׳איז שטערקער פון פאר צוויי יאר, במילא איז דער כח הקדושה זעהט מען אז ס׳וואקסט בכמות ובאיכות, במילא אויב ס׳וואקסט און יעדעס יאר ווערט עס נתרבה, איז דא אן התחדשות לטובה, במילא

ווערט נתרבה יעדעס יאר דער שיר, דאס לויב געזאנג וואס מ׳דאנקט און מ׳לויבט דעם היליגן באשעפער איז נישט דאס זעלבע ווי פאריאר, ס׳איז א העכערע מדריגה, א שטערקערע מדריגה, ווייל דער קרן התורה וואס איז ניצול געווארן זעהט מען דאס יעדעס יאר מער און מער.

ברוך ה׳, מ׳קען זאגן יעדעס יאר איז דא א תוספת אורה, סיי אין די קהילה, קהילתינו הקדושה, און סיי אין די מוסדות התורה, עס איז דא נייע בתי מדרשות יעדעס יאר, נייע ישיבות, עס קומט צו נייע בנינים פאר די תלמוד תורה חינוך הבנים, און נייע בנינים פאר חינוך הבנות, עס קומט צו אין יעדן מוסד נייע כיתות, מ׳זעהט דאס התרחבות גבולי הקדושה בכל מקום ומקום וואו ס׳איז דא זיינע תלמידים, און תלמידי תלמידיו, אנשי שלומו וואס זיי גייען אין זיין דרך וואס ער האט געלערנט, וועגן דעם דארף מען יעדעס יאר געבן א שירה חדשה שבחו גאולים, און צו דאנקען מיט א פרישע הודאה פאר׳ן היליגן באשעפער מעומקי הלב אויף די הצלה פונעם פעטער ז״ל.

גזירת החינוך בארה״ב

אין דעם טאג אז מען איז מעלה על הלב התרחבות גבולי הקדושה, מ׳קוקט קיעה״ר דער ריבוי העם, די תלמידים און תלמידות אין די מוסדות החינוך, די מוסדות החינוך פאר יונגלעך, און די מוסדות החינוך פאר מיידלעך, קען מען נישט פארגעסן פון די גזירה וואס עס שוועבט אויף די מוסדות, די היזיגע רעגירונג ווילן ארויף לייגן א סדר, א נייעם סדר אויף די תוכן הלימודים אין די מוסדות החינוך, אונז זענען מיר מתפלל צום היליגן באשעפער, אז זיי זאלן נישט קענען מזיק זיין, והקב״ה מצילינו מידם, דער אויבערשטער זאל אונז מציל זיין סיי דעם סדר החינוך, און סיי די סדר הלימודים, מ׳זאל נישט קענען שטערן די לימודים פון אידישע קינדער, און דער חינוך פון אידישע קינדער.

פיל איך א חוב און כ׳וויל מוחה זיין ברבים, עס איז שקר וכזב, סאטמאר׳ע קהילה האט נישט קיין שייכות נישט מיט די אלטע געזעצן, און נישט מיטן נייעם געזעצן, אונז האבן מיר נישט קיין שייכות וואס עס ווערט אפגעטוהן אין כנסת המינים, אונז האבן מיר נישט קיין שום קשר מיט די חברי כנסת המינים, זיי זענען נישט אונזערע שלוחים, זיי פארהאנדלען נישט אין אונזער נאמען, און זיי קענען נישט רעדן אין אונזער נאמען, און אונז זאגן מיר פאר זיי לא מעוקצך ולא מדובשך, אונז שריין מיר אויס, מי לה׳ אלינו!, מיט א פירוד גמור פון די עצם המדינה און אלע פעולותיה.

און אין די זעלבע צייט חזר׳ן מיר איבער, און מיר געבן א דערקלערונג, אונז זענען מיר נישט גרייט פאר קיין שום פשרות בנוגע חינוך, בעזר שמו יתברך וועלן מיר שטיין על המשמר און אונז וועלן מיר נישט משנה זיין דעם סדר הלימודים בשום אופן.

ההתבדלות מהציונים וגירוריהם

אבער אז מ׳רעדט פאר׳ן ציבור אנשי שלומינו, מוז מען ארויס ברענגען דאס ווייטאג, עס טוט ווי דאס הארץ, מ׳זעהט אין ארצינו הקדושה ווי די פרומע פארטייען זענען זיך מתחבר מיט די אפיקורסים ופורקי עול התורה והמצוות, און מ׳גייט צוזאמען אויפשטעלן א נייע רעגירונג, וואס חוץ דער עצם הקמת המדינה איז א מרידה בה׳ ובתורתו, און ווער ס׳האט א שותפות אין דעם, איז א שותף מלא, א פולשטענדיגן שותף אין די מרידה אינעם היליגן באשעפער רח״ל, איז ווער ס׳איז א שותף אין די רעגירונג, איז א פולער שותף פאר די אלע תועבות, די אלע עבירות, די אלע מכשולות וואס עס וועט געשעהן דורך די רעגירונג, די עקירת הדת, די חילולי שבת, די שפיכות דמים, און יעדע עבירה זענען זיי פולע שותפים, וחלק כחלק יאכלו.

געלויבט דעם היליגן באשעפער, אונז האבן מיר נישט קיין חלק ונחלה, נישט מיט די מדינה, נישט מיט די ממשלה, כ׳האב נאר געזעהן מ׳האט מיר געוויזן א צייטונג, עס איז געווען אין אלע צייטונגען, ס׳גייט יעצט פאר די פארהאנדלונגען אין די רעגירונג וועגן פארשידענע זאכן

וואס די פרומע ווילן אויסקוועטשן פון די רעגירונג, בנוגע פארשידענע געזעצן, איינס האט וועגן גיוס בני הישיבות, שרייבט מען אין די צייטונגען וועגן די פארהאנדלונגען מיט די רעגירונג, און דער געזעץ וואס זיי ווילן יעצט מאכן דאס איז אויך מיט די הסכמה פון סאטמאר, אזוי שרייבן זיי אין די צייטונגען, די נייע געזעץ איז אויך מיט די הסכמה פון סאטמאר.

פיל איך א חוב און כ'וויל מוחה זיין ברבים, עס איז שקר וכזב, סאטמאר"ע קהילה האט נישט קיין שייכות נישט מיט די אלטע געזעץ, און נישט מיטן נייעם געזעץ, אונז האבן מיר נישט קיין שייכות וואס עס ווערט אפגעטוהן אין כנסת המינים, אונז האבן מיר נישט קיין שום קשר מיט די חברי כנסת המינים, זיי זענען נישט אונזערע שלוחים, זיי פארהאנדלען נישט אין אונזער נאמען, און זיי קענען נישט רעדן אין אונזער נאמען, און אונז זאגן מיר פאר זיי לא מעוקצך ולא מדובשך, אונז שרייען מיר אויס, מי לה' אלינו!, מיט א פירוד גמור פון די עצם המדינה און אלע פעולותיה.

השערוריה אודות כשרות המזוזות

די גמרא אין מסכת שבת רעדט וועגן נר חנוכה, און די גמרא פירט אויס אז ס'דארף זיין די מזוזה בימין און נר חנוכה בשמאל. ס'איז א פלא פון א זאך די קשר פון די צוויי מצות, די מזוזה מיט די נר חנוכה, מען זעהט אז חז"ל האבן געפילט אז דאס האט א גרויסער קשר.

איך פיל א חוב צו רעדן וועגן די מצוה פון מזוזה, באמת איז מיר שוין אויסגעקומען צו רעדן, עס איז געווען א מלוה מלכה פאר אונזערע מוסדות אין בארא פארק, עס איז געווען א מלוה מלכה פאר אונזערע מוסדות אין קרית יואל, און עס איז אויסגעקומען צו רעדן אביסל פון דעם ענין, אביסל אויפקלערן, איך האב געמיינט איך האב יוצא געווען, ס'איז מיר אבער אויסגעקומען צו רעדן מיט סופרים, האב איך געזעהן אז וואס מען האט נאר גערעדט ביז יעצט, איז א מקצת פון א מקצת פונעם פראבלעם.

ס'איז שוין אויסגעקומען צו רעדן - איך האב נישט מיטגעבראכט דא די מזוזות - איך האב געווייזן צוויי מיני מזוזות וואס איך האב באקומען פון סופרים, איין מזוזה, א פסולע מזוזה, וואס איז געמאכט געווארן א קאפיע פון א כשר'ע מזוזה; ווי אזוי האט מען געמאכט א קאפיע? אויף פארמעט, און דאס זעט אויס ווי א עכטע מזוזה, מען כאפט עס אן, און ס'קוקט אויס עכט. איך האב עס געווייזן פאר סופרים, און די האבן עס באוואונדערט, מען קען נישט דערקענען אז דאס איז נישט א געשריבענע מזוזה, ס'איז אזוי גוט נאכגעמאכט.

מענטשן פרעגן מיך די קשיא, ווי אזוי האט מען עס געכאפט? דאס איז געווען א סייעתא דשמיא, ס'האט זיך צובראכן די מאשין, מען האט געדופן א טעכנישן ער זאל עס פאררעכטן, די טעכנישן איז געווען געגנג ערליך, און ער האט געטראפן אינעווייניג די קאפיעס אין די מאשין, ער האט דאס ארויס גע'גנב'ט פון דארט, און אזוי איז נתגלה געווארן קלונם. ס'איז א פחד פון א מעשה! אזוי ווערט פארקויפט מזוזות, א קאפיע פון א מזוזה, דאס לייגן אידן ארויף אויף די טירן.

א צווייטע מעשה וואס איז געווען נישט לאנג צוריק - איך רעד יעצט אין ווילאמסבורג, און דאס האט פאסירט דא אין ווילאמסבורג - א היימישער סופר דא, א ערליכער סופר, מען האט אים אויך געברענגט מזוזות צו פארקויפן, ער האט א גוט אויג, ער האט געכאפט; די מזוזות איז געמאכט געווארן מיט א סטענסיל, אויסגעשניטן די אותיות, און מען נעמט נאכדעם א בארשט, און מען שמירט עס אזוי אהן, און ס'קומט ארויס א פערטיגע מזוזה.

ווי אזוי האט מען דאס געכאפט? ווייל אז ס'איז דא א סטענסיל, אלע אותיות קען מען אויסשניידן, א ס' און א ס' קען מען אויך אויסשניידן, עס מוז דאך אבער בלייבן אינעווייניג מחובר, איז דער וואס האט געמאכט דעם סטענסיל האט איבערגעלאזט דעם עק, אונטן אויפן רעכטןווינקל, ווי ס'איז מחבר די אינעווייניגסטע צו אינדרויסן, און אזוי איז דארט געווארן א הפסק. שפעטער האט מען דאס צוגעשריבן, און אזוי ווי ס'איז געמאכט געווארן שפעטער, איז עס געווארן אביסל דינער ווי די גאנצע זאך, האט מען געזען אז אין יעדע ס' - און ס'איז דא א סאך ס', בפרט אין והיה אם שמוע וואס איז א לשון רבים - איז דא אין ווינקל א שינוי, האט מען דאס געכאפט אז דאס איז געמאכט געווארן מיט א סטענסיל.

דער סופר האט אנגעהויבן נאכצוגיין ווער ס'האט אים געברענגט די מזוזה, און אזוי איז מען נאכגעגאנגען, ער האט עס געברענגט פון דעם און דער האט עס געקויפט פון

יענעם, ס׳איז אדורכגעגאנגען פינף הענט ביז ס׳איז אנגעקומען צו דעם חברה מאן, דער וואס האט דאס געפעלשט.

א מזוזה פון וועלכן מען שרייבט עס, ביז דאס קומט אן דא צו א סופר, גייט אויך אדורך מערערע הענט, איינער שרייבט, און ער פארקויפט עס פאר א סוחר, דער סוחר פארקויפט עס פאר א צווייטן, ביז איינער ברענגט עס קיין אמעריקע, און ער פארקויפט עס פאר׳ן סופר.

דאס מציאות איז אזוי: דא אין אמעריקע איז דא ווייניג סופרים, מען קען נישט צושטעלן מזוזות פאר׳ן ציבור וויפיל דער ציבור ברויך, קע״ה ס׳וואקסט דאס אידישע פאלק, אידישע קינדער לייגן מזוזות, מען איז מקיים די מצות עשה, מוז מען האבן מזוזות; פון וואו האט מען מזוזות? מוז מען אימפארטירן פון ארץ ישראל מזוזות.

איך האב מיך אנגעהויבן אביסל אריינצולייגן, איך האב אליינס נישט געוואוסט ביז נישט לאנג צוריק עד היכן הדברים מגיעין – **עס קומט היינט אריין פון ארץ ישראל יעדע חודש טויזנטער מזוזות! איר הערט וואס איך זאג איך? טויזנטער מזוזות! ווערט אימפארטירט פון ארץ ישראל קיין אמעריקע.**

די הייליגע מצוה איז מגין אויך אלע אידישע קינדער, מען זאל געבענטשט ווערן מיט אריכות ימים ושנים, די גמרא זאגט אז למען ירבו ימיכם, וואס די תורה זאגט א ברכה אויף אריכות ימים, דאס איז געזאגט געווארן אויף מצות מזוזה, מזוזה ברענגט אריכות ימים, חוץ פון דעם וואס חז״ל זאגן אונז אז מזוזה איז אן הבטחה אז דער אייבערשטער איז שומר דלתי ישראל, דער אייבערשטער היט אפ אידישע קינדער מכל צרה וצוקה. זאל דער אייבערשטער העלפן אונז זאל מיר טאקע זוכה זיין צו די ריכטיגע שמירה מכל צרה וצוקה.

איז אזוי, ס׳איז אין אמת אריין, מען דארף דאך מיט תפילין אויך אזוי, יעדע איד דארף דאך האבן תפילין? תפילין איז טאקע אנדערש, ווייל ס׳איז אנדערש צווישן רש״י׳ם תפילין צו רבינו תם׳ס תפילין, רש״י׳ם תפילין קויפט א טאטע פאר זיין אינגל וועלן ער ווערט בר מצוה בדרך כלל, וועלן דאס אינגל ווערט אלט 12 יאר, ווערט שוין דער טאטע מרוגש: ״אה, אין א יאר ארום גיי איך מאכן א בר מצוה!״ און דאס יונגל איז מרוגש, ווערט א מדובר פון א בר מצוה, און מען באשטעלט ביי א סופר צו שרייבן פרשיות פון תפילין - בדרך כלל גייט עס אזוי צו, מען באשטעלט ביי א סופר, און וועלן ער ווערט בר מצוה איז דא געשריבענע פרשיות - מען באשטעלט עס א יאר פריער.

רבינו תם תפילין, דאס לייגט מען נאך די חתונה, דער חתן האט צוואנציג אנדערע דאגות וואס ער דארף זיך ערלעדיגן ווי די רבינו תם׳ס תפילין וואס ער וועט לייגן נאך די חתונה, ער דערמאנט זיך שוין פאר די חתונה, וועלן ס׳איז שוין זייער נאנט צו די חתונה: ״אוי! איך האב נאכנישט קיין רבינו תם׳ס תפילין! איך דארף האבן״, לויפט מען צו א סופר, מען דארף רבינו תם׳ס תפילין, דער סופר זאל זיך יעצט נעמען שרייבן? ער איז שוין פארנומען, ער האט שוין זיינע ארדערס ווי מען זאגט, ער האט שוין באשטעלונגן, ער קען יעצט נישט צושטעלן קיין רבינו תם׳ס תפילין, מען דארף דאך אבער האבן? נעמט מען אימפארטירטע תפילין.

און די מציאות איז אזוי: רש״י׳ם תפילין - איך רעד יעצט רוב מענטשן - רש״י׳ם תפילין איז וואס די טאטע האט אליינס געלאזט שרייבן, און רבינו תם׳ס תפילין זענען אימפארטירטע פרשיות. דאס איז בנוגע די תפילין.

מזוזות. א איד קויפט א הויז, קויפט זיך א דירה, כאטשיג צען מזוזות דארף א נארמאלע דירה, און א גרעסערע דירה האט נאך מער מזוזות. גייט מען צו א סופר, איך דארף מזוזות, דער סופר קען דאך נישט צושטעלן אזויפיל מזוזות צו שרייבן? נעמט מען פון ארץ ישראל׳דיגע מזוזות. אזוי ווי איך זאג אייך, ס׳קומט אריין טויזנטער מזוזות! יעדן חודש! אזא גרויסער מספר איז דאס.

איז פאנגט זיך אהן אזוי: וועד זענען די סופרים? וועד שטעלט צו די מזוזות?! אין ארץ ישראל איז דא הונדערטער סופרים, איך זאג אייך הונדערטער סופרים, ס׳איז א גייענדיגע פרנסה, ס׳גייט אפילו נאך ווי אן אסעמבלי ליין, איינער מאכט דעם שרטוט, ער גיט עס איבער פאר די צווייטן, און דער צווייטער שרייבט עס, דער דריטער מאכט די תגין, ס׳איז זייער אינטערעסאנט ווי אזוי דאס ארבעט.

ס׳איז דא סופרים תלמידי חכמים יראי ה׳, באמת ערליכע סופרים, און בעפאר זיי ווערן א סופר לאזן זיי זיך פארהערן די הלכות און ער נעמט קבלה און ער טוט מלאכת הקודש באמונה כהלכתה. ס׳איז אבער דא אסאך סופרים, ער האט א געשיקטע האנט, פונקט ווי איינער ווערט א דיימאנט שלייפער, ער דארף עפעס האבן קבלה? ער האט א גוטע האנט, אז ער קען זיין א גוטע דיימאנט שלייפער, איז ער א גוטער דיימאנט שלייפער; איינער איז א גוטע ענגרעיוועד, ער האט א גוטע האנט, קען ער מאכן א גוטע ארבעט, ער האט א גוטע האנט, ער קען שרייבן, ווערט ער א סופר, איי ער האט נישט קיין קבלה? ער קען שרייבן אהן קבלה, ער שרייבט מזוזות און ער גיט עס איבער פאר דעם אגענט, פאר דעם סוחר, יענער נעמט עס, ער פרעגט נישט קיין קשיות - אויב איז ער מיט צוואנציג דאלאר ביליגער ווי דער צווייטער, גייען די מזוזות, דאס איז דאס מציאות.

ממילא קומט אוים, מען קען נישט קיין הלכות; די מזוזות זענען פסול ווייל ס׳איז נישט געשריבן כהלכה, דאס דארף זיין כסדרן, מען דארף מקדש זיין דעם שם, צו שרייבן דארף מען זיין א ירא שמים און עומד זיין בנסיון, מען מאכט הגהות, מען קען נישט פארריכטן למפרע ווייל ס׳איז שלא כסדרן, א יעדער סופר האט נסיונות ווען ער שרייבט א מזוזה צי תפילין. ס׳איז דא זייער אסאך סופרים, קלים, עכטע קלים, אפילו מיט טשופיקעס, אבער ער איז א סופר, ער גייט מיט א טשופ און ער איז א סופר, ווייל ער האט א פאך אין די האנט, און די שרייבן, טאמער שרייבט מען שיין, אדער אפילו עס איז נישט אזוי שיין, טאמער געט ער עס פאר א פאר דאלאר ביליגער, ווערט עס אריינגעשמוגלט פאר די סוחרים, און מען טראכט אז ס׳וועט שוין זיין גוט, **און אזוי קומען אן קיין אמעריקע די מזוזות, ס׳איז נישטא קיין שום השגחה, קיין שום השגחה! נישט אין ארץ ישראל און נישט אין אמעריקע, יעדער איינער טוט מה שלבו חפץ, אן הפקירות גמורה; מען שרייבט פסול׳ע מזוזות, ממש פסול לכל הדיעות! און הונדערטער אזעלכע מזוזות קומען אהן קיין אמעריקע.**

דער סופר דאהי, אביסל שרייבט ער, אבער ער קען נישט נאכקומען וויפיל מען דארף, וועדט ער אויך א סוחר, ער קויפט מזוזות און ער פארקויפט, ער קויפט דאהי פון ארץ ישראל׳דיגע סופרים, אזוי גייט עס, און אז ער ווערט א סוחר איז ער פונקט ווי א סוחר וואס פארקויפט פלייש, ס׳האט נישט קיין השגחה, ׳איך קויף פלייש דא, איך קויף פלייש דארט׳, נו עמיצער וואלט געגעסן פון א סוחר וואס פארקויפט פלייש און זאגט ׳אויף מיין בארד, פארלאז דיך אויף מיר, איך בין ערליך, איך וועל נישט פארקויפן קיין טריפה פלייש׳, עמיצער וואלט געגעסן אזעלכע פלייש?

כ׳האב געהערט, בשעתו פון פעטער ז״ל, האט ער אמאל פארגעהאלטן פאר איינעם וואס האט געהאנדלט אויך מיט כשרות, און יענער האט געזאגט ׳איך בין א ערליכער איד, איך וועל מכשיל זיין א רבים?! איך וועל טון עפעס אן עבירה?!׳ האט ער אים געזאגט: ׳וועז איך זאל פארקויפן פלייש׳ - האט ער געזאגט אויף זיך - ׳און איך פארדין געלט, מוז איך האבן א השגחה׳, אזוי האט ער געזאגט אויף זיך. אז מען וועדט א סוחר און ס׳איז דא נסיון פון געלט, מוז מען האבן השגחה.

ס׳איז זייער א שווער עסק, ממילא איז א גרויסע פראגע וואס מען טוט דא. דער סוחר וועד ס׳פארקויפט די מזוזות, קויפט עס פון איינעם, יענער ברענגט עס פון א צווייטן, ס׳גייט אדורך פיר פינף הענט ביז ס׳קומט אן, יעדער פארדינט נאר אביסל, יעדער לייגט ארויף זיין ריוח.

איך האב פריער געזאגט, איך האב געפרעגט דעם סופר וואס האט געטראפן דעם שקוצערי, איך האב אים געפרעגט פערזעגליך: פון וואו האסטו באקומען די מזוזות? ביז ער האט מיר פארציילט ווי אזוי דאס גייט - ער האט דאס נישט געקויפט פון יענעם - ממילא ווערט אזא זאך אריינגעשמוגלט, מען פארקויפט דאס פאר אידן מדקדקים בקלה כבחמורה, יראים ושלימים, ערליכע אפגעהיטענע אידן פאלן אריין בלא יודעים מען קויפט פסול׳ע מזוזות, פסול ממש!

אמת, איך קען נישט זאגן, אלע סוחרים זענען חלילה אזוי, ס׳איז דא סופרים יראי ה׳ וואס זענען זייער מדקדק פון וועם זיי נעמען זייער סחורה, און ביי זיי איז על צד היותר טוב, אבער איך רעד דאך צו א ציבור, וואס זאל איך זאגן? איינער איז יא גוט און איינער איז נישט גוט?, עס איז באמת א גרויסע פראבלעם, מען רעדט דאך פאר א ציבור אידן.

וועגן דעם איך פיל א חוב צו זאגן פארן רבים, **"מזוזות קויפט מען נישט פון א סוחר!!!, מזוזות לאזט מען שרייבן!!!"**

אז איינער וויל האבן א כשר׳ע מזוזה, זאל ער חדשים פריער, ווען מען בויט א הויז, מען הייבט אן צו בויען א הויז, אדער ווען מען שרייבט א קאנטראקט אויפ׳ן הויז - מען ענדיגט דעם מקח הערשט שפעטער - דעמאלטס האט מען אינזין, מען גייט אריבער צו א סופר און מען בעט אים שרייב מיר מזוזות, אויב ער קען נישט שרייבן אלע, שרייבט מען נאר פינף מזוזות, און מען גייט צו א צווייטן סופר, און דארט שרייבט מען אויך פינף מזוזות, אזוי וויסט מען אז מען האט כשר׳ע מזוזות.

אדער, פון אזא סופר וואס מען וויסט א ידיעה ברורה ווער דאס איז, איך קויף טאקע פון א סופר וואס ער האט עס נישט אליינס געשריבן מ׳פרעגט "זאג מיר סופר, איך קויף עס פון דיר, אבער זאג מיר ווער האט געשריבן די מזוזה?"

דער אייבערשטער זאל אונז העלפן, ס׳זאל נישט ארויס גיין קיין שום מכשול תחת ידינו, דער אייבערשטער זאל מציל זיין מכלל טעות ושגיאות, מען זאל קענען מקיים זיין מצות ה׳ כהלכה אהן א מכשול.

מען רעדט פון מצות מזוזה, **די הייליגע מצוה איז מגין אויף אלע אידישע קינדער, מען זאל געבענטשט ווערן מיט אריכות ימים ושנים, די גמרא זאגט אז למען ירבו ימיכם, וואס די תורה זאגט א ברכה אויף אריכות ימים, דאס איז געזאגט געווארן אויף מצות מזוזה, מזוזה ברענגט אריכות ימים, חוץ פון דעם וואס הז״ל זאגן אונז אז מזוזה איז אן הבטחה אז דער אייבערשטער איז שומר דלתי ישראל, דער אייבערשטער היט אפ אידישע קינדער מכל צרה וצוקה. זאל דער אייבערשטער העלפן אונז זאל מיר טאקע זוכה זיין צו די ריכטיגע שמירה מכל צרה וצוקה.**

קביעות עתים לתורה

נאר אז איך רעד צום ציבור, וויל איך מעורר זיין אויפן ענין פון קביעות עתים לתורה, עס איז דאך יעצט חנוכה, כי נר מצוה ותורה אור, עס טוט ווי צו זאגן, עס איז ליידער דא א פארנאכלעסיגקייט אין קביעות עתים לתורה, איך קוק מיך אום, איך זעה בחורים אין די ישיבה, באמת טייערע חשוב׳ע בחורים, זיי לערנען אין די ישיבה, זיי פירן זיך אויף שיין, נאך די חתונה איז א גרויסער טייל גייען אין כולל, זיי לערנען אויך א יאר צוויי נאך די חתונה, אבער נאכדעם גייט מען ארויס פון כולל, און מ׳גייט אריין אין עולם המסחר, און מ׳וועט א בעל הבית וואס איז טרוד על המחיה ועל הכלכלה.

לאמיר מאכן א חשבון, בואו חשבון!, לאמיר גיין אינדערפרי, באשמורת הבוקר, איך שטיי דא יעצט

טייערע יונגעלייט, וואו זענט עטץ?, פארוואס זעהט מען ענק נישט אין בידמ״ד?, פארוואס זעהט מען ענק נישט ביי שיעורי תורה? די תורה הק׳ איז כי הם חיינו ואורך ימינו, היינטיגע צייטן ווען מ׳לעבט מיט אזעלכע נסיונות, יעדן טאג מאכט מען מיט נסיונות, מ׳קען נישט בלייבן א איד א שומר תורה ומצוות נאר אז מ׳לערנט תורה!, די תורה איז א תבלין כנגד יצר הרע, אפילו מיט דעם דארף מען האבן סייעתא דשמיא, און כל שכן אהן דעם וואס זאלן מיר אונז זאגן? איז היינט ווען מיר שטייען ביומי דחנוכה, ווען מ׳גרייט זיך אן צו צינדן די נרות חנוכה וואס איז א רמז אויף אור התורה, לאמיר זיך מקבל זיין, אונז גייען מיר אנצינדן דעם אור התורה, אונז גייען מיר זעהן ס׳זאל זיין לימוד התורה בקביעות גמור, חק ולא יעבור!.

אין ווילנאמסבורג, וועל איך רעדן פון ווילנאמסבורג, און די זעלבע אז מ׳וועט קוקן אין בארא פארק, וויפיל לומדי תורה איז דא זעקס אזייגער אין ביהמ״ד, וועו מ׳וועט גיין אין אלע בתי מדרשות, מאכן א סך הכל, וויפיל יונגעלייט בעלי בתים געפינען זיך זעקס אזייגער אין ביהמ״ד, אז מ׳וועט אריין טראכטן דער מספר ראשי בית אב, וויפיל בעלי בתים וואוינען אין ווילנאמסבורג, וויפיל בעלי בתים וואוינען אין בארא פארק, און וויפיל בעלי בתים איז דא אין ביהמ״ד אינדערפרי, אין זעקס אזייגער, און אז נישט זעקס אזייגער, גייען מיר אים זיבן אזייגער, וויפיל בעלי בתים איז דא? נו קען זיין אין ניו יארק לייגט מען זיך שפעט און מ׳שטייט נישט אויף אינדערפרי, לאמיר קוקן אויפדערנאכט, כ׳קען נישט זאגן, ביינאכט איז שוין אביסל בעסער, אבער וויפיל בעלי בתים זיצן אין ביהמ״ד ביי די נאכט? בואו חשבון! לאמיר מאכן א חשבון.

עס איז דא חשוב׳ע חבורות פאר לימוד התורה, ביי אונז אין די קהילה איז דא ״יסודי התורה״, ״תורתך שעשועי״, טייערע שיינע חבורות, לאמיר מאכן א חשבון אין די לעצטע פינעף יאר, וויפיל יונגעלייט האבן התונה געהאט אין די לעצטע פינעף יאר, זיי האבן אויפגעשטעלט שיינע הייזער, וויפיל יונגעלייט האבן זיך אנגעשלאסן אין די לעצטע פינעף יאר אין די חבורות פון ״יסודי התורה״, און ״תורתך שעשועי״, מ׳זאל מאכן א אמת׳דיגע חשבון, עס איז א בושה אז מ׳טראכט אריין באמת.

וועגן דעם וועו מיר שטייען ערב חנוכה, **טייערע יונגעלייט, וואו זענט עטץ?, פארוואס זעהט מען ענק נישט אין ביהמ״ד?, פארוואס זעהט מען ענק נישט ביי שיעורי תורה? די תורה הק׳ איז כי הם חיינו ואורך ימינו, היינטיגע צייטן וועו מ׳לעבט מיט אזעלכע נסיונות, יעדן טאג מאכט מען מיט נסיונות, מ׳קען נישט בלייבן א איד א שומר תורה ומצוות נאר אז מ׳לערנט תורה!, די תורה איז א תבלין כנגד יצר הרע, אפילו מיט דעם דארף מען האבן סייעתא דשמיא, און כל שכן אהן דעם וואס זאלן מיר אונז זאגן? איז היינט וועו מיר שטייען ביומי דחנוכה, וועו מ׳גרייט זיך אן צו צינדן די נרות חנוכה וואס איז א רמז אויף אור התורה, לאמיר זיך מקבל זיין, אונז גייען מיר אנצינדן דעם אור התורה, אונז גייען מיר זעהן ס׳זאל זיין לימוד התורה בקביעות גמור, חק ולא יעבור!.**

בשבח מוסדותינו הק׳ בוומסב״ג

בשבח פון אונזערע מוסדות אין ווילנאמסבורג, וואו ס׳לערנען טויזענטער תלמידים ותלמידות אויפן דרך וואס דער פעטער ז״ל האט אונז געלערנט, און נאכדעם דער טאטע ז״ל בזמנו, במילא יעדער איינער דארף צו פילן א חוב צו שטיצן די הייליגע מוסדות ברוח נדיבה אזוי ווי מ׳דארף, ס׳איז א געוואלדיגע גרויסע עול המוסדות, עס קאסט א הון תועפות, און די הנהלה מוטשעט זיך שווער מ׳זאל קענען אנגיין, ליגט א פליכט פאר יעדן איינציגן, בלי יוצא מן הכלל, ארויס צו נעמען זיין חלק אין החזקת התורה.

איידער איך ענדיג וויל איך דא זאגן אפאר ווערטער בשבח פון אונזערע מוסדות אין ווילנאמסבורג, וואו ס׳לערנען טויזענטער תלמידים ותלמידות אויפן דרך וואס דער פעטער ז״ל האט אונז געלערנט, און נאכדעם דער טאטע ז״ל בזמנו, במילא יעדער איינער דארף צו פילן א חוב צו שטיצן די הייליגע מוסדות ברוח נדיבה אזוי ווי מ׳דארף, ס׳איז א געוואלדיגע גרויסע עול המוסדות, עס קאסט א הון תועפות, און די הנהלה מוטשעט זיך שווער מ׳זאל קענען אנגיין, **ליגט א פליכט פאר יעדן איינציגן, בלי יוצא מן הכלל, ארויס צו נעמען זיין חלק אין החזקת התורה.**

דער זכות פונעם פעטער ז״ל זאל מגין זיין מ׳זאל געבענטשט ווערן בכל טוב, בני חיי ומזוני, גוטע שידוכים, תענוג ונחת פון אלע קינדער, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן, מיר וועלן אלע זוכה זיין קענן צו גיין דעם גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בא ברוך ה'

בכבוד והוקרה, נקדם בזאת השורה, בשפה נעימה וברורה, את פני מע"כ פרי צדיק עץ חיים,
בהרבצת תורה ויראת שמים, איש חי ורב פעלים מקבציאל, צדקתו כהררי קל, מסור מריחוק מקום
וקירוב לב למעינו, צמוד באהבה רבה בקירות לבבינו, האי מרגניתא טבא, דין רפיש מדבית אבא, פה
מפיק מרגליות בדרך אבותיו הנלהבים ושיעוריו היקרים, ריבא בר ריבא בהרמת קרן התורה
ומפורסם בשערים, בדרשותיו הנפלאות, נערץ בארצות קודש הילולו בנזר ועטרת,
והחסידות לשם ולתפארת, נערץ בארצות קודש הילולו בנזר ועטרת,

הגאון הצדיק

רבי שמעון זאב מייזליש שליט"א

רב ביהמ"ד ישמח משה בקרית יואל יע"א

חדב"נ של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אשר הופיע ובא בשליחת הקודש

לכבוד המעמד הגדול מסיבת כ"א כסלו ולערוך את השב"ק בקרב קהילתינו הק'
ויפאר אי"ה את מעמד

דינער השנתי

לטובת כוללינו המפוארה - כולל עצי חיים פה בני ברק

יהא בואו לברכה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, ועוד רבות בשנים יפאר וירומם עדת קהילתו
כדת וכהלכה, מתוך תענוג נחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, אמן כן יהי רצון.

המכבדים פניו בהדרת כבוד ויקר
וביקרא דאורייתא

הנהלת הכולל

רבנן ותלמידיהון

כולל אברכים
עצי חיים
דמאטמאר
בני ברק
עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר